

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YEREL YÖNETİMLERİN YAŞLILARA VE
ENGELLİLERE YÖNELİK UYGULADIKLARI
SOSYAL POLİTİKALAR: İSTANBUL - STOKHOLM
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet Barış EROĞLU

Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri

Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Politika

Tez Danışmanı: Prof.Dr.Elif YÜKSEL OKTAY

TEMMUZ-2017

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YEREL YÖNETİMLERİN YAŞLILARA VE
ENGELLİLERE YÖNELİK UYGULADIKLARI
SOSYAL POLİTİKALAR : İSTANBUL - STOKHOLM
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Ahmet Barış EROĞLU(147205009)

Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Politika

Butez...03/..08./2017tarhindeaşağıdakijüritarafındanoybirliğiile kabuledilmiştir.

Prof.Dr.Elif YÜKSEL OKTAY

Doç.Dr. Hacı Yunus Taş

Yrd.Doç.Dr. Ahmet Ünsür

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ahmet Barış EROĞLU

26.07.2017

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın hazırlanmasında ve yüksek lisans eğitimimde desteğini hiçbir zaman benden esirgemeyen tez danışmanım Prof.Dr.Elif YÜKSEL OKTAY'a, manevi desteklerini esirgemeyen tüm öğretim üyesi hocalarıma vede sevgili eşime teşekkürü bir borç bilir,şükranlarımı ve saygılarımı sunarım.

Ahmet Barış EROĞLU

26.07.2017

BEYAN	iii
ÖNSÖZ	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
ÖZET	x
SUMMARY	xi
GİRİŞ	1
BÖLÜM1: SOSYAL BELEDİYECİLİK VE İLGİLİ KAVRAMLAR	3
1.1. Sosyal Belediyecilik Kavramı.....	3
1.1.1. Sosyal Belediyeciliğin Tanımı	3
1.1.2.Sosyal Belediyeciliğin Sosyal Politikadaki Rolü.....	5
1.1.3. Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri	8
1.2. Sosyal Belediyeciliğe İlişkin Kavramlar.....	12
1.2.1. Sosyal Politika.....	12
1.2.2. Sosyal Yardım.....	16
1.2.3. Sosyal Dışlanma.....	17
1.2.4. Sosyal Koruma.....	19
1.2.5. Sosyal İçerme	20
1.2.6. Sosyal Bütçe.....	21
1.3. Yaşlılık Kavramı	23
1.4. Engelli Tanımı.....	25
BÖLÜM 2: GENEL OLARAK TÜRKİYE VE İSVEÇ’TE SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİ	28
2.1. Türkiye’de Sosyal Belediyecilik	28
2.1.1. Türkiye’de Sosyal Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi.....	28
2.1.1.1. Osmanlı Devleti’nde Belediyecilik Anlayışı.....	28
2.1.1.2. Cumhuriyet Dönemi’nde Belediyelerin Gelişimi.....	34
2.1.1.3. Türk Belediyecilik Anlayışının Değişimi: 1980 Sonrasında Belediyecilik ...	36
2.1.2 Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Alanında Yaşanan Sorunlar.....	43
2.2. İsveç’te Sosyal Belediyecilik.....	46
2.2.1. İsveç’te Belediyelerin Tarihsel Gelişim Süreci	46
2.2.2. İsveç’te Sosyal Belediyecilik Alanında Yaşanan Sorunlar	50

BÖLÜM III. STOCKHOLM VE İSTANBUL'DA SOSYAL BELEDİYESİLİK UYGULAMALARI.....	52
3.1. Stockholm	52
3.1.1. Genel Bakış	52
3.1.1.1. Tarihi	53
3.1.1.2. Coğrafi Konumu	54
3.1.1.3. Nüfus Yapısı	55
3.1.1.4. Ekonomi	56
3.1.2. Sosyal Belediyecilik Hizmetleri.....	57
3.1.2.1. Yaşlılara Yönelik Hizmetler.....	58
3.1.2.1.1. Güvenli Yaşlılık	59
3.1.2.1.2. Ev-yardım hizmetinde yüksek kalite için geliştirme çalışmaları	59
3.1.2.1.3. Teşvik Yatırımı	59
3.1.2.1.4. Kalite Takibi	60
3.1.2.1.5. Güvenlik ve Kalite	60
3.1.2.1.6. Bakıcılar için Beceri Gelişimi.....	61
3.1.2.2. Engellilere Yönelik Hizmetler.....	61
3.1.2.2.1. Herkes İçin Ulaşılabilir Bir Şehir	62
3.1.2.2.2. Kalite, Denklik ve Rekabet Tarafsızlığı	62
3.1.2.2.3. Engelli İnsanlar İçin Sağlık Hizmeti.....	62
3.1.2.2.4. Koordine Beceri Gelişimi	63
3.1.2.2.5. Kanıta Dayalı Uygulama	63
3.2. İstanbul	64
3.2.1. Genel Bakış	64
3.2.1.1. Şehrin Tarihi	65
3.2.1.2. Coğrafi Konumu	66
3.2.1.3. Nüfus Yapısı	66
3.2.1.4. Ekonomi	67
3.2.2. Belediye.....	68
3.2.2.1. Kurumsal Yapısı	68
3.2.2.2. Misyon ve Vizyon.....	70
3.2.2.3. Stratejik Amaçları.....	70
3.2.3. Sosyal Belediyecilik Hizmetleri.....	72
3.2.3.1. Evde Sağlık Hizmetleri.....	72

3.2.3.2. Engelli Hizmetleri	73
3.2.3.2.1.İBB 2016 Yılı Faaliyetleri	75
3.2.3.2.1.1. Psikolojik Destek Hizmetleri	76
3.2.3.2.1.2. Eğitim Hizmetleri.....	77
3.2.3.3.Yaşlılık Hizmetleri.....	78
3.2.3.3.1.İBB 2016 Faaliyet Raporunda Yaşlılara Yönelik Hizmetler.....	78
3.2.3.3.1.1.Darülaceze Hizmetleri.....	78
3.2.3.3.1.2.Kayışdağı Darülaceze Kampüsü	80
3.2.3.3.1.3.Akseki Ormanalı Abdullah-Nerime Turan Huzurevi/ Sanatçı Yaşamevi.....	80
3.2.3.3.1.4. Dr. Beşir Akınal Huzurevi	80
3.2.3.3.1.5.Yaşam Evi Hizmetleri.....	80
3.2.3.3.1.6.Sosyal Yaşam Merkezleri	81
SONUÇ.....	82
KAYNAKÇA	84
ÖZGEÇMİŞ.....	95

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	:Avrupa Birliği
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
BELMEK	:Ankara Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları
BM	:Birleşmiş Milletler
DPT	:Devlet Planlama Teşkilatı
ESHA	:Engellilerin Sosyal Hayata Adaptasyon Projesi
İBB	:İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İBBM	:İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclisi
İLO	:Uluslararası Çalışma Örgütü
İSMEK	:İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Mesleki Eğitim Kursları
KAYA	:Kamu Yönetimi Araştırma Projesi
LSS	:İsveç İşlevsel Bozuklukları Bulunan Kişilere Destek ve Hizmet Hakkında Kanun
SALAR	:İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgeler Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TÜİK	:Türkiye İstatistik Kurumu
WHO	:Dünya Sağlık Örgütü

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: İsveç Sosyal refah Sisteminde Farklı Sorumluluklar Üstlenen Otoriteler ve Görevleri	48
Tablo 2: Hizmet Verim Göstergeleri.....	61
Tablo 3: Hizmet Verim Göstergeleri.....	64
Tablo 4: İBB Engelliler Müdürlüğünde Kayıtlı Engelli Sayısı (Kişi)	76
Tablo 5: Psikolojik Destek Hizmetleri	76

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Yerel Yönetimlerin Yaşlılara Ve Engellilere Yönelik Uyguladıkları Sosyal Politikalar Stockholm- İstanbul Örneği

Tezin Yazarı: Ahmet Barış EROĞLU

Danışman: Prof.Dr. Elif YÜKSEL OKTAY

Kabul Tarihi: 26.07.2017

Sayfa Sayısı: 95

Ana Bilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri ilişkileri

Bilim Dalı: Sosyal Politika

Sosyal belediyecilik hizmetlerinde yaşlılara ve engellilere yapılan hizmetler önemli bir yer tutar.Engellilere ve yaşlılara yönelik hizmetler belediyelerin bütçelerinde de yüksek oranda yer almaktadırlar.Dünya üzerinde kültürel anlamda gelişmiş ve ekonomik olarak güçlü olan kentlerde sosyal belediyecilik uygulamaları yapmak ve bunu ihtiyaç sahibi yaşlılara ve engellilere ulaştırmak çok daha kolaydır.Bu çalışmayı yapmaktaki amacımız ihtiyaçlar doğru tespit edilip uygulamalar ve tercihler doğru kullanılırsa zorlu ekonomik ve sosyokültürel şartlara sahip şehirlerde de engellilere ve yaşlılara yönelik sosyal politika uygulamalarının yapılabileceğini ispatlamaktır.Çalışmamızda avantajlı kent olarak Stockholm Belediye'si , dezavantajlı kent olarak ise İstanbul Belediyesi örneklendirilmiştir.

Anahtar kelimeler:Sosyal Politika , Sosyal Belediyecilik , Yaşlı, Engelli, Stockholm, İstanbul

Yalova University Institute of Social Sciences Master Thesis Summary

Thesis Title: The Social Policies of Local Governments Towards The Elderly And Disabled People : Stockholm And İstanbul Case

Thesis Author: Ahmet Barış EROĞLU **Advisor:** Prof.Dr.Elif YÜKSEL OKTAY

Date of Acceptance : 26.07.2017

Total Number of Pages : 95

Department: Labour Economics and Industrial Relations

Field of Study: Social Policy

The services which are carried out for the old and disabled people take an important place in the social municipalism services. These services also have an huge amount in the municipalities' budgets. In the cities that are developed culturally and economically, it is too easy to do social municipalism applications and deliver these applications to the old and disabled people who need them. The aim of the study is to prove that in the cities which have insufficient economic and socio- cultural conditions, the social policy applications can be performed if the needs are correctly determined and the applications and choices are evaluated correctly. In our study, Stockholm Municipality is an advantageous city and İstanbul Municipality is exemplified as a disadvantaged city.

Keywords: Social Policy, Social Municipalism, Eldery people , Disabled, İstanbul, Stockholm

GİRİŞ

Küreselleşen dünyamızda yönetimlerin yada merkezi otoritelerin sorunsuz işlevselleşmesi ve yaşayan halkların doğru ve ihtiyaca dayalı hizmet alması iyi işleyen ve iyi yönlendirilebilen yerel yönetimlerin görevlendirilmesi veya seçilmesi ile mümkün olabilmektedir.Görev yapan yada seçilen merkezi idarelerin verebileceği hizmetlerin sunumunda merkezi idarenin onlara vereceği destek önemli olmakla beraber ; o bölgedeki yaşayan halkın sosyokültürel ve sosyoekonomik yapısı çok daha belirleyici etkindir.Merkezi idareler yerel yönetimlere sunacakları bütçelerin aktarım oranları genellikle yerel otoritenin mücavir alanlarındaki nüfus yoğunluk oranlarına göre olmakla beraber belediyelerin bütçelerini kullanma şekilleri ihtiyaç halindeki halkın sosyal yaşayış durumu,ekonomik durumu,kültürel beklentileri ,alt yapı ve barınma sorunlarının çözümleri şeklinde değerlendirilmektedir.Bu ihtiyaçlara dayalı yerel yönetim politikaları belirleyebilmenin temel şartı yapılan hizmetlerin sosyal belediyecilik anlayışı ile örtüşebilmesinden geçmektedir.

Sosyal belediyecilik bölgenizde yaşayan halkın ihtiyaçlarını doğru tespit edip yerel yönetsel çalışmalarda o kentin yada bölgenin geleceğe dayalı yapılaşma , kültürel yapılanma, ekonomik gelişmeyi sağlama mevcut yaşayan kitlenin temel yaşamsal alanlarını bulundurma ,insanların günlük yaşamlarında sahip oldukları mevcut insani yaşam şartlarına dayalı hizmetleri karşılamakla sorumlu olup bunu merkezi idare ayırışmadan çözen belediyecilik anlayışdır.

Türkiye'nin en büyük kenti olan İstanbul hem tüm illerden gelen vatandaşların barınmasından ve de aldığı göç yapısından dolayı bir kent olarak en büyük Türkiye mozaiğidir.Kentte yaşayan insanların önce temel sonra sosyal belediyecilik ihtiyaçlarını karşılamak ilk sırada büyük şehir daha sonra ikamet edilen ilçe belediyesinin sorumluluğundadır.İstanbul yerel yönetsel anlamda gerekli sorumlulukları yerine getirebilmek açısından aldığı göç ve aşırı nüfus yoğunluğundan dolayı diğer Avrupa kentlerine göre daha dezavantajlıdır.

İsveç 'in başkenti Stockholm ülkenin en büyük kenti olmakla beraber İstanbul' a göre nüfus yoğunluğu ve de toplam nüfusu çok daha azdır.Kent iç ve dış göç alımında Avrupa Birliğinin altında kalmakla beraber İstanbul' a göre çok daha alt seviyelerdedir.Ülke olarak İsveç ,belediye olarak Stockholm Belediyesi sosyal

belediyecilik anlamında Avrupa Birliği'nden de daha önce sosyal belediyecilik uygulamalarına başlamıştır.

Yaşlılık insan yaşamının kaçınılmaz bir parçası olup önleyemediği; engellilik ise bazen doğuştan bazen ise yaşanabilecek kazalar ve sağlık problemlerinden dolayı kişiye bazen fiziksel bazen ise hem fiziksel hem de ruhsal problemler yüklediği bir süreçtir .Hiçbir kişi yaşlanmayı engelleyemez ; hiç bir insan isteyerek engelli bir birey olarak hayatını sürdürmek istemez.Kişiler hayatın doğal akışına yada yaşamın kendilerine yüklemiş olduğu sıkıntılara dayalı olarak hizmet talepleri değişebilir veya öncelikli hizmet isteyebilir.

Çalışmamız sosyal belediyecilik anlayışını daha erken uygulamaya sokan Stockholm ile yerel yönetimleri mevcut ihtiyaçlara göre değerlendirip ;ekonomik ve kültürel anlamda daha zor şartlardaki demografik yapıya sahip olan İstanbul'un yaşlılara ve engellilere yönelik yapmış olduğu sosyal politika uygulamalarının örneklerle değerlendirilmesidir.

BÖLÜM1: SOSYAL BELEDİYECİLİK VE İLGİLİ KAVRAMLAR

1.1. Sosyal Belediyecilik Kavramı

1.1.1. Sosyal Belediyeciliğin Tanımı

Mahalli idareler, belirli bir coğrafi alanda bulunan bölgesel halka hizmet verilmesi amacıyla kurulan, yöneticileri halk oyu ile iş başına gelen, kanunların tanıdığı personel, bütçe, araç, yetkileri bulunan ve yasaların belirlediği görevleri ifa eden kamu tüzel kişileridir (Ökmen ve Parlak, Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönerimler: İlkeler, Yaklaşımlar ve Mevzuat, 2008, s. 18).Endüstrileşme ile birlikte hızla gelişen şehirleşme olgusu ile mahalli idareler, sosyal politika konusunda daha işlevsel bir konuma ulaşmıştır. Endüstri devriminden önce, gönüllü oluşumlar, yardımseverler ve dini yapılanmalar aracılığıyla karşılanmaya çabalanan yiyecek, altyapı, sağlık, eğitim ve barınma alanındaki problemler, şehirlerin büyümesi ve kalabalıklaşması neticesinde, bu kurumlar vasıtasıyla çözülemeyecek raddeye gelmiştir. Bu şartlar altında mahalli idareler, olağan hizmetlerin yanında merkezi idarenin görevlerini de yerine getirmeye başlamışlardır (Karakış, 2009, s. 166).

Mahalli idareler, halkın toplumsal gereksinimlerinin saptanmasında ve bu gereksinimlerin giderilmesinde merkezi idareye kıyasla daha uygun pozisyonundadır (Seyyar, 2008, s. 30). Merkezi ve bölgesel sosyal politikaların hedefleri genel itibariyle aynıdır, fakat merkezi politikalar daha ziyade kanuni çerçevenin belirlenmesi niteliği taşımaktadır. Yerel yönetimler ise sosyal politika alanında, merkezi idarenin politikalarını kendi çevrelerindeki iktisadi ve sosyal şartlara uydurarak faaliyete dökmektedirler (Demir, 2006, s. 58).

Belediyecilik hizmeti ifadesi ile, günümüze dek klasik belediyecilik hizmeti kast edilmekteydi. Bu kavram günümüzde ise, daha çok sosyal belediyecilik alanındaki faaliyetler şeklinde anlaşılmaktadır. Belediyelerin sosyal konulara ilişkin faaliyetleri, toplumda korunmaya ihtiyaç duyan sınıflara yönelik parasal yahut eşyasal yardımlardır (Şen, 2007, s. 38).

Sosyal belediyecilik, yerel yönetimlere toplumsal konularda planlama ve düzenleme görevi kapsamında eğitim, sağlık, konut ve çevre gibi sosyal amaç taşıyan konularda yatırımlar yapılması, toplumsal dayanışma, işsiz ve kimsesiz kişilere destek ile kültürel

ve sosyal hizmetlerin görülebilmesi açısından gerekli alt yapı yatırımlarının sağlanması amacıyla bilinçli stratejiler üretilmesi, kişiler ve sosyal sınıflar arasında adaletin ve sosyal güvenliğin temin edilmesi ve güçlendirilmesi gibi alanlarda faaliyetlerde bulunulması ve denetleme fonksiyonları yüklemektedir (Akdoğan, Sosyal Belediyecilik, 2006).

Bir başka deyişle sosyal belediyecilik; kamu harcamalarının eğitim, kültür, sağlık gibi alanlara yönelmesi ve işsizlik probleminin çözülmesi amacıyla politikaları uygulayan ve geliştiren, ihtiyaç sahibi kişilerin korunmasını ve bu kişilere maddi yardımda bulunulmasını sağlayan, bölgesel seviyede eğitim ve sağlık imkanlarının geliştirilmesine ve toplumsal adaletin sağlanmasına katkıda bulunan bir modeldir (Kaya, 2003, s. 68). Sosyal belediyecilik, sosyal devlet ilkesinin bölgesel çapta uygulanması anlayışını içermektedir.

Sosyal belediyecilik açısından hizmet faaliyetlerinin yöneltileceği gruplar şu şekildedir (Pekküçükşen, 2004, s. 461):

- Çocuklar için; Kimsesiz çocuklara yönelik yuvalar, çocuk kulüpleri, kreşler açılması, parklar yapılması, sağlıklı beslenmelerine destek olunması
- Gençler: Gençlik merkezleri, spor kompleksleri, mesleki kurslar, psikolojik destek merkezleri, zararlı madde bağımlılıkları ve kötü alışkanlıkların engellenmesi
- Kadınlar: Sığınma evleri, anne- çocuk sağlığı merkezleri, meslek edinme kursları açılması,
- Yaşlılar: Huzurevi açılması, kurum bakımı, hobi ve iletişim merkezleri, giyim, sağlık, yakacak ve gıda yardımı gibi parasal ve eşyasal yardımlar,
- Engelliler: Engellilerin gündelik yaşantılarını iyileştirecek düzenlemeler, tedavi ve bakım hizmetleri, temel seviyede eğitim veren okullar açılması, mesleki ya da yetenek kursları açılması, spor ve iletişim gibi olanakların sağlanması, korunmalarına ilişkin vakıflar kurulması,
- Risk Grupları: Sokakta yaşayan çocuklar, tinerciler, tacize ve şiddete uğrayan çocukları içeren grup için, psikolojik ve hukuki yardım ofisleri açılması ve topluma karışmaları amacıyla etkinlikler düzenlenmesi,

- Kriz zamanı hizmetler: Doğal afet, terör ve savaş gibi olaylar esnasında, gıda ve konaklanacak yer sağlanması, ilgili kurumlarla temasa geçilerek müdahalelerin hızlandırılması,
- Sosyal belediyecilik anlayışı ile sunulabilecek hizmetler ise şu şekildedir;
- Yaşlılar için huzur evleri kurulması,
- Kimsesiz çocuklar için kreş ve yuvalar açmak
- Evsizlerin, ihtiyaç sahibi kadınların ve sokakta yaşayan çocukların barınma gereksinimlerinin giderilmesi
- Sağlık merkezleri, teşhis merkezleri kurmak
- Spor kompleksleri ve kültür merkezleri açılması
- Kütüphane, tiyatro ve sinemaların sayısının artırılması
- İhtiyaç sahipleri için aşevleri açılması
- Mesleki kurslar ve yetenek kursları açmak
- Engellilerin ulaşım, eğitim, kültürel ve sosyal hizmetlere erişebilmesi için önlemler almak
- Park ve bahçelerin sayılarının artırılması
- İş kurmayı planlayan gençlere ve kadınlara kılavuzluk etmek ve maddi destekte bulunmak
- Yiyecek, ilaç, kırtasiye ve yakacak yardımları yapılması (Akdoğan, Sosyal Belediyecilik, 2006, s. 45).

1.1.2.Sosyal Belediyeciliğin Sosyal Politikadaki Rolü

Mahalli idarelerin, sosyal politika alanındaki rolünün saptanması, hem sosyal politika kavramı ve niteliği bakımından, hem de uygulamalarda etkin pozisyonda bulunan kurumlar bakımından oldukça güçtür. Günümüzde halen çoğu görüş, sosyal politikalar açısından devlet dışı kurumların rolünü dikkate almamakta, sosyal politikayı "merkezi idarenin izlediği politikalar bütünü" şeklinde tanımlamaktadır. Halbuki sivil toplum örgütlerinin, dini yapılanmaların, özel kesim ve firmaların katkıları, göz ardı edilecek seviyede değildir (Ersöz, 2011). Bununla beraber, mahalli idareler de görevlerini büyük ölçüde yerine getirmektedir.

Globalleşme ve teknolojideki büyük atılımın dünya çapında önemli değişiklikleri beraberinde getirdiği son yıllarda belediyeler, alışlagelmiş şehir altyapısı hizmetleri (elektrik, su , yol) ile beraber bölge halkının toplumsal, iktisadi ve kültürel ihtiyaçlarını da karşılayacak hizmetler üstlenmeye başlamışlardır. Belediyelerin bu açıdan esas aldığı kavramların "yerel sürdürülebilir kalkınma" ve "sosyal belediyecilik" olduğu görülmektedir. Merkezi idarenin sosyal hizmet ve yardım alanındaki hizmetleri kimi zaman karşılayamaması da, mahalli idarelerin bu politikalarda payını artırmıştır. Son zamanlardaki yasal düzenlemeler, bu konunun hukuki zemine oturtulmasını sağlamaktadır (Çetinkaya, 2017).

Sosyal belediyecilik; "mahalli idarelere sosyal konularda planlama ve düzenleme fonksiyonu yükleyen, bu doğrultuda devlet harcamalarını barınma, sağlık, çevre ve eğitim konularını içerecek biçimde toplumsal amaca yönlendiren; kimsesizlere ve işsizlere yardımda bulunulması, toplumsal dayanışma ve bütünleşmenin sağlanması ile kültürel ve sosyal etkinliklerin hayata geçirilebilmesine yönelik gerekli altyapı yatırımlarının sağlanması için bilinçli politikalar yürütülmesi görevini yükleyen; kişiler ve sosyal gruplar arasındaki adalet ve sosyal güvenlik kavramlarını güçlendirmek amacıyla mahalli idarelere sosyal denetim ve sosyalleştirme fonksiyonları yükleyen bir modeldir." şeklinde tanımlanabilir (Akdoğan, 2002).

Sosyal belediyecilik, alışlagelmiş belediyecilik yaklaşımının ötesinde bir kavramdır. Yardıma muhtaç kişilerin ihtiyaçlarının giderilmesini, toplumsal problemlere çözüm üretilmesini ve bununla birlikte kişilerin huzurlu, mutlu ve güvenli bir ortamda refah içerisinde hayatlarını sürdürmelerini hedeflemektedir. Ayrıca, yaşlılara, engellilere, çocuklara ve toplumun diğer dezavantajlı kesimlerine yönelik özel hizmetler ve özel yaklaşımlar getirmektedir (Öztürk ve Gül, 2012, s. 385).

Belediyeler, toplum ile en yakın idari birimler olduklarından, toplumsal problemlerin tespitinde ve çözümünde büyük önem taşımaktadır. Bununla beraber, ekonominin temelinde bulunan "kaynakların sınırlı, ihtiyaçların ise sonsuz" olması doğrultusunda toplumsal ihtiyaçların fazlalığı yanında, refahın sağlanması hususunda yeterli seviyeye ulaşamamaktadır. İlk olarak sınırları içerisindeki kişilerin gereksinimlerini karşılamayı hedefleyen belediyeler, demokratik bir yöntem izlemektedir. Çünkü, halk oyu ile göreve gelen yöneticiler, görevlerini layığıyla yerine getirmedikleri takdirde birçok siyasi ve

sosyal maliyetle yüzleşecektir. Sosyal belediyecilik faaliyetlerinde dezavantajlı kesimlere öncelik verilecek, politikalar bu doğrultuda belirlenir. Bu şekilde belediyeler, evde sağlık ve bakım hizmetleri, parasal ve eşyasal yardımlar, uygun fiyatlı konutlar inşa edilmesi, aş evleri açılması gibi konularda faaliyet göstererek toplumsal problemlere çözüm üretmekte, aynı zamanda da mevcut görevlerini ifa etmeye çalışmaktadırlar. Öte yandan Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, şehirlerin her geçen gün büyümesi, plansız göçe dayalı olarak altyapı ihtiyacının artması, nüfusun genç olması gibi problemler, temel altyapı ve üstyapı hizmetlerine gereksinimin bulunması, sosyal belediyecilik olanaklarını zayıflatacak faktörler olarak sayılabilir. Genç ve kalabalık nüfus, daha fazla temel insani gereksinimlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır. Belediyelerin imkanları, görev ve sorumlulukları, toplumsal problemlerle mücadeledeki başarısını belirleyecektir. Önceki kanunlarda da belirtilen sosyal belediyecilik görevleri, yakın zamanda yürürlüğe giren belediye kanunları ile daha detaylı düzenlenmiş ve belediyelere sosyal görevler yüklenerek bu alanda hukuki zemin oluşturulmuştur (Kesgin, 2012, s. 175-176).

Daha önce dört ana başlık altında incelenen sosyal belediyeciliğin temel fonksiyonları şu unsurlar da dahil edilebilir:

- Mahalli idarelerin bölge halkı ile iletişimi
- Toplumsal yozlaşmanın önlenmesine yönelik mücadele
- Sosyal tehdit
- Toplumsal dayanışma ve yardımlaşma
- Emniyet freni işlevi

Kültürel etkinlikler, özürü çocuk yahut erişkin kişilerin korunması, gençlik merkezleri kurulması, bireylerin kendilerini geliştirmelerine yönelik imkanlar oluşturulması, uygun fiyatlı evler inşa edilmesi gibi faaliyetler, sosyal belediyecilik anlayışı doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Avrupa'da bu alandaki faaliyetler genel itibariyle, barınma, eğitim, eğlence, kültür, market koşullarının denetimi ve firmalara dair hizmetler, çevre, imar, ulaşım, lojistik gibi konulara ağırlık vermektedir. Türkiye'de de 1990 yılından beri belediyecilik faaliyetleri hem içerik ve kapsam bakımından artmış, hem de bu hizmetler alanlarına göre farklı belediye kurumları aracılığıyla sağlanmaya başlamıştır. Huzurevleri, engelli merkezleri, hastaneler, sağlık merkezleri, kadın ve çocuk sığınma

evleri kurulması, mesleki ve yetenek kurslarının açılması gibi faaliyetler çoğu büyükşehir belediyesinin temel faaliyetleri arasında yer almaktadır. Türkiye'de sosyal belediyecilik faaliyetleri bakımından deneyimli belediyeler bulunmakla birlikte, henüz bu faaliyetlerin istenilen yaygınlığa erişemediği söylenebilir (Uçaktürk, Uçaktürk ve Özkan, 2009).

1.1.3. Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri

Sosyal devlet ve sosyal belediyecilik anlayışlarının mevcudiyetinden bahsedilebilmesi için, merkezi idarenin genel problemlere çözüm üretip, doğru siyaseti izlemesi, bu siyasetin uygulamaya dökülerek gerek mahalli idarelere gerekse sivil toplum örgütlerine yetki ve görevlerinde bağımsızlık tanınması gerekmektedir.

Sosyal belediyecilik, Anayasada belirtilen sosyal devlet ilkesinin, yerel düzeyde uygulanmasıdır. Bu kavram yerel düzeyde uzun süre boyunca algılanamamışsa da, Avrupa Birliği uyum süreci içerisinde bulunan günümüzde büyük önem kazanmıştır. Sosyal belediyeciliğin işlevleri, dört temel başlık şeklinde incelenebilir (Akdoğan, 2006, s. 35).

Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon: Sosyalleşme, toplum yaşantısına dahil olma; bireyin aile, okul, iş ortamı gibi bir parçası olduğu sosyal kurumların ve içinde bulunduğu kültürel ortamın beklentisi doğrultusunda hareket etmeyi ve diğer kişilerle uyum halinde yaşamayı öğrenme sürecidir. Kişilerin, devletin sosyalleştirme kapsamına dahil olamamaları birçok probleme neden olabilmektedir. Belediyeler bu bağlamda bir bakıma toplumsal eğitim fonksiyonu görmektedirler. Mahalli idareler, sosyal düzenin sürekliliğinin sağlanması amacıyla, kişiye toplumun beklentileri doğrultusunda davranış, değer ve prensip kazandırılması anlamında toplumsal denetim mekanizması işlevi taşıyabileceklerdir. Esnaf geziler, halk meclisleri, afişler ve kütüphaneler vasıtasıyla belediyelerin halk ile bir araya gelmeleri sağlanabilmektedir (Akdoğan, Sosyal Belediyecilik, 2006, s. 35; Beki, 2009, s. 56-60; Sönmez, 2010, s. 65-68).

Mobilize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme: Belediyeler, sosyal sınıflara yönelik danışmanlık hizmeti, bu sınıfların belirli tarih ve olaylar esnasında yönlendirilmesi, kişilere problemlerini ne şekilde ve hangi kurumlar vasıtasıyla

çözebilecekleri hususunda yardımcı olma gibi işlevler üstlenmektedir (Akdoğan, Sosyal Belediyecilik, 2006, s. 35; Beki, 2009, s. 56-60; Sönmez, 2010, s. 65-68).

Yardım Etme, Gözetme: Mahalli idareler, bölgelerindeki yoksul ve ihtiyaç sahibi kişilerin bilgilerine rahatlıkla erişebilmekte, onların sosyal ve ekonomik koşullarını gözlemleyebilmekte, asgari yaşam sınırında bulunanlara yiyecek, yakacak, kırtasiye, ilaç gibi yardımlar sağlayabilmektedir (Akdoğan, Sosyal Belediyecilik, 2006, s. 35; Beki, 2009, s. 56-60; Sönmez, 2010, s. 65-68).

Yatırım: Mahalli idareler, halkın maddi sorunlarını giderecek ölçüde geniş kapsamlı önlemler alamamakla beraber, destekleyici bazı hizmetler sunabilmektedir. Ekmek fabrikaları, aş ve sığınma evleri, sağlık ocakları, mahalle kütüphaneleri, tanzim satış mağazaları bu hizmetlere örnek olarak verilebilir (Akdoğan, Sosyal Belediyecilik, 2006, s. 35; Beki, 2009, s. 56-60; Sönmez, 2010, s. 65-68).

Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yürütülen Hizmetler: Belediyeler, kişi, aile ve topluluk bazında üç farklı kaynaktan doğan problemlere yoğun ilgi göstermek durumundadır. Bu problemler, esasında sosyal sistemin yapısından ve işleyişinden doğan ve özellikle büyük illerde acil çözüm gerektirecek boyutlara varan, işsizlik, dilencilik, fakirlik ve benzeri problemler; belediye sınırları dahilinde meydana gelen afetlerden ötürü zarara uğrayan kişi ve ailelerin karşılaştıkları problemler ve insanın tabiatından gelen ve çevre şartlarının da etkisiyle ortaya çıkan yaşlı, çocuk ve engellilerin yüzleştikleri problemlerdir. Son zamanlarda belediyelerin "sosyal belediyecilik" olarak nitelendirdiği faaliyetler, bu üç kaynaktan doğan problemlere çözüm üretilebilmesine yönelik çalışmalar olup, esasında sosyal yardım ve hizmetlerden oluşmaktadır (Şataf ve Toprak, 2009, s. 19-20).

Sosyal hizmetler, devletin olanakları dahilinde, toplumdaki sakat ve yoksullar gibi dezavantajlı gruplara mensup kişilere, insan onuruna yakışır, toplum yaşantısına dahil olabilmeleri maksadıyla sağlanan, parasal yahut eşyasal yardımlardır. Sosyal hizmetlerin hedefi, toplumun dezavantajlı gruplarına insanlık onurunun gerektirdiği gibi bir sosyal ortam sağlanmasıdır. Yardımların niteliği, konusuna göre geçici yahut daimi olabileceği gibi karşılıksız yahut düşük maliyetli kredi sağlanması biçiminde de olabilir. (Ateş, 2009: 93).

Sosyal yardımlar denilince, kendisini ve ailesinin bakımını asgari seviyede dahi karşılama olanağı olmayan kişilere, ihtiyaç düzeyleri ile orantılı, geçimlerini sağlayabilmeye yönelik yapılan parasal ve eşyasal yardımlar anlaşılır. Yardımların esas hedefi, maddi durumları yetersiz bireylerin korunması yoluyla sosyal huzurun tesis edilmesi ve olası toplumsal problemlerin önüne geçilmesidir (Şataf ve Toprak, 2009, s. 19-20).

Belediyelerin sunmakta olduğu sosyal hizmetlerin önemli bir kısmı, faydalanan kesimlere göre şu şekilde sıralanabilir (Ateş, 2009, s. 93):

- Çocuklara ilişkin hizmetler; eğitime destek olunması, sağlıklı beslenmeleri için yardımda bulunulması, sokak çocuklarının topluma kazandırılabilmesi adına faaliyetler yapılması, kreş ve koruyucu sağlık hizmetleri ve kültürel, sosyal alanda çeşitli etkinlikler düzenlenmesi,
- Gençlere ilişkin hizmetler; madde bağımlılığının ve zararlı alışkanlıkların engellenmesi, mesleki eğitim sağlanması, istihdam çalışmaları, gençlik merkezleri, eğlence ve spor tesisleri kurulması, kültürel, sosyal alanda çeşitli etkinlikler düzenlenmesi,
- Yaşlılara ilişkin hizmetler; bakımevleri kurulması, sağlık yardımı, gündelik hayatlarını kolaylaştırmaya yönelik altyapı hizmetleri, ulaşım, yiyecek, yakacak, giyecek hizmetlerinden faydalanmalarına yönelik parasal ve eşyasal yardımlar, kültürel, sosyal alanda çeşitli etkinlikler düzenlenmesi,
- Engellilere ilişkin hizmetler; fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezleri kurulması, bakımlarının ve tedavilerinin sağlanması, gündelik hayatı kolaylaştırmaya yönelik altyapı hizmetleri, mesleki eğitimin ve istihdamın sağlanması, ulaşım, yiyecek, yakacak, giyecek hizmetlerinden faydalanmalarına yönelik parasal ve eşyasal yardımlar, kültürel, sosyal alanda çeşitli etkinlikler düzenlenmesi,
- İhtiyaç sahibi kişilere ve diğer yetişkin bireylere ilişkin hizmetler; parasal ve eşyasal yardımlar, yoksul ve kalabalık ailelere yönelik yardımlar, aile eğitim merkezleri kurulması vb.

Sosyal belediyeçilik esasında sosyal devlet ilkesinin bölgesel düzeyde yansıması, yardımcısı ve temsilcisi niteliğinde bir anlayıştır. Bu doğrultuda, sosyal belediyeçilik anlayışı, belediyelerin yalnızca alışılagelmiş işlevlerini sürdürmelerinden ziyade,

toplumsal problemlere çözüm üretilmesi sorumluluğunu da üstlenmeleri gerektiğini belirtir. Sosyal devletin yeterli olmadığı konularda, sosyal belediyeçilik anlayışı öne çıkarak, toplumsal problemlerin azaltılmasında ve çözümlerinin üretilmesinde önemli rol oynamaktadır (Yıldırım ve Seleköz, 2009, s. 457).

Türkiye'de sosyal belediyeçilik hizmetlerinin öncelikli hedef kitlesi, yoksullar, özürllüer, yaşlılar, kadınlar, gençler ve çocuklardır. Belediyelerin bu gruplara yönelik, sosyal belediyeçilik hizmetleri şu şekilde sıralanabilir.

- Anne çocuk sağlığı merkezleri, gezici sağlık otobüsleri, tanı merkezleri ve sağlık ocakları kurulması
- Kentsel dönüşüm kapsamında uygun fiyatlı evlerin inşası
- Sokakta yaşayan yahut yaşama ihtimali olan bireylere ve kimsesizlere barınma olanakları sağlamak
- Gençlerin, kadınların ve özürllüerinin toplum hayatına dahil olmalarını sağlayacak psikolojik yardım ve danışma merkezleri kurulması
- Hastanelere yakın bölgelerde hasta yakınları için konaklama imkanları sağlanması
- Muhtaç kişilere gıda, kömür ve giysi yardımları yapılması
- Muhtaç kişiler için imarethaneler ve aş evleri açılması
- İş bulma kurumları aracılığıyla işsizleri ve çalışana ihtiyacı olan işverenleri eşleştirmek, istihdamın sağlanması
- Girişimci gençlere ve kadınlara kılavuzluk etmek, ekipman ve makine desteği sağlamak
- Öksüz ve yetim çocuklar için kreş ve yuvalar açılması
- Spor, kültür, sanat tesisleri kurulması, kütüphanelerin sinemaların ve tiyatroların sayılarının artırılması
- Öğrencilere kitap yardımı yapılması, maddi durumu yetersiz olanlara karşılıksız eğitim bursu bağlanması
- Engellilere hizmet veren tesisler açılması, rehabilitasyonlarının sağlanması
- Engelliler için sosyal, kültürel alanlarda, ulaşım ve eğitim gibi ihtiyaçlarının sağlanmasında kolaylaştırıcı önlemler alınması
- Sağlık sorunları olan yoksullara ücretsiz tedavi hizmeti verilmesi
- Mesleki, yetenek ve sanat kursları açılması (BELMEK, İSMEK vb.)

- Madde bağımlılarının ve sokakta yaşayan çocukların korunması, psikolojilerinin düzeltilmesi ve meslek edinmelerine yönelik merkezler açılması (İSMEK vb.)
- Toplumun çeşitli kesimlerine, sivil toplum örgütlerine ve diğer oluşumlara kılavuzluk etmek, yardımlaşma ve dayanışmanın sağlanması
- Yiyecek ve giysi bankaları, tanzim satış mağazaları kurmak, ekmek üreterek uygun fiyatlarla satışını sağlamak (Akdoğan, 2006, s. 45; Pektaş, 2010, s. 15-16).

1.2. Sosyal Belediyeciliğe İlişkin Kavramlar

1.2.1. Sosyal Politika

Sosyal Politika; sanayileşme ve liberal kapitalist ekonomi yaklaşımının sebep olduğu olumsuz durumların iyileştirilmesi amacıyla, kapitalist yaklaşımın korunması ve ortaya çıkan olumsuzlukların iyileştirilmesine yönelik politika kapsamıdır (Tokol ve Alper, 2014).

Teşkilatların hepsinde olduğu gibi, yerleşim birimlerinde de sosyal ve ekonomik gruplar, ideolojik gruplar ve menfaat grupları mevcuttur. Özellikle sanayi devriminin ardından oluşan sosyal ayrışmalar birçok soruna neden olmuştur. Bu sorunların neticesinde, devlet ortaya çıkan karmaşaya ilişkin tedbirler almıştır. Bu önlemlere karşı zaman içerisinde muhalif görüşler ortaya çıkmaya başlamıştır. Devletin aldığı önlemler, sosyal adaletin tesis edilmesi, refah seviyesinin artırılması, toplumsal barışın sağlanması, toplumsal sınıfların denetlenmesi ve yoksulluğun önlenmesi şeklinde sıralanabilir. Öte yandan alınan önlemlerin dışında, sosyal dayanışma, transferler, sanayi, ziraat, sağlık, lojistik, ticaret gibi konulara ilişkin kararlar alınmıştır. Bu önlemler yalnızca gruplara ilişkin değil kişilere ilişkin olarak da alınabilir. Bunlar ise engelliler, yaşlılar ve kadınlardır. Bu nedenle sosyal politika tanım yapılması güç bir kavramdır. G.Kessler'in kavrama ilişkin tanımı; “*Sosyal Politika, toplumlarda oluşan sınıf çatışmaları, gelişimleri, yapılan mücadeleleri karşısında hükümet ve yasa düzenini dik tutmak ve bir araya getirmek için bu durumu ilerletmeye yöneltmiş bir politika biçimidir.*” şeklindedir. Bu nedenle sosyal politikanın hedefi, herhangi bir sosyal zümreyi ne korumak ve de yıpratmaktır.

Ekonomi, ziraat, maliye, sanayi ve sosyal alanlardaki politikalar düşük seviyedeki halkı etkilemektedir. Bu nedenle, sosyal politika bir ülkenin gelişmişlik düzeyine göre sahip olduğu imkanları bazı konulara öncelik vererek kullanmasıdır. Varılan sonuç ise, belirli bir zaman aralığında, hükümetin sosyal ve ekonomik imkanları ile maddi-manevi koşulların iyileştirilmesine yönelik milletlerarası düzeyde aldığı önlemlerdir. Sosyal politikanın ilk hedefi, sosyal dengeyi ve toplumsal uzlaşmayı sağlama, gruplar arası çatışmaları en aza indirmedir. Politika, toplumsal hizmetlerin hedefine ulaştırılmasıdır. Ana prensip en iyi neticeyi elde edebilmektir. Tabi ki, neticeye giden yollar değişiklik gösterebilir (Koray ve Topçuoğlu, Sosyal Politika, 1993)

Statülerin, tecrübelerin, sistemlerin değişmesi sonucunda yöntemler de değişebilmektedir. Fakat önemli olan, politika aracılığıyla toplum, grup yahut oluşum olarak bu değişiklikleri kontrol altında tutabilmektir. Bu sayede politika anlam kazanacaktır. Örnek vermek gerekirse; Hava durumunu değiştirebilmek mümkün olmadığından, hava durumuna ilişkin politika mevcut değildir. Fakat öte yandan çocuklara ilişkin bir politika yürütülebilir, çünkü politika vasıtasıyla çocukların hayatı olumlu yahut olumsuz doğrultuda etkilenebilir (Koray ve Topçuoğlu, Sosyal Politika, 1993).

Sosyal kelimesi ile ise, topluma ilişkin konularda, kişilerle ilgili problemler kapsama alınmaktadır. Her toplumsal oluşum, sosyolojik manada insanların toplum yaşamı içerisinde karşılaştığı problemler için bir bakıma çözüm mekanizmasıdır. Gerçekten de, insan topluluğunun, toplum olarak adlandırılabilmesi bu çözüm mekanizmalarını oluşturmasına, toplu halde yaşamayı ve uzlaşmayı başarmasına bağlıdır (Yazıcı, 1999). Radcliffe Brown'a -çağdaş antropolojinin kurucularındandır- göre, esas gerçek toplumun organik tabiatıdır. Toplum, tüm unsurlarının yardımlaşma içinde bulunduğu doğal, organik bir varlıktır. Sosyal politika mefhumu sadece ahlak anlayışı ile sınırlı tutulamayacağı gibi teknik yöntemlerin icrasına da indirgenemez. Sosyal politika, özünde siyasi bir tercihtir, ardından eşitlik ve adalet gibi insani değerlere ve insan haklarına değer veriliyorsa, ulusal yahut uluslararası seviyede bir arada yaşayabilmek adına etkili şekilde uygulanması gereken bir vasıta. Sosyal politika sadece toplumsal hayatın ahlaki gerekliliklerini yerine getirmekle kalmaz, halkı birleştirici ve bütünleştirici bir vasıta fonksiyonundadır (Koray, 2005).Sosyal politika

teorik açıdan, araştırmalar ve çalışmalarla her geçen gün geliştirilen bir bilim dalı olduğu gibi pratikte de, kişisel yahut topluluk halinde, devletlerin, iş dünyasının ve gönüllü oluşumların uygulamakta olduğu, gerçek hayata etkisi olan politikalar dır.

Öncelikle bu politikalar bir amaç doğrultusunda gerçekleştirilmeli yahut bir amaç belirlenmelidir. Genel olarak amacı, insanların huzurunu sağlamak ve buna yönelik gereksinimlerin giderilmesini sağlamaktır. Sosyal politikanın tanımı ve açıklamalarından çıkarılan ilk görüş; sosyal huzuru sağlamaya ve geliştirmeyi amaçlayan faaliyetler bütünü ve bu faaliyetlerin belirlendiği akademik disiplin olduğudur. İlk defa 1800'l yılların başında Prof. Riefl tarafından Almanya'da ortaya atılan kavramın, ardından 1873 yılında Alman Sosyal Politika Derneği'nin kurulması ile bir bilim dalı olma yolunda ilk adımları atılmıştır (Tuna ve Yalntaş, 1991). Kimi yazarlara göre sosyal politika, tanımı ve kapsamı üzerinde görüş birliği sağlanamamış ve halen tartışmaları süren alanlardan biridir. Kavram, Kara Avrupa'sında "sosyal politika" olarak adlandırılırken, Kuzey Amerika'da "sosyal refah politikası" olarak adlandırılmaktadır. Her sosyal kurum gibi sosyal politika da doğuşundan bugüne büyük gelişim geçirmiştir. Alışlagelmiş alışma Şartlarından, maddi durumu yetersizlere, ocuk, yaşlı ve engellilere ve bir mesleğin ihtiyaı içinde bulunanlara yardımlarla başlamış ve bireysel ve toplumsal yardımlaşmalara ulaşmış, sanayi devrimi ile birlikte sosyal sınıfların dengelenmesine ve devletin daha çok sorumluluk almasına yönelik faaliyetlere kadar ilerlemiştir (Talas, 1992).

Sosyal politika sanayileşme ile birlikte ortaya çıkmıştır denilebilir. Şöyle ki, sanayileşme bolluğun ve gelişmenin olduğu gibi, çatışma ve problemlerin de kaynağı olmuştur. Fakat sanayileşmenin ardından sermaye ve iş gücü çatışmasının başlamasının, Batı lkelerinde siyasi demokrasinin gelişmesine büyük etkisi olmuştur. Sermaye ve iş gücü arasındaki mücadele büyüdükçe, sosyal dinamikleri etkilemiş, bu doğrultuda siyasetin demokratikleşmesi sonucu ortaya çıkmış ve mücadele siyasi boyut kazanmış, bu Şekilde toplum içi uzlaşma zemini hazırlandığı gibi toplumsal gelişme de kaydedilmiştir (Koray, 2005).

Sosyal politika kavramının içeriğinin ve kapsamının değişmesiyle günümüzde kabul gören "geniş anlamda sosyal politika" anlayışına yönelik faaliyetler bazı özellikleri itibariyle tanımlanabilir (Koray, 2005). (Geniş anlamda sosyal politika; genel itibariyle

hükümetlerin sorumluluğundadır ve insan hakları ve demokrasi kavramlarının gelişmesi ile ortaya çıkmıştır, demokratik yönetim sistemi içerisinde devletin sosyal sınıflar ve çıkar grupları arasında uzlaşmaya varılmasına yönelik çözüm arayışları ve önlemleri kapsadığı gibi, devletin daha genel anlamıyla sosyal adalet ve eşitliği temin etmesi gerekliliğinden doğmaktadır. Sosyal politikaların, genel itibariyle toplumsal adaleti ve eşitliği temin etmeye yönelik nitelik ve fonksiyon üstlenmesi, sosyal ve ekonomik haklar gibi yasal dayanağı bulunması ve yurttaşlık bilincine toplumsal boyut katılmasıyla alakalıdır. İnsan hakları, işçi haklarına yönelik tepkilerin oluşması ve bu tepkilerin büyük çapta destek görmesiyle insana değer veren görüş ile birlikte önemli gelişme kaydetmiştir. Bu sebeple, geniş anlamda sosyal politika, farklı sosyal sınıflara ve toplumsal problemlere ilişkin "sosyal vatandaşlık", "sosyal adalet" ve "sosyal eşitlik" zihniyetiyle iç içe geçen bir politika vasfına bürünmüştür. Bu alanda sosyal dinamiklerin belirli seviyede kaldığı toplumlardaysa, sosyal politikalar niteliği ve kapsamı itibariyle yeterli düzeye ulaşamamakta, ayrıca sosyal politikanın aktif statü hakları ve sosyal vatandaşlıkla bir bütün oluşturamayan bir takım "sosyal yardım ve hizmetler" vasfından sıyrılması sağlanamamaktadır. Bu doğrultuda kavramı kısıtlı ölçüde ve modern anlamı ile tanımlanması; genel itibariyle çağdaş toplumlarda uygulanmakta olan ekonomik sistemin toplumda yol açtığı zararların tazmini amacıyla devletin problemlerin çözülmesine dönük müdahalelerinin tümüdür (Buğra ve Keyder, 2005). Sosyal politikaların neler olduğunu ve nasıl uygulandığını net olarak belirlemek mümkün değildir. Dönem dönem sosyal politikaya ilişkin görüşler ve bu politikalara atfedilen önem değişmiştir. Fakat önemli olan husus, bu değişimlere rağmen, demokratik toplumların, sosyal dayanışma ve uzlaşmaya gereksinimlerinin devam etmesidir. Demokratik hak ve özgürlüklerin tanındığı, teşkilatlı toplumlarda, sosyal uzlaşma ve dayanışmanın temini, toplumun parçası olan kişilerde ve gruplarda adalet, güvenlik ve eşitlik hislerinin oluşmasına bağlıdır.

Günümüzde sosyal politika, bu fonksiyonları yerine getirmeye dönük politika ve tedbirlerin birleşimi şeklindedir. Toplumsal gereksinimler ve istekler değiştiği sürece, sosyal politikanın hedefleri ve uygulanma kapsamı da değişecek, teşkilatlı grupların çabası, toplumun arzularının politikaya yansımaları sağlayacaktır. Netice itibariyle sosyal politika, toplumsal gelişme ve dayanışma ve paylaşımı, kişisel yahut toplumsal çıkarların uzlaştırılmasını, toplumsal eşitlik ve adalet kriterlerine erişemeyen sosyal

sınıfları hak dağılımı ile uzlaştırmayı amaçlayan, kamu idarelerinin eylemleri olarak tanımlanabilir.

1.2.2. Sosyal Yardım

Sosyal yardımlar; maddi açıdan zorluk yaşayan ve toplum içine karışmakta güçlük çeken kişilerin, düşük gelirli ve yoksul kişilerin yahut sınıfların hayatlarına devam edebilmelerinin sağlanması amacıyla, kamu sorumluluğu prensiplerinden kaynaklanmakta ve büyük çoğunluğu vergilerle karşılanırken herhangi bir geri dönüş beklenmeksizin ihtiyaç sahibi insanları kapsamaktadır (Ekin, Alper, ve Akgeyik, 1999, s. 32). Bununla birlikte sosyal yardımlar, devlet tarafından yahut kanuni görev ve yetkiye sahip gönüllü oluşumlar tarafından yapılmaktadır ve yardımlardan faydalanan insanlardan maddi karşılık beklenmez (Arıcı, 2005).

Sosyal yardımlar, gelir adaletinin maddi durumu iyi olmayan kişiler açısından sağlanması ve gelir seviyelerinin imkan verdiği ölçüde iyileştirilmesinin sosyal bir zaruret olarak görülmesiyle ortaya çıkmıştır ve bu gaye ile sosyal güvenlik sistemine dahil edilmiştir (Gül, 2004, s. 276). Sosyal güvenlik sisteminin prim ödenmeyen kısmını teşkil eden sosyal hizmet ve yardımlar; 2022 sayılı 1976 tarihli yasa ile 65 yaşı geçmiş kişilere maaş bağlanması, 3294 sayılı 1986 tarihli yasa ile "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu" nun kurulmasıyla vakıflar vasıtasıyla maddi durumu yetersiz kişilere eşyasal yahut parasal yardımda bulunulması, 2828 sayılı 1983 tarihli "*Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu*" ile ihtiyaç sahibi çocuk, yaşlı ve engellilere hizmet verilmesi, 3816 sayılı 1992 tarihli "*Yeşil Kart Kanunu*" ile maddi durumu yetersiz kişilere sağlık yardımı olarak belirlenmiştir (Gökbayrak, 2010).

Sosyal devlet ilkesi uyarınca her vatandaşın sosyal güvenlik hakkı bulunmaktadır. Devlet, bu doğrultuda sosyal sigortaların yeterli gelmediği ölçüde gereken desteğivermekle görevlidir. Talep olan sosyal yahut iyilikte bulunma hissiyatlarından bağımsız bir görev yardımların özellikleri esas itibariyle üç başlıkta incelenebilir. Bu özellikler;

- İhtiyaç esasına dayanır.
- Koşullu yahut koşulsuz olabilir.
- Yardımlar parasal yahut eşyasal olabilir.

Sosyal yardımların yardımda bulunulanlar ve yardımda bulunanlar -sosyal yardım aktörleri- şeklinde iki unsuru bulunmaktadır. Sosyal yardım aktörleri unsurunun sağlanması ise iki farklı şekilde gerçekleşebilir. Birinci durum, merkezi idare ve mahalli idarenin "kamusal sosyal yardımlar" da bulunmasıdır. İkinci durum ise firmaların, dini kurumların ya da sivil toplum örgütlerinin "kamusal olmayan sosyal yardımlar" da bulunmasıdır. Şüphesiz bu aktörlerin ne derece etkili olduğu devletin ideolojisi ile doğrudan bağlantılıdır. Örnek vermek gerekirse; sosyal devlet ilkesinin hakim olduğu devletlerde, her vatandaşın sosyal güvenlik hakkının bulunmasından yola çıkarak sosyal yardımlar daha ziyade kamusal nitelik taşımaktadır. Bu ilkeye göre devlet, halka karşı sorumludur ve sorumluluk bir başka kuruluşa devredilemez. Fakat globalleşmenin artması ve liberal bakış açısının daha çok değer görmesiyle devletin bu sorumluluğu bizzat hizmet vermek yerine verilen hizmetin denetlenmesine dönüşmektedir. "Refah karması" ismiyle anılan dini kurumların ve özel, gönüllü ve sivil sektörlerin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan sistem, devlete bağlı olmayan refahın tesisine yönelik kurumlardan müteşekkilen, sosyal yardım aktörlerinin sorumlulukları, öncelikleri ve görevleri de değişkenlik gösterebilmektedir (Özdemir, 2004, s. 97).

1.2.3. Sosyal Dışlanma

Bu kavramın geçmişi çok öteye uzanmadığı gibi, içeriği ve kapsamı açısından yeni ortaya çıkan bir kavram olduğu da söylenemez. Sosyal dışlanma (social exclusion) kavramı Fransa'da 1960'lı yıllarda ortaya atılmıştır. 1970'li yıllardaki ekonomik kriz ve duraklamayla beraber bu kavram, bütün ülkelerin ilgisini cezbetmeye başlamıştır (Özgökçeler, 2006, s. 4).

Maddi yetersizlik, sosyal güvence, ayrımcılık, eşitsizlik, işsizlik, toplumsal ilişkilerde yozlaşma benzeri sosyal politikanın esasını oluşturan konulara ilişkin olması sebebiyle günümüzde sosyal dışlanma kavramı büyük önem kazanmıştır. Sapancalı, kavramın önem kazanmasına dair şu şekilde tespitlerde bulunmuştur:

Yeni liberal yaklaşım ve globalleşme süreciyle beraber, insanlık tarihinin başından beri mevcut olan eşitlik, adalet, güven, bağımsızlık gibi konularda karşılaşılan problemler, gelişmeye ve zenginliğin artmasına karşın gün geçtikçe büyümektedir. Ayrıca, birçok devlette sosyal refah devleti ilkesine gereken değer verilmemekte, sosyal politikalara

dair ihtiyaç gün geçtikçe artmaktadır. Bu aşamada, türlü sosyal problemlerle karşılaşmakta, mevcut problemler ise değişim geçirmektedir. Yeni liberal yaklaşım, klasik sosyal politikanın içeriğini, tanımını ve prensiplerini değiştirmeye mecbur bırakmakta, yeni kavramları tartışmaya açmaktadır. İlk olarak belirli bir kesime yönelik, daha belirgin bir anlayış ile hayata dökülen sosyal politika günümüzde birçok farklı kesime ve amaca yönelmektedir. Yakın geçmişte, gelişmiş yahut gelişmekte olan ülkelerin önemli bir kısmında, sosyal politikaya ilişkin tartışmaların odak noktasını, toplumun genelini alakadar eden, birçok farklı problemi sınıf farkı ayırt etmeksizin inceleyen "sosyal dışlanma" konusu oluşturmaktadır (Sapancalı, 2005, s. 52). Sapancalı'nın da belirttiği üzere günümüzde sosyal politika alanında geniş konuları içermesi sebebiyle sosyal dışlanma kavramı büyük önem kazanmıştır. Esasında kişinin toplum yaşantısına karışamaması olarak ifade edilen kavram ile ilgili bir çok farklı tanım mevcuttur. Bu tanımlara örnek olarak; Sosyal dışlanma, kişilerin maddi durumlarının yahut eğitim seviyelerinin yetersiz olması, bazı yeteneklerinin bulunmaması yahut doğuştan gelen farklılıkları sebebiyle toplum yaşantısına dahil edilmemeleri ve bu yöndeki girişimlerinin engellenmesi anlamına gelmektedir. Bu konu dışlanan kesimin iş gücü piyasalarına, gelir elde etmelerine yönelik işlere, eğitim-öğretim olanaklarına erişmelerinde güçlük yaşamalarına sebep olduğu gibi, sosyal ilişkilerden ve faaliyetlerden mahrum kalmasına sebep olmaktadır. Bu kişilerin sahip olduğu imkanlar kısıtlı olup, yönetsel faaliyetlere de dahil olamamaktadırlar, buna bağlı olarak kendilerini aciz ve kendi gündelik hayatına etkisi olan kararlara dahi müdahil olmaktan uzak hissederler (Adaman ve Keyder, 2006, s. 6). Bu tanımda sosyal dışlanma, insanların sosyal hayata dahil edilmemeleri olarak ifade edilmiştir. Sapancalı'nın tanımı ise şu şekildedir:

Kişinin toplum yaşantısına dahil olmasına ve kendi hayatındaki yol haritasını belirlemesine ilişkin olanaklara ulaşmasına engel olan temel ihtiyaçlardan mahrum kalması, toplumla ilişkisinin sona erme noktasına gelmesi, sivil, ekonomik, sosyal ve siyasal vatandaşlık haklarından yoksun bırakılma durum ve süreçleri (Sapancalı, 2005, s. 53).

Bu tanımda da belirtildiği üzere sosyal dışlanma, temelinde kişinin topluma karışma sürecinin engellenmesi ve temel vatandaşlık haklarından yoksun bırakılmasıdır. Kişinin

topluma karışabilmesi için gerekli koşullardan birini sağlayamaması diğer konularda da problem yaratarak kişinin toplumla ilişkisinin sona ermesine neden olabilmektedir (Tartanoğlu, 2011, s. 223).

Değiniilmesi gereken önemli bir husus da, sosyal dışlanma ile maddi yetersizlik arasında bir neden sonuç bağlantısı bulunup bulunmadığıdır. Kişinin maddi durumu yetersiz olsa da dışlanmayabilir yahut maddi durumu yeterli olmasına rağmen dışlanabilir. Fakat, çoğu zaman maddi yetersizlik ile sosyal dışlanma arasında doğrudan bağlantı mevcuttur (Adaman ve Keyder, 2006, s. 8).

Bu konuda, sosyal dışlanma kavramının maddi yetersizliği de içeren daha geniş bir anlamının bulunduğu söylenebilir. Zira yalnızca maddi durumu yetersiz kişiler dışlanmamaktadır, maddi durumu iyi olmasına karşın temel vatandaşlık haklarından mahrum bırakılan bir çok kişi olabilmektedir. Sosyal dışlanmaya dört farklı alanda rastlanılmaktadır. Bu alanlar; ekonomik, mekansal, siyasi ve kültürel dışlanma şeklindedir.

1.2.4. Sosyal Koruma

Genel itibariyle, sosyal koruma kavramına ilişkin tanımların, kavramın kapsamına, amacına ve niteliğine göre değişebileceği söylenebilir. Ülkeler ve ideolojiler bazında vatandaşlara sosyal yardımın ne şekilde temin edildiği hususu değişiklik göstermektedir. Araştırmalara göre, genelde sosyal koruma ve sosyal sigorta kavramlarının birbirleri ile aynı anlama gelecek şekilde kullanılmaktadır. Bu nedenle, iki kavram arasındaki farklılıkların belirlenmesi ve iki kavramın da tanımlarının net bir şekilde yapılması gerekmektedir. Milletlerarası doktrinde sosyal koruma kavramına ilişkin tanımlar şu şekildedir:

Birleşmiş Milletlere (2000, s. 4) göre: sosyal koruma; gelir yetersizliğini yahut önemli ölçülerdeki azalmaları dengeleyebilmek adına ve bir takım risklere karşı önlem alabilmek amacıyla uygulanan kamusal ya da özel program ve politikalardan oluşmaktadır. Bu sayede, çocuklu ailelere ve kişilere temel barınma ve sağlık yardımı temin edilmektedir. Gelir hakkı, istihdam, sağlık ve eğitim, beslenme ve barınma gibi haklar sosyal korumanın temelini oluşturmaktadır.

ILO (2010, s. 13-15), sosyal koruma tedbirlerinin, kamunun kişilere iş imkanı sağlaması, eğitim bursu ve okul yemeklerini, sosyal yardım amaçlı faaliyetleri, işsizlik maaşı gibi destekleri, emeklilik planlarını, sağlık ve eğitim desteklerini de içerebileceğini ifade etmektedir. Barrientos ve diğerlerinin ise sosyal korumaya ilişkin görüşleri şu şekildedir (2005, s. 8):

"Sosyal koruma kavramına dair iki farklı görüş mevcuttur. İlk görüş daha dar kapsamlıdır ve yine kendi içerisinde iki farklı tanım barındırmaktadır. Bir tanesi, sosyal korumayı, kişiler ve ailelere, hayat standartlarını iyileştirmeye yönelik fırsat arayışı içindeyken yüz yüze geldikleri krizler ile baş etmede kısa süreli yardım sağlayan bir vasıta olarak dar anlamıyla tanımlamaktadır. Diğer tanım ise, sosyal koruma maddi yetersizlikleri ortadan kaldırmada hem kısa hem de uzun vadede katkı sağladığı şeklinde olup daha geniş kapsamlıdır.

Diğer görüşe göre sosyal koruma, kişilerin varlık edinmesine ve bu varlıkların muhafazasına katkı sağlamaktadır. Bununla beraber, kişilerin fırsatlardan yararlanabilmeleri için ekonomik ve sosyal ilişkilerine katkı sağlamaktadır. Kişilerin yaşlı, güçsüz yahut engelli olmalarından ötürü bir başkasına bağımlı olmaları sebebiyle bu görüşte hibe, katılım gerektirmeyen emekli aylıkları gibi daha uzun vadeli sosyal yardım hizmetleri içermektedir. İlk olarak tanımı yapılan dar görüşte sosyal koruma ile maddi gelir arasında doğrudan bağlantı bulunmamaktadır. Geniş kapsamlı olan ikinci görüşte ise bu iki kavram arasında yakın ilişki mevcuttur.

1.2.5. Sosyal İçerme

Sosyal içerme, toplum yaşantısına dahil olma konusunda zorluk yaşayan kişileri konu alır. Bu kişilerin toplum yaşantısına dahil olabilmesi amacıyla, mesleki ve genel eğitim, sağlık ve ulaşım hizmetleri, istihdam, barınma olanakları sağlanması, kültürel etkinlikler gibi konularda çalışmalar yapılmaktadır.

Sosyal içerme, maddi durumu yetersiz ve toplumdan dışlanma tehlikesi altında bulunan insanların, sosyal, iktisadi ve kültürel yaşama tam anlamıyla dahil olmaları ve içinde buldukları toplumdaki ortalama hayat standartlarına ve refah düzeyine erişebilmeleri için fırsatlar yaratılması sürecidir. Bu şekilde bahsi geçen kişilerin hayatlarını etkileyen

kararların alınmasında daha çok söz sahibi olması ve temel haklarının tanınması sağlanır (World Bank, 2007).

Sosyal içerme ile, maddi durumları toplum geneline nazaran yetersiz olduğundan yahut din, dil, ırk, cinsiyet, eğitim seviyesi, engelli olmaları gibi sebeplerle toplum yaşantısında eşit şartlara sahip olmayan kişilerin sorunlarının kurumsal faaliyetler aracılığıyla çözülmesi amaçlanmaktadır. Bu sayede, toplumun bütün üyelerinin, hayatlarına etki eden kararlara katılımının ve temel haklara ulaşmalarının temini hedeflenmektedir.

Son yıllarda bilhassa Avrupa'da kamu politikalarının belirlenmesinde ve icrasında sosyal içerme, temel amaçlardan biri olarak kabul görmüştür. Ancak bu amacın gerçekleşmesinin yalnızca idari kurumların görevi olarak belirlenmesi ve yalnızca bu kurumların çalışmalarıyla sağlanması mümkün görünmemektedir. Bu nedenle idari kurumların gerek kendi içinde, gerekse sendikalar, sivil toplum örgütleri ve mahalli idareler ile organize olmaları ve dayanışma içerisinde bulunmaları gerekir. Bununla birlikte, kamu politikalarını daha etkili kılabilmek adına halkın sosyal dışlanma, dezavantajlı kesimler ve ayrımcılık gibi konularda duyarlılığın artırılması ve bilinç oluşturulmalıdır.

1.2.6. Sosyal Bütçe

Bütçe, devletin en önemli iktisadi politika aracı olduğu gibi değerlerini ifade eder; hangi insanlara ve hangi işlere ne derece değer verildiği, hangi insanların mükafatlandırıldığı gibi konular bütçeler vasıtasıyla belli olmaktadır. Bütçeler, bir yandan kişilerin, mal ve hizmetlere ulaşımını belirleyen araçlardır. Öte yandan bütçe yalnızca teknik bir ayrıntı değil aynı zamanda çok önemli siyasal yaklaşımdır ve yürütme organının ekonomik ve toplumsal önceliklerini belli eder. Politikaya yön vermek, öncelikleri belirlemek ve vatandaşların ekonomik ve toplumsal gereksinimlerini giderecek yöntemleri işaret etmek gibi fonksiyonları mevcuttur. Hükümetin belirli amaçlar ve politikalara dair güvencesinin parasal açıdan somut olarak göstermektedir (Erkan, Şentürk, Akbaş, ve Paksoy, 2012, s. 87-89). Bütçe uzun dönem sosyal politikaların icrasında devletin yararlandığı bir mekanizma olabilir. Bütçe kararlarının, vatandaşların günlük hayatlarına ve gelecek planlarına etkisi bulunmaktadır (Alam, Sultana, ve Butt, 2010, s. 45). "Bugünlerde klasik devlet bütçesiyle birlikte yeni bütçe çeşitleri ortaya

atılmaktadır. Bu çeşitlerden biri olan sosyal bütçe, sosyal amaçlı transferlerdeki gibi, toplumsal kanunlarla hem devlet, hem sivil toplum örgütleri hem de özel sektör tarafından gerçekleştirilen sosyal yardımların miktarı hakkında meclise bilgi sunar. Fransa'da olağan bütçe yasasının ardına sosyal bütçeler eklenmekteyken, Türkiye'de sosyal bütçe şeklinde ayrı bir bütçe söz konusu değildir. Sosyal bütçe, bütçe içerisindeki sağlık, eğitim, sosyal yardım ve güvenlik harcamalarının; gelir dağılımı, eşitlik, sosyal içerme ve istihdam gibi kıstaslar dikkate alınarak belirlenmesini ve bu şekilde dezavantajlı grubun (gençler, çocuklar, yaşlılar, sakatlar ve işsizler gibi) pozitif doğrultuda etkilenmesini hedefler (Şeker, 2011, s. 22).

Sosyal bütçeler, mevcut belge ve raporlar ile beraber düzenlenen belgelerdir. Bu belgeler aracılığıyla çıkar sahiplerinin alınan kararların çevresel ve sosyal etkileri hususunda bilgi edinmesi sağlanır. Sosyal bütçe raporlarının muhatapları alakalı hissedarları da içerir. Bu hissedarlar bir kurumun yahut şirketin temsilcileri veya politik yahut kurumsal faaliyetlerin neticelerinden etkilenen kişiler olabilir (Comite, 2013, s. 25).

Sosyal bütçeleme iki ana unsurdan oluşmaktadır. Birinci unsur, istatistiklere dayanmasıdır, örnek olarak, yöntemsel açıdan bir devletin geçmişte bir dönem boyu sosyal güvenlik sisteminin harcama ve gelirlerinin uyumlu şekilde derlenmesidir. İkinci unsur ise gelirler ve giderlere ilişkin öngörülerdir. Alışlagelmiş olan orta vadede ya da alternatif nüfus ve ekonomiye dayalı yahut kanuni faraziyeler altında toplumsal gelir ve harcamaların simülasyon haline dökülmesidir. Bu unsura sosyal bütçe ismi verilmektedir. Milli sosyal bütçenin değişmez unsurları ülkeler açısından değişkenlik gösterebilir. Ancak bütün bütçelerin içerdiği bazı esas bileşenler mevcuttur. Harcama bakımından; istihdama ilişkin sosyal güvenlik ve kamunun karşıladığı sosyal koruma harcamaları, özel kesime dair anlaşmalardır (Scholz, Hagemeyer, ve Cicon, 2001, s. 194-195). Sosyal bütçe, devletin iktisadi müdahale araçlarından birini oluşturan maliye politikasının sosyal boyutunu temsil ederken; kişilerin iktisadi, toplumsal, psikolojik yahut fiziksel açıdan hayat standartlarını yükseltmeyi amaçlar ve belirli standartların muhafazasına katkı sağlar. Bu şekilde, toplumsal gelişme, adalet ve barışa olumlu etkide bulunur (Özcan, 2014, s. 100). Sosyal bütçe yalnızca gerekli yeniliklerin saptanması amacıyla değil bununla birlikte seçenekler arasından doğru yeniliklerin

tercihinde değerlendirme aracı olarak kullanılabilir (Scholz, Hagemeyer, ve Cicon, 2001, s. 213). Sosyal bütçe bölgesel değişimlere ayak uydurabilmek adına bir firman tarafından izlenen politikaların ve bunun maliyet ve sonuçlarının tespit edilmesi amacıyla da kullanılabilir (Comite, 2013, s. 30).

Bu çerçevede, ILO sosyal bütçe modelinin hiyerarşik bağımlılık yapısı aşağıdaki Şekil 1'de gösterilmiştir. ILO'nun sosyal bütçe anlayışı parçalıdır. Bu doğrultuda geniş kapsamlı bir sosyal bütçe prototipi; bir arada kullanılabilen, ast-üst ilişkisi içerisinde birbirine bağlı yahut farklı amaçlar için bağımsız prototipler gibi çeşitli alt başlıklara ayrılır. Bütün bu prototipler, maddi gerçeğin tutarlı ve belirli kısımlarını ortaya koyan birçok modülden oluşur. Prototip esas itibarıyla şu unsurları içerir (Scholz, Hagemeyer, ve Cicon, 2001, s. 199-200):

- Demografik prototip, nüfus bilgilerinin yansımaları için kullanılır.
- Emek arzı prototipi, emek arzının yansımaları için kullanılır.
- İktisadi prototip; ücretler, fiyatlar, emek verimliliği, işsizlik, emek talebi gibi unsurlardan oluşan Gayrisafi Yurtiçi Hasıla'nın yansımaları için kullanılır.
- Hükümet bütçesi prototipi; hükümetin çeşitli yönetim kademelerindeki harcamalar ve gelirler şeklinde tanımlanabilir.
- Sosyal koruma prototipi; sağlık, emeklilik ve diğer sosyal koruma alt prototiplerinden oluşur. İlke olarak çeşitli prototip unsurları arasında hiyerarşik ilişki mevcuttur. Demografik prototip neticesinde emek arzı prototipi, sosyal koruma alanındaki bütün alt prototipler ve modülleri ve hükümet bütçesi prototipi gelişme kaydeder. İktisadi prototip neticesinde, sosyal koruma alanındaki alt prototipler ve hükümet bütçesi prototipi gelişme kaydeder.

1.3. Yaşlılık Kavramı

İnsan yaşamında önemli bir dönem olan yaşlılık genel olarak "60 yaş ve üstü" olarak tanımlanmaktadır. Ekonomi, sosyal politika, psikoloji, sosyoloji, tıp, antropoloji gibi bilim dallarının yanı sıra gerontoloji de denilen yaşlılık biliminin esas çalışma konusunu oluşturur (Yıldız, 2014:405).

Yaşlılık :Zaman faktörüne bağlı olarak kişinin değişen çevreye uyum sağlama kudreti ile organizmanın iç ve dış etmenler arasında denge sağlama potansiyelinin azalması ve

böylece yaşlanma ile ölüm olasılığının yükselmesidir. Bir başka tanımla yaşlılık, noral fizyolojik bir olgu olup, kişilerin fiziki ve ruhi güçlerini bir daha yerine gelmeyecek şekilde yavaş yavaş kaybetme halidir.

Yaşlanma : Canlının oluşumundan yaşamın bitimine kadar devam eden bir süreçtir. Diğer bir deyişle yaşlanma dört aşamada ele alınabilir;

1. Gelişme
2. Büyüme
3. Duraklama ve gerileme başlangıcı
4. Gerileme

Yaşlanma, kişinin yalnız dış görünümünde değişiklik olarak düşünülmemelidir. Kişiyi iç ve dış tüm varlığı ile bütün olarak düşünmek gerekmektedir. Yaşlanma sıklıkla ağrılar, zihni durgunluklar, şaşkınlıklar olarak hissedilen değişiklikler de meydana getirir.

Topluma ait olamama ve izole edilme duyguları, içe dönme, vücut fonksiyonları ile bu ciddi devamlı uğraşları ortaya çıkarır, birçoklarını intihara götürebilen bu ciddi ve heyecansal karışımları ortadan kaldırmak için yaşlı kişiler bu duygularıyla gerekli şekilde uğraşılmaya muhtaçtırlar.

Yaşlı :Dünya Sağlık Teşkilatı, 1963 yılında yaşlanmayı kronolojik olarak ele almış ve 3 safhaya ayırmıştır. Buna göre;

- Orta Yaşlılar (45 -49 yaş)
- Yaşlılar (60 – 74 yaş)
- İleri Yaşlılar (75+ yaş)

Bu ayırıma göre 60 yaşın üstündekiler yaşlıdır (huzurevleri.org.tr, 15.07.2017).

Yaşlılık, yetişkinliğin bir uzantısı olarak yaşam süresinin ileriki döneminde fiziksel ve ruhsal değişimlerin görüldüğü bir evre olarak tanımlanmaktadır. Genel anlamda bu şekilde tanımlanan yaşlılık; fizyolojik değişimler, psiko-sosyal faktörler ve kronoloji

gibi farklı kriterlerin tanımlamada göz önünde bulundurulduğu bir dönem olarak kabul edilmektedir.

Yaşlılık döneminde; derinin incilmesi ve esnekliğini yitirmesi, boyun kısalması, kas kuvvetinin azalması, kemiklerde kalsiyum kaybına bağlı olarak kemik yoğunluğunun azalması, görme ve işitmede problemler gibi çok sayıda fizyolojik değişim gözlenmektedir. Yaşlılıkta görülen bu tür fizyolojik değişikliklere “fizyolojik yaşlılık” veya “biyolojik yaşlılık” denmektedir.

Fizyolojik değişimlerin yanı sıra, çok sayıda psiko-sosyal faktör yaşlılık dönemini etkilemektedir. Bu faktörler arasında; ekonomik problemler, emeklilik, çocukların evden ayrılması, yakınların kaybı ve sosyal rollerde azalma gibi çeşitli yaşam olayları bulunmaktadır. Bu tür yaşam olayları, değişim sonrası oluşan yeni duruma adaptasyon gerektirir. Adaptasyon sağlanamadığında; uyum problemleri, umutsuzluk, depresyon, sinirlilik ve kaygı gibi çeşitli psikolojik sorunlar görülebilir (Durak, 2004).

1.4.Engelli Kavramı

Tanım olarak “engelli” sakat ve özürlü kelimeleri yerine kullanılsa da bu sözcükler farklı anlamlara gelmektedir. Özürlü terimi "özürlülüğü" odak noktasına koymayı gerektiren, yani özürlülük olgusunu nesnelleştiren bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna karşın engellilik, hemen olmasa da zamanla bu zorunluluktan kurtulabilmeyi, düşüncelerimizde yumuşama ve esneklik sağlamayı başarabilecek bir terim olarak görünmektedir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun kabul ettiği Sakat Kişilerin Hakları Bildirgesi'nde engelli tanımı şöyle yapılmaktadır; *“Normal bir kişinin kişisel ya da sosyal yaşantısında kendi kendisine yapması gereken işleri, bedensel veya ruhsal yeteneklerindeki kalıtsal ya da sonradan olma herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlar”*.

5378 Sayılı Özürlüler (Engelliler) Kanuna göre; *“Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duysal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi”* özürlü olarak tanımlanmaktadır.

Dünya sağlık örgütü(WHO)'nün tanımına göre engelli; Özürlülük kavramına Dünya Sağlık Örgütü, Birleşmiş Milletler ve ILO tarafından farklı bakış açılarından yaklaşılmaktadır.Dünya Sağlık Örgütü, özürlülük kavramı hakkında aşağıdaki gibi hastalık sonuçlarına dayanan, sağlık yönüne ağırlık veren bir tanımlama ve sınıflama yapmıştır. Buna göre;

Noksanlık (Impairment): “Sağlık bakımından “noksanlık” psikolojik, anatomik veya fiziksel yapı ve fonksiyonlardaki bir noksanlığı veya dengesizliği ifade eder.”

Özürlülük (Disability): “Sağlık alanında „sakatlık“ bir noksanlık sonucu meydana gelen ve normal sayılabilecek bir insana oranla bir işi yapabilme yeteneğinin kaybedilmesi ve kısıtlanması durumunu ifade eder.”

Maluliyet (Handicap): “Sağlık alanında “maluliyet” bir noksanlık veya sakatlık sonucunda, belirli bir kişide meydana gelen ve o kişinin yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel durumuna göre normal sayılabilecek faaliyette bulunma yeteneğini önleyen ve sınırlayan dezavantajlı bir durumu ifade eder(Koca, 2010: 4-6).

Engellerine göre bireyler aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir:

Ortopedik Engelliler; Kas ve iskelet sisteminde yetersizlik, eksiklik ve fonksiyon kaybı kişidir. El, kol, ayak, bacak, parmak ve omurgalarında kısalık, eksiklik, fazlalık, yokluk, hareket kısıtlılığı, hareket bozukluğu, şekil bozukluğu, kas güçsüzlüğü, kemik hastalığı olanlar, felçliler, serebral palsi, spastikler ve spina bfida, olanlar bu gruba girmektedir.

GörmeEngelliler; Tek veya iki gözünde tam veya kısmi görme kaybı veya bozukluğu olan kişidir. Görme kaybıyla birlikte göz protezi kullananlar, renk körlüğü, gece körlüğü (tavuk karası) olanlar bu gruba girer.

İşitmeEngelliler; Tek veya iki kulağında tam veya kısmi işitme kaybı olanlardır.İşitme cihazı kullananlar da bu gruba girmektedir.

Dil ve KonuşmaEngelliler; Herhangi bir nedenle konuşamayan veya konuşmanın, hızında, akıcılığında, ifadesinde bozukluk olan ve ses bozukluğu olan kişidir. İşittiği halde konuşamayan, gırtlığı alınanlar, konuşmak için alet kullananlar, kekemeler, afazi, dil-dudak-damak-çene yapısında bozukluk olanlar bu gruba girmektedir.

Zihinsel Engelliler; Çeşitli derecelerde zihinsel yetersizliği olan kişidir. Zihinsel engelli olanlar (mental retardasyon), Down Sendromu, Fenilketonüri (zihinsel engelli olduğunda) bu gruba girer.

Süreğen Hastalığı Olanlar; Kişinin çalışma kapasitesi ve fonksiyonlarının engellenmesine neden olan, sürekli bakım ve tedavi gerektiren hastalıklardır. (Kan hastalıkları, kalp-damar hastalıkları, solunum sistemi hastalıkları, sindirim sistemi hastalıkları, idrar yolları ve üreme organı hastalıkları, cilt ve deri hastalıkları, kanserler, endokrin ve metabolik hastalıklar, ruhsal davranış bozuklukları, sinir sistemi hastalıkları, HIV). Engellilik araştırmalarında, süreğen hastalıklar da, engel türü içerisinde bir alt başlık olarak yer almaktadır. Bu araştırmada, süreğen hastalıklar, Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nın kimlik verilmesine esas olan, 18.03.1998 Tarih ve 23290 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan, "Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkındaki Yönetmelik" çerçevesinde belirlenmiştir. Araştırmada, süreğen hastalık dışındaki engel türlerine ilişkin ayrıntılı bilgiler sorgulanırken, süreğen hastalığın, bireyin normal kabul edilen davranış biçimlerindeki sürekli kayıpları konusunda yeterli sorgulama yapılmamıştır. Bu nedenle, süreğen hastalık, toplam engellilik oranı içerisinde yer almakta, nitelikleri incelenirken, diğer engel türlerinden ayrı olarak değerlendirilmektedir (Kosor, 2011: 2-5).

BÖLÜM 2: GENEL OLARAK TÜRKİYE VE İSVEÇ’TE SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİ

2.1. Türkiye’de Sosyal Belediyecilik

2.1.1. Türkiye’de Sosyal Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi

2.1.1.1. Osmanlı Devleti’nde Belediyecilik Anlayışı

Türkiye açısından belediye kavramı ile benzerlik taşıyan ilk kavram, Osmanlı Devletinde uygulanmakta olan hisbe kavramıdır. Sözcük anlamı, bir işin yalnızca Allah rızası gözetilerek yerine getirilmesidir. Toplumsal bir kavram olarak, "iyiliği yüceltmek ve kötülükten kaçınmak" anlamında kullanılmıştır. Bu sorumluluğu taşıyan görevlilere ise muhtesip ismi verilmiştir (Akgündüz;2005, : 35-36). Osmanlı Devleti döneminde, içerik ve kapsamı tamamen aynı olmasa dahi günümüzdeki belediyecilik fonksiyonunu muhtesiplik kurumu üstlenmekteydi.

İslam hukukuna has olan hisbe teşkilatı Hz. Peygamber döneminden başlayıp, Hz. Ebubekir ve Ömer döneminde de devam eden ve Selçukludan Osmanlıya kadar da faaliyetlerini icra eden bir müessesedir. Daha öz ifadesi ile Osmanlı Devletine gelinceye kadar, hisbe teşkilatı denen ve belediye hizmetlerini yürüten bu müessesenin bulunmadığı bir belde de mevcut değildir. Tarihçi İlber Ortaylı, hisbe müessesesinin Doğu İslam şehrinde belediye nizamının temeli olduğunu ifade etmektedir (Ortaylı, İslam Ansiklopedisi, 1992, s. 398). II. Bayezid devrine ait en mühim kanunlardan biri olan Bursa, İstanbul ve Edirne İhtisap Kanunnameleri’ni değerlendiren Tarihçi Prof. Dr. Ahmet Akgündüz, bu kanunnamelerin dünyanın en mükemmel ve en geniş belediye kanununu olduğunu belirtmektedir (Akgündüz ve Öztürk, 1999, s. 125-126).

Osmanlı Devleti zamanında belediyeler, belediyecilik faaliyetleri ve kurumsal gelişim konularında üç temel aşamadan geçmiştir. Birinci aşama, kuruluş aşaması olarak nitelendirilebilecek 1855-1877 yılları arasındaki dönemdir. Bu dönemde belediyeciliğe ilişkin ilk düzenlemeler 1855 yılında İstanbul Şehremaneti ve ardından Altıncı Belediye Dairesinin kurulmaları şeklinde gerçekleşmiştir. İkinci aşama ise " kısıtlı gelişim" şeklinde nitelendirilebilecek 1877-1909 yılları arasını içine alan dönemdir. Bu dönemde devletin başkenti olan İstanbul'a yönelik "*Dersaadet Belediye Kanunu*" ve diğer iller için "*Vilayet Belediye Kanunu*" çıkarılmasının dışında kayda değer bir gelişme

olmamıştır. Üçüncü aşama, "Kurumsallaşma Dönemi" olarak adlandırılan 1908-1922 yılları arasındaki dönemdir. Bu dönemde, başkent için belediye yasasının çıkarılması ve ardından yirmi bölgede belediye kurulması, kurumsallaşma adına önemli adımlardır (Oktay, 2008, s. 376).

Konu daha detaylı incelenecek olursa, Osmanlı Devleti, İslam Hukuku kuralları ile yönetilen Müslüman bir devlettir. Bu nedenle kamu kurumlarının büyük çoğunluğu, İslam geleneği çerçevesinde işlemektedir. Osmanlı Devletinde idari yapılanma açısından merkezden yönetim ilkesi esas alınmıştır. Bununla birlikte taşra teşkilatı da bulunmaktadır. Başkent teşkilatında yönetim, II.Mehmet dönemine dek padişahın, daha sonraları ise sadrazamın başkanlığında toplanan Divan-ı Hümayun adı verilen meclise aittir.

Taşra teşkilatı ise, askeri amaçlar ve toprak sistemi doğrultusunda "kaza", "sancak" veya "liva" ismi verilen kısımlara ayrılmıştır. Fakat kazanılan topraklar sebebiyle, taşra teşkilatı da yenilenmiş ve daha büyük alana yayılmış "eyalet" adı verilen kısımlara ayrılmıştır.

Osmanlı Devletinin ilk dönemlerinde şehir bazında yürütme ve yargı görevi, kadınlara aitti. Kadı yalnızca şehirde değil, etraftaki köy ve nahiyelerde de yasama ve yürütmenin başıdır. Devletin ilk zamanlarında merkez teşkilatının parçası olan kadı, geçici olarak atandığı yerlerde şehrin idaresinden, parasal görevlerden, yargı ve kolluk işlerinden sorumluydu (Ortaylı, 2015, s. 85).

Osmanlı Devletinin kuruluş döneminde, ilk ve en büyük kadılık İznik'te ve ardından Bursa'da kurulmuştur. Şehirlerin idaresinden sorumlu olan kadılar, diğer yandan şehir ve kasabalardaki belediye faaliyetlerinin, günümüzdeki noterlerin düzenlediği şekliyle vekaletnamelerin, satış sözleşmelerinin düzenlenmesi gibi işlerin görülmesinden sorumluydular (Uzunçarşılı, 1988, s. 83).

Osmanlıda şehirlerin idaresinde, bölgesel ve merkezi yönetim işlevleri bir aradadır. Fakat taşra teşkilatında önemli rolü olan kadılar, görev yerlerinde hem belediye başkanı, hem yargıç, hem emniyet müdürü, kimi zaman da idari yahut diğer her alanda vatandaşların başvurabileceği sosyal güvenlik görevlisi pozisyonundaydılar. Kadılar ya da yardımcıları halk tarafından seçilmemelerine karşın, parasal konularda -ücretlerin

belirlenmesi ya da üst sınır konulması gibi- emniyet işlerinin görülmesi, vergi toplanması gibi konularda, bölge insanının görüşlerine değer verdiği kişilerin yönetime tavsiyeleriyle katılması teşvik edilmekteydi. Fakat dini liderleri, şehrin ileri gelenleri yönetime ilişkin konuları görüşmek adına düzenli olarak toplanmamışlardır. Tanzimat Fermanı'na kadar Osmanlı Devletinde şehir ve eyalet gibi idari birimler, vakıflar gibi sosyal niteliği bulunan topluluklar, cemaat teşkilatlanmalar mevcuttur ancak, yerel yönetim kavramı ve bu nitelikte kurumlar, bunun da ötesinde merkezi idareyle işbirliği içerisinde süreklilik arz eden faaliyetlerde bulunan bölgesel kurumlar bulunmamaktadır. Bu yönde bir yönetim anlayışı da oluşmamıştır (Ortaylı, 2015, s. 86).

Diğer taraftan, Osmanlı Devletinde günümüzde mahalli idarelerin üstlendiği, imar, eğitim, temizlik, sosyal yardım, sağlık, kültür alanlarındaki hizmetlerden sorumlu ve ya hizmetlere katkıda bulunan bazı kurumlar mevcuttur. Bu kurumlar arasında ilk aklı gelen, kendine has konumu, hukuki niteliği, teşkilatlanması bulunan vakıflardır (Öztürk A. , 2002, s. 54).

Osmanlı Devletinin ilk zamanlarından beri şehirlerde toplumsal konuların çözümünde bağımsız konumda bulunan vakıf kurumları Prof. Dr. Ziya Kazıcı tarafından şu şekilde tanımlanmıştır: "Yalnızca Allah rızası gözetilerek varlıklı kişilerin kurduğu ve gelirleri sadece muhtaç insanlar için harcanan kurumlardır" (Kazıcı, 2014, s. 84).

Gönüllülük ve karşılıksızlık esaslarına dayanan sosyal hizmet kurumları olan vakıflar, yollar, köprüler, hastaneler, çeşmeler, şifahaneler, kervansaraylar, medreseler, konaklar, hamamlar, kütüphaneler ve ibadethaneler gibi sosyal belediyeçilik yaklaşımının temel işlevini oluşturan yapıların kurulması ve işletilmesinde büyük katkı sağlıyorlardı. Merkezi idare tarafından şehirlere tayin edilen kadıların esas yükümlülüğü, toplumsal problemlere çözüm getirilmesinden çok, nizamın sağlanması ve bozulmasına neden olanların cezalandırılmasıydı (Aysan, 2007, s. 26).

Osmanlı Devletinin İslam hukuku temel alınarak yönetilen Müslüman bir devlet nedeniyle, idari teşkilatlanmasını da İslam geleneğinde yer alan kurumlar çerçevesinde şekillendirmiş ve bu kurumları geliştirerek kendi yapısına uygun hale getirmiştir. Klasik döneme dek taşra ve başkentte yönetim politikasını başarıyla sürdüren Osmanlı Devleti, Avrupa'daki reform ve Rönesanslarla beraber daha gerçekçi ve ilkel bir süreç karşısında çoğu konuda önemli bir açılım sağlayamadı. III.Selim (1789-1808)

zamanında Osmanlı Devleti, Avrupa devletlerindeki idari teşkilatlanmayı örnek almak amacıyla incelemeye başlamıştır. Bu dönemden sonra, siyasi, idari, hukuki, toplumsal ve kültürel konularda çağdaşlaşma gayreti içerisine girmiştir.

Batılılaşma yönündeki faaliyetler II. Mahmut zamanında daha da artmış ve bu dönemde toplumsal, siyasi, eğitimsel, askeri, hukuki alanlarda devlet yapılanmasında hem şekli hem de içerik olarak büyük yenilikler getirildi.

Tanzimat Döneminde idari açıdan çağdaşlaşma gereksinimi büyük ölçüde artmıştır. Osmanlı Devletinin uygulamakta olduğu mevcut reformlar, devletin siyasi arenada etkisinin gün geçtikçe azalmasıyla, Batılı devletlerin empoze ettiği şekilde yönlenmiştir.

19. yüzyıla dek Osmanlı'da devletin sorumluluğunda bulunan bir takım hizmetleri yerel gruplara, vakıflara ve dini topluluklara bırakılmıştı. Tanzimat Döneminde bu hizmetler mümkün olduğu ölçüde merkezi idare tarafından üstlenilmiştir. Örneğin, derbentçi adı verilen köyler, vergi muafiyeti karşılığında bazı yol geçitlerinin güvenliğini sağlarken, Tanzimat Döneminden sonra bu görev merkezi idarenin emniyet güçlerinin sorumluluğuna geçmiştir. Vergiler, önceleri cemaat liderlerinin, şehrin önde gelenlerinin oyu ile belirlenip, mültezimler aracılığıyla toplanırken, bu yöntem değiştirilmiştir. İlk olarak iltizam yöntemi terk edilmiş, merkeze bağlı yetkili muhassıllar ve beraberinde bölge halkının temsilcileri ve dini liderlerden oluşan süreklilik arz eden kurullar (muhassıllık meclisleri) bu konuda görevlendirilmiştir. Fakat yöneticiler çok geçmeden mali konularda merkezden yönetime ilişkin bürokratik altyapıdaki aksaklıkları fark ettiler ve üzücü bir şekilde iltizam yöntemi tekrar uygulanmaya başlandı. Güvenliğin sağlanması görevi, bölge halkından, loncalardan ya da bu işe talip olan muhtesip, yasakçı gibi kişilerden alındı, kolluk kuvvetleri güçlendirildi.

Kimi başarısızlıklara karşın, Tanzimat Döneminde merkeziyetçi yönetim sisteminin sağlanmasında önemli aşama kaydedilmiştir. Bu şekilde çağdaş merkeziyetçilik sisteminin güçlenmesiyle, Osmanlı Devletinde modern anlamda yerel yönetimlerin temeli atılmış, bölgesel gruplar idareye dahil olmuştur. Maliyenin, ordunun, ülke idaresinin her biriminin devletin hakimiyeti altına alınmak istendiği ve eğitimin de bu doğrultuda şekillendiği ortamda, bölge halkının temsilcilerinin desteğini almak da

kaçınılmazdı. Bu açıdan Tanzimat Döneminin yönetime ilişkin yenilikleri, yerel yönetimlerin ortaya çıkması için gereken ortamı da hazırlamıştı (Ortaylı, 2015, s. 87).

Tanzimat Döneminde şehir yönetimlerindeki yenilikler sonucunda seçim konusu tartışılmaya başlandı. Seçim yöntemi, süreklilik arz eden kurullar içerisinde bölge halkının hangi kişiler vasıtasıyla temsile edileceğinin belirlenmesi amacıyla düşünülmüştür. Önemli olan nokta, her ne kadar çağının gereklerini karşılamasa da yasal seçim yönteminin belirlenmiş olmasıdır. 1864 yılında "İdare-i Vilayet Nizamnamesi"nin çıkarılması ile şehirlerde meclisler kurulmuş ve valilere geniş yetkiler tanınmıştır (Ortaylı, 2015, s. 88).

Osmanlı Devletinde, günümüzdeki anlamıyla bir yerel yönetim birimi olarak belediyelere, ilk olarak Tanzimat döneminde rastlanılmaktadır. Kırım Savaşı sonrasında Osmanlı Avrupa temaslarının artmasıyla, 1855 yılında Fransa'da "prefecture de la ville" ismi verilen müessesenin karşılığı olarak "şehremini" yapılanması kuruldu. Bu konuya ilişkin tebliğ Takvim-i Vakayi'de yayınlanmıştır: *"İstanbul'da Allah'ın kullarının işlerini kolaylaştırmak gayesiyle şehremaneti ünvanıyla bir memuriyet kurulmuş; Meclis-i Tanzimat buna yardımcı olmak üzere Şehir Meclisi adıyla bir heyetin teşekkülüne karar vermiş ve şehremini olarak da Tırhala Valisi Mehmed Paşa'nın oğlu eski Amasya mutasarrıfı Salih Paşa bu göreve tayin olmuştur."*(Akgündüz, 2005, s. 538). Meclis-i Tanzimattaki görüşmelerden sonra Sultan Abdulmecid'in emri üzerine 1855 yılının Temmuz ayında kurulan şehremaneti teşkilatının, Avrupalı anlamda ilk belediye olduğu söylenebilir (Akgündüz, 2005, s. 541).

Şehremanetin başında, merkezi yönetimin tayin ettiği "şehremini" bulunmaktaydı. Şehremini ile beraber yine merkezi yönetimin atadığı kişilerden oluşan bir şehir meclisi bulunmaktaydı. Şehir meclisi, şehremini ve iki yardımcısı ile beraber toplamda on beş kişiden oluşmaktaydı. Şehremanetin görevleri, zorunlu ihtiyaç maddelerine ulaşımın kolaylaştırılması ve mevcudiyetini denetlemek, yol, kaldırım yapılması ve tadilatı, temizlik işleri, ürün fiyatlarının ve kalite standartlarının denetlenmesi, vergi ve resimlerin toplanması ve maliyeye sunulması şeklinde sıralanabilir (Öztürk A. , 2002, s. 58).

Osmanlı devletinde şehir yönetiminde belediyelere geçilmesinin ilk adımı 1857'de Beyoğlu'nda Altıncı Belediye Dairesinin kurulması olmuştur. Ardından 1867 yılında

çıkarılan "*Vilayet Nizamnamesi*" ile liva ve kazalarda seçimle iş başına gelen Belediye Meclisleri kurulması hükme bağlanmıştır. Bu şekilde, yerinden yönetim ilkesi, kanuni düzenlemeler ile hayata geçirilmiştir (Çitçi, 1989, s. 59).

Osmanlı Devletindeki diğer şehirlerde belediye kurulması ilerleyen yıllarda gerçekleşmiştir. İlk olarak 1868 yılında, bir talimat ile İstanbul dışındaki şehirlerde belediyeler kurulması hükme bağlanmıştır. Bu şekilde, vilayet, sancak ve kaza merkezlerinde belediyeler kurulmuştur. Belediye teşkilatının organları, sancak yöneticisinin memurlar arasından tayin ettiği ve valinin onayladığı belediye başkanı ve bölgesel kurulların seçtiği meclisten oluşmaktadır. Ardından, Kanun-i Esasi ile, başkent ve taşrada kurulacak belediyelerin, seçim usulü ile göreve gelen meclisler tarafından yönetilmesini ve bu meclislerin kuruluşlarının, görevlerinin ve üyelerinin hangi yöntemlerle seçileceğinin yasalar ile düzenlenmesi hükme bağlanmıştır.

1877 yılında yürürlüğe giren "*Dersaadet Belediye Kanunu*" ile mevcut belediye sayısı 20'ye çıkarılmıştır. Bu kanun ile, belediyeler idari teşkilatlanmalar olmanın ötesinde, tüzel kişiliğe sahip olmuşlardır. Yasa ile belediyelere, imar işlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesi, temizlik, aydınlatma, bayındırlık hizmetleri, belediye varlıklarının idaresi, emlak kayıtlarının tutulması, nüfus sayımı, hijyenik önlemler alınması, çarşı pazarların denetlenmesi, itfaiye ve belediye gelirlerinin tahsili, okul açılması gibi görevler verilmiştir. Ancak bu görevlerin bazıları hiç yerine getirilmediği gibi, bazıları da merkezi idare tarafından üstlenilmiştir (Ortaylı, 2015, s. 400; Yayla, 1987, s. 22).

Yerel yönetim organlarının seçilmesinde, belirli bir rakamın üzerinde vergi ödeyenlere seçme ve seçilme hakları tanıdığından, mahalli idareler üzerinde merkezi idarenin vesayet yetkisi, teamül haline gelmiştir. II. Meşrutiyet döneminde İstanbul'da yerel seçimler düzenlenerek, özerk belediye teşkilatlanmasına geçilmesi hedeflenmişse de, kısa sürede bu düşünceden vazgeçilmiştir. 1913'te yürürlüğe giren geçici vilayet kanunu, yerel demokrasi ve yerel yönetimlere bağımsızlık tanınmasının uzunca süre gündemden düşmesine yol açmıştır. Daha öncesinde 1910'da değişiklik yapılan *Dersaadet Belediye Kanunu* ile, İstanbul Belediyesi açısından, merkezi yönetim anlayışı kuvvetlendirilmişti. Kanun değişikliği ile, İstanbul'un dokuz bölgeye ayrılması ve bu bölgelere merkezden aylık alan birer müdür atanması hükme bağlanmıştı (Ortaylı, 2015, s. 401). Bu dönemden sonra da, konuya ilişkin önemli bir değişiklik kaydedilmemiştir.

Sonuç olarak, yerel yönetim sistemine geçilmesi, Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletlerine karşı siyasi açıdan üstünlük sağlayamadığının anlaşılması ve kendi idari teşkilatlanmasının yenilenmesine gerek duyulduğu bir döneme rastlamaktadır. Mevcut yönetim anlayışı ile, askeri ve siyasi alanlarda başarısızlığa uğrayan Osmanlı Devleti, ilk aşamada probleme çözüm olarak, önceki dönemlerde konuya ilişkin çalışmaların incelenmesini gündeme almıştır. Fakat, incelemenin doğru ve etkili yapılamaması ve verimli olmaması sonucunda, o dönemde büyük gelişme kaydeden Avrupa devletleri örnek alınmaya başlanmıştır. Başlangıçta kendi isteği doğrultusunda, daha sonraları bu devletlerin baskıları sonucunda, toplumsal, siyasi, askeri, teknik ve kültürel alanlarda yenileşme hareketleri uygulanmaya başlanmıştır. Saltanat sistemiyle yönetilen, idari teşkilatlanmada merkezden tayin usulünün esas alındığı bir siyasal anlayışın, mahalli idarelerde halkın tercihlerinin yönetime etki etmesini sağlayan seçim yöntemini kabul etmesi büyük önem taşıyan bir yenilik hareketidir.

2.1.1.2. Cumhuriyet Dönemi'nde Belediyelerin Gelişimi

1921 Anayasası il, ilçe ve bucak şeklinde üç çeşit yerel yönetim birimi öngörmüş, bucak ve illerin özerkliğinin ve tüzel kişiliğinin bulunduğunu belirtmiştir. Yürütme fonksiyonunu il meclisleri üstlenmektedir. Meclislerin, üyeleri arasından seçilen bir başkan ve şube yöneticilerinin yer aldığı yürütme heyeti şeklinde iki organı mevcuttur. Yerel yetkiler meclislere aittir ve merkezi idarenin temsilcisi olan vali, genel nitelikli devlet işleri ile ilgilenecektir. Ortaylı'ya göre bu durum, mahalli idareler açısından demokratiklik ilkesinin uygulanmasında büyük öneme sahip bir adımdır (Ortaylı, 1985, s. 207-208). İlçeler ise tüzel kişiliğe sahip değildir ve valinin emri altında bulunan kaymakamlar tarafından yönetilmektedir. Kaymakamlar ise TBMM'nin ataması ile göreve gelirler. 1921 Anayasasında mahalli idarelerin yürütmeye ilişkin karar alma yetkisi ile ilgili hükümler bölünme ve bölgecilik gibi endişelerle uygulamaya geçirilmemiştir (Gözübüyük Ş. , 2006, s. 7). Yine de 1921 Anayasası, diğer anayasalara nazaran özerklik konusunda daha büyük önem taşımaktadır.

Cumhuriyetin ilanının ardından ortaya çıkan gereksinimler nedeniyle 1924 Anayasası çıkarılmıştır. Bu anayasada özerklik ilkesi benimsenmemiş ve illerin yerinden yönetim ve tevsi-i mezuniyet ilkelerine göre yönetilmesini benimsemiştir. 1924 Anayasası köy ve belediyelere tüzel kişiliğin tanındığı ilk anayasadır. Bucak ve ilçelere ise tüzel kişilik

verilmemiştir. Merkezi idare ve mahalli idareler arasında görev paylaşımı yapılmayarak, merkezi idarenin müdahalelerine zemin hazırlanmıştır. Ankara Şehremaneti Kanunu'nun çıkarılması ile birlikte, aday ve seçmen olma şartlarından olan malvarlığı ve vergi ödemeye ilişkin şartlar kaldırılmıştır. 22 Şehremini ise merkezi idare tarafından atanmakta, belediye meclisi üyeleri ise, seçimle göreve gelmektedir.

1924 yılında yürürlüğe giren Köy Kanunu, Cumhuriyet döneminde mahalli idarelere ilişkin çıkarılan ilk kanundur. Dönemin zihniyetinin ilerisinde, demokratik yönetimin benimsendiği ve başarıyla yansıtıldığı bir kanundur (Ulusoy ve Akdemir, 2013, s. 128). Ancak köy idareleri, kendisine yüklenen hizmetleri yerine getirecek personel, ekipman ve mali kaynak donanımına sahip değildir. 1930 yılında yürürlüğe giren 1580 Sayılı Belediye Kanunu, tek parti iktidarı zamanında çıkarıldığından, merkezi idarenin belediyeler üzerindeki denetimini güçlendirecek hükümler getirmiştir (Adıgüzel, 2008, s. 413). Bu yasa, şehirlerin modern çağa ayak uydurmasını sağlama amacını taşımaktaydı. Belediye başkanı merkezi idare tarafından atanırken, belediye meclisi üyeleri seçim ile göreve gelmekteydi. İstanbul ve Ankara'da belediye başkanları aynı zamanda valilik makamında da bulunmaktaydı. Belediyeler Bankası 1933 senesinde kurulmuş, aynı dönemde Umumi Hıfzısıhha Kanunu yürürlüğe girmiştir. 1930-1940 yılları arasında İl Özel İdarelerinin etkinliği artırılmış, 1946 yılında Demokrat Parti iktidarı ile belediyeçilik anlayışı yükselişe geçmiştir (Güler B. A., 2005, s. 219).

1961 Anayasası'nın çıkarılmasından sonra, mahalli idareler açısından demokratiklik ilkesinin uygulanmasına büyük önem verilmiştir. Anayasa, yerinden yönetim ilkesini benimsemiştir. (Onar, 1966:819). Yerel yönetimler konusunda özgürlükçü bir yaklaşıma sahip olan 1961 Anayasası, 116. maddesinde belediyeler, il özel idareleri ve köyler şeklinde üç çeşit yerel yönetim birimi olduğunu belirtmiştir. Üç idari birime de tüzel kişilik tanınmıştır ancak bucakların tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Anayasa, "*idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğunu*" belirtmektedir (Keleş, 1998, s. 275). İl Özel İdaresi Kanunu'nun bazı maddeleri de bu doğrultuda değiştirilmiştir. İdare, merkezi idare ve mahalli idareler olarak tasarlanmıştır. Bu dönemde merkezi idare, halk ile bir köprü oluşturmak ve halka sunulan hizmetlerin verimliliği ve etkinliğini artırmak amacıyla "*Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi*" ni hazırlamıştır. Daha sonra 1580 Sayılı Kanun'un ilgili maddesi değiştirilerek, Belediye Başkanlarının seçimle

göreve gelmesi karara bağlanmıştır. Belediye başkanına, yerel yönetimin yürütme organı değil karar organı fonksiyonu verilmiştir. 1961 Anayasası, Büyükşehir belediyeleri ile ilgili bir hüküm içermemektedir, ancak belirli koşullar altında belediye birliklerinin kurulabileceğini öngörmüştür. 1970'li yıllardan sonra ise mahalli idareler üzerindeki denetimin boyutu tartışılmaya başlanmıştır.

2.1.1.3. Türk Belediyecilik Anlayışının Değişimi: 1980 Sonrasında Belediyecilik

1980 yılından itibaren günümüze dek geçen sürede, yerel yönetimler konusunda büyük değişiklikler gerçekleşmiştir. Günümüz Türkiye yerel yönetim sistemi, bu değişiklikler çerçevesinde şekillenmiştir denilebilir. 1980 darbesinden sonra 5237 sayılı 1948 sayılı Belediye Gelirleri kanunu ilga edilmiştir, yerine 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu 1981 yılında yürürlüğe girmiştir. 1982 Anayasasında 123. ve 127. maddelerde yerel yönetimler düzenlenmiştir. 123. maddede, idarenin bir bütün olduğu, kuruluş ve görevlerinin yasalarla düzenleneceği ve merkezden yönetim ve yerinden yönetim ilkelerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

127.madde "mahalli idareler" başlığı altında bulunmaktadır. Bu maddede mahalli idareler; il, belediye yahut köy halkının bölgesel, ortak gereksinimlerinin giderilmesine yönelik, kuruluş esasları ve karar organları yasalarla düzenlenen, yöneticileri halk oyu ile iş başına gelen kamu tüzel kişilikleri olarak tanımlanmıştır.

İdari vesayet yetkisi, yerel hizmetlerin, idarenin bütünlüğü prensibinin gerektirdiği biçimde yürütülmesi, kamu görevlerinde bütünlüğün tesis edilmesi, kamu menfaatinin korunması ve bölgesel ihtiyaçların gerektiği gibi karşılanması maksadıyla uygulanmaktadır.İdari vesayet yetkisi yasalarla düzenlenir.

- Mahalli idareler Bakanlar Kurulu'nun izniyle, görevleriyle alakalı konularda kendi içlerinde birlik kurabilirler.
- Mahalli idareler ile merkezi idare arasındaki bağ ve ilgiler yasalarla düzenlenir
- Mahalli idarelere görevleri ile orantılı olarak gelir kaynakları tahsis edilir.
- Büyük yerleşim merkezleri açısından yasalarla özel yönetim biçimleri belirlenebilir.

1982 Anayasası'na göre, mahalli idarelerin karar organları seçim ile işbaşına gelmelidir. Ancak karar organı niteliği taşımayan yürütme organlarının merkezi idare tarafından tayin edilmesinin önünde bir engel yoktur (Eryılmaz, Kamu Yönetimi, 2007, s. 139).

12 Eylül askeri müdahalesi ile başlayan ve 1983 genel seçimlerine dek süren dönemde Türkiye'de demokrasi sekteye uğramıştır (Görmez, 1997, s. 138). Geçiş dönemi olarak adlandırılabilir bu dönemde, belediye başkanları merkezden tayin edilmiştir. 1983 genel seçimlerinin ardından, mahalli idarelerin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar, 1982 Anayasası'nın belirttiği devletin "*idari vesayet konusunda idari olduğu kadar siyasi kriterler*" i de dikkate alınması çerçevesinde gerçekleşmiştir (Heper, 1985, s. 174).

İdari vesayet yetkisinin içinde barındırdığı, kamu menfaatinin korunması ve bölgesel ihtiyaçların karşılanması amaçlarına ilişkin Eryılmaz (Eryılmaz, 1995, s. 345);

Kamu menfaatine uygunluk konusunda nesnel bir ölçütün bulunmasının güç olduğunu ve "kamu menfaati" kavramının ideoloji ve yaklaşımlara göre değişiklik gösterebileceğini ifade etmektedir. Bununla beraber bölgesel ihtiyaçların karşılanmasında yerindelik denetiminin genellikle öznel kriterlere göre gerçekleştirildiğini, esasında bu denetim yetkisinin demokratik prensipler gereği halkın takdirine bırakılması gerektiğini öne sürmektedir. Bu açıdan da idari vesayet yetkisinin yerindelik değil sadece hukukilik denetimini kapsamaması gerekmektedir.

1982 Anayasası yerel yönetimler açısından 1961 Anayasası ile aynı yaklaşımda olmasına karşın bir takım farklılıklar da içermektedir. Bu farklılıklar şu şekilde özetlenebilir (Keleş, 1998, s. 139-140; Ulusoy ve Akdemir, 2013, s. 165-166):

- 1961 Anayasasına göre seçim ile göreve gelmesi zorunlu olan organlar "*Genel Karar Organı*" olarak ifade edilmişken, 1982 Anayasasında bu organlar "*Karar Organı*" olarak adlandırılmıştır.
- 1961 Anayasasında bu organların "*halk tarafından*" seçileceği belirtilmişken, 1982 Anayasasında ise "*kanunda gösterilen seçmenler tarafından*" seçileceği hükme bağlanmıştır.

- 1961 Anayasasında yerel seçimlerin 4 yılda bir düzenleneceği belirtilmişken, 1982 Anayasasında bu süre 5 yıla çıkartılmıştır.
- 1982 Anayasasında yerel yönetimlerin kuruluş ve görevlerinin merkezden ve yerinden yönetim ilkelerine göre yasa ile düzenleneceği hükme bağlanmışken, 1961 Anayasasında konuya ilişkin bir hüküm mevcut değildir.
- 1982 Anayasasına göre, büyük yerleşim birimlerinde "Büyükşehir" ismi ile özel yönetim şekillerinin uygulanabileceği düzenlenmişken, 1961 Anayasasında bu konuya ilişkin bir hüküm mevcut değildir. 1982 Anayasasındaki düzenlemeye dayanılarak 195 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 3030 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunları çıkarılmış ve büyükşehir belediyesi sistemi uygulanmaya başlanmıştır.
- 1961 Anayasasında konuya ilişkin hüküm bulunmazken, 1982 Anayasasında merkezi idare ile mahalli idareler arasında idari vesayet ilişkisi bulunduğunu açıkça belirtmiştir.

1980 sonrası dönemde, belediye maliyesinin yenilenmesi amacıyla önemli bir düzenleme yapılmıştır. 2380 sayılı “ *Belediye ve İl özel idarelerine Genel Bütçe Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun*” 2 Şubat 1981 tarihinde kabul edilmiş, 1 Mart 1981 tarihinde yürürlüğe girmesi kararlaştırılmıştır. Bu kanun, belediyelere genel bütçe vergi gelirleri toplamından %5 oranında gelir tahsis edilmesini ve bu gelirin nüfusları baz alınarak belediyeler arasında paylaşılmasını hükme bağlamıştır. Bu şekilde belediyeler bir nebze de olsa rahatlamışlardır (DPT, 1994, s. 65).

Daha sonra 1984 yılında çıkarılan 3004 Sayılı Kanun ile, 2380 Sayılı Kanunun bazı maddeleri değiştirilmiş ve belediyelere tahsis edilen oran arttırılmıştır. Kanun ilk olarak %5 olan oranı % 10 olarak belirlemişse de, daha sonra bu oran %8.55 'e düşürülmüştür (DPT, 1994, s. 65).

Aynı sene içerisinde, 9 Temmuz 1984'te 3030 Sayılı “*Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun*” yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyeleri arasında kaynak, yetki ve görev dağılımı dengeli bir şekilde yapılamamış, büyükşehir belediyeleri üstün tutulmuştur (Erençin, 2004, s. 61). Kanun, problemlerin çözülmesini sağlayamadığı gibi aksine daha çok probleme yol açmıştır.

1988 yılında Avrupa Yerel Özerklik Şartı kabul edilmiştir. Buna göre, mahalli idarelere ilişkin yenileme ve geliştirme çalışmaları yapılması gerekmektedir. Şart, bağımsız, güçlü, demokratik ve katılımcı yönetim ilkelerini esas almakta olup, Türkiye bu şartı bazı konulara ilişkin çekince koyarak kabul etmiştir (Aktel ve Memişoğlu, 2005, s. 30; DPT, 1994, s. 24-25).

1988 yılında Devlet Planlama Teşkilatı tarafından Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'ne, Kamu Yönetimi Araştırma Projesi (KAYA) 'nin hazırlanması büyük önem taşıyan bir gelişmedir. KAYA, "Yerel Yönetimler Araştırma Grubu Raporu" ile "Genel Rapor" şeklinde iki rapordan ibaret olup 1991 senesinde tamamlanmıştır. Raporlar, mahalli idarelerin problemlerini inceleyerek, çözüm önerileri sunmuştur.

Halk arasında Yerel Yönetimler Kanun Tasarısı olarak da bilinen “*Merkezi İdare ile Mahalli İdareler Arasında Görev Bölüşümü ve Hizmet İlişkilerinin Düzenlenmesi ve Çeşitli Yasalarda Mahalli İdareler ile İlgili Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı*” 24 Mart 1998 tarihinde hazırlanmıştır.

Bu tasarı ile beraber merkezi idare ile mahalli idareler arasındaki görev paylaşımı ile merkezi idarenin etkinliği azaltılmıştır. Tasarı, ayrıca belediye kurulması için gereken asgari nüfus miktarının 2.000'den 5.000'e yükseltmesini kararlaştırmıştır. Belediye kurulabilmesi için gereken koşullar çoğaltılmış, bu şekilde belediye sayısında aşırılığın engellenmesi hedeflenmiştir. Bu dönemde belediyelerin büyük bir çoğunluğunun nüfusu 5.000 den azdır.

Tasarının amaçları, kaynakların verimli kullanıldığı, erişimin kolay olduğu, hizmeti ön planda tutan idare ve katılımcı, şeffaf, demokratik yerel yönetim, mahalli idarelerin parasal imkanlarını artırmak, mahalli idarelerin kendi içlerinde ve merkezi idare ile dayanışmasını ve işbirliğini artırmak, mahalli idarelerin kaynaklardan daha çok yararlanması ve daha çok hizmet üretebilmesi şeklinde özetlenebilir (Ökmen, 1999, s. 143-144; Güler B. A., 1998, s. 35).

Tasarının önem arz eden özelliklerinden biri de, idarenin bir bütün olarak ele alınmasıdır. Merkezi idare ile mahalli idareler arasındaki hizmet ilişkileri, idarenin bütünlüğü ilkesi esas alınarak belirlenmiştir (Ökmen, 1999, s. 145).

Tasarı genel itibariyle mahalli idarelerin güçlenmesini sağlayan hükümler içerse de, kimi hükümleri mahalli idarelerin bağımsızlığına zarar verecek niteliktedir. Örnek olarak, seçimle göreve gelen belediye meclisi kararlarının, atama ile göreve gelen mülki amirler tarafından denetlenmesi verilebilir (Polatoğlu, 2000, s. 17).

Tasarı, belediyelerin gelirlerini yükseltecek hükümler getirmiştir ancak bu gelir artışı belediyenin kendi gelir kaynaklarının arttırılması şeklinde değil, genel bütçeden alınan oranın arttırılması şeklinde belirlenmiştir. Bu durum, merkezi idareye bağımlılığın da artmasına yol açacaktır (Ökmen, 1999, s. 146).

İdari yapının yenilenmesi maksadıyla merkezi idare ile mahalli idareler arasında, mali ve idari ilişkilerin yeniden düzenlenmesini öngören tasarı, uzunca süre mecliste beklemesine rağmen yürürlüğe girmemiştir.

Bu dönem yaşanan en önemli gelişmelerden birisi, belediyelere mali anlamda güç kazandırılmasıdır. Belediyelere mali güç, devlet bütçesinden ayrılan payların ve borç altına girme olanaklarının arttırılması yoluyla kazandırılmıştır. Bu uygulama nedeniyle 1990-2000 yılları arasındaki dönemde, merkezi idarenin yerel yönetimler üzerindeki etkisini artırmıştır (Erençin, 2004, s. 61; Demircan, 2003, s. 52-55). Bu güçlendirme merkezi idare tarafından gerçekleştirildiğinden, mahalli idareler mali açıdan bağımsızlık elde edememişlerdir.

Merkezi idare ile mahalli idareler arasındaki sorumluluk, yetki ve görevleri yeniden düzenleyen "*Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı*" 3 Kasım 2003 tarihinde halka duyurulmuştur. Tasarının özellikleri, insan haklarını baz alan, şeffaf, katılımcı bir yönetim anlayışını benimsemek ve kamu hizmetlerinin görülmesinde verimliliği sağlayabilmek adına merkezi idarenin ve mahalli idarelerin alanlarını yeniden belirlemek, kamu hizmetlerinde esas alınacak prensipleri belirlemek olarak özetlenebilir.

Doktrinde kanun tasarısına ilişkin bir çok farklı yorum ve eleştiri getirilmiştir. Bir görüşe göre "Türkiye henüz bu şekilde bir yenilemenin altından kalkabilecek olgunluğa sahip değildir." Bir başka görüş ise "yapılan değişikliklerin bazı kısımları üniter devlet ilkesi ile bağdaşmamaktadır." şeklindedir. Farklı görüşlerin çeşitli yorumlar getirdiği

tasarı kabul edilmemişse de, mahalli idarelerin yeniden yapılandırılmasına yönelik başkaca yasal düzenlemeler getirilmiştir (Urhan, 2008, s. 88).

1984 yılında yürürlüğe giren 3030 Sayılı "*Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun*" un yerine 2004 yılında 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu çıkartılmıştır. 3030 Sayılı Kanunun da çok uzun ömürlü olmamasından ötürü, Türkiye'de büyükşehir belediyelerinin oturmuş bir düzeni ve geleneği olduğu söylenemez.

2004 yılında 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun çıkarılmasıyla büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerin kurulması, yetki ve görevleri, gelir kaynakları, kendi aralarındaki ilişkiler yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile, büyükşehir belediyelerinin idaresini, hukuki niteliğini yeniden düzenlemek, hizmetlerde verimlilik, planlılık ve uyum yakalanmasını sağlamak hedeflenmiştir (Tortop, Aykaç, Yayman ve Özer, 2008, s. 263).

5216 Sayılı Kanun, büyükşehir belediyelerinin kurulmalarına ilişkin yeni hükümler getirmiştir. İlk olarak büyükşehir belediyeleri yalnızca illerde ve kanunlar ile kurulabilmektedir. 3. maddesinde, büyükşehir belediyelerinin en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini bulunduran şehirlerde kurulacağını belirtmiştir. Belediyelerin büyüklüklerinin belirlenmesinde, hizmetlerin verimli yürütülmesi ve katılım sağlanabilmesi esasları göz önünde bulundurulmalıdır. 3030 Sayılı Kanunda, büyükşehir belediyelerinin kurulabilmesi için belirli bir nüfus koşulu aranmamaktaydı. 3030 Sayılı Kanun döneminde, nüfusu oldukça az şehirlerde dahi, büyükşehir belediyeleri kurulmuştu. Yeni yasa ile, büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için, bir şehrin sınırları dahilinde yahut sınırların 10 bin metre yakınlarında en az 750 bin kişilik nüfus bulunması koşulu getirilmiştir (Sezer ve Torlak, 2005, s. 524-525). 3030 Sayılı Kanunda bu konuya ilişkin hüküm bulunmamasının yarattığı belirsizlik, 5216 Sayılı Kanunun ilgili hükmü ile giderilmiştir. Bu sayede büyükşehir belediyelerinin kurulabilmesi için bazı koşullar getirilmiştir.

5216 Sayılı Kanun'un 5.maddesinde, büyükşehir belediyelerinin sınırlarının, buldukları ilin mülki sınırları, ilçe belediyelerinin sınırlarının ise buldukları ilçelerin mülki sınırları olduğu ve ilk kademe belediyelerinin sınırlarının, bağlı buldukları büyükşehir belediyesinin sınırlarını aşamayacağı düzenlenmiştir.

6. maddede ise, köy ve belediyelerin, büyükşehir belediyesine dahil edilmesi hususu şu şekilde düzenlenmiştir: *“Büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin, büyükşehir belediyesine katılması konusunda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır. Bu durumda katılma kararı, ilgili ilçe ve ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine, büyükşehir belediye meclisi tarafından alınır.”* 24.12.2004 tarihinde yürürlüğe giren 5272 Sayılı Kanun ise şekli açısından Anayasaya aykırı bulunarak Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir.

Yine yerel yönetimlerin belirtilen amaçlarla yeniden yapılandırılması doğrultusunda 2005 yılında 5393 Sayılı Belediye Kanunu çıkarılmıştır (Sezer ve Torlak, 2005, s. 516). Bu kanun ile belediyelere birçok yeni yetki ve görevler yüklenmiştir. Bu kanun Türk idari yapılanmasına büyük değişiklikler getirmiştir (Tortop, Aykaç, Yayman ve Özer, 2008, s. 333).

Osmanlı Döneminden 1990'lı yıllara kadar nüfusu az olan yerlerde belediye kurulması büyük kaynak israfına neden olmuştur. Bu doğrultuda 5393 Sayılı Kanun, bir yerleşim biriminde belediye kurulması için gereken en az nüfus koşulunu 2000'den 5000'e çıkarmıştır. Köylerin kendi aralarında birleşerek belediye oluşturabilmeleri için azami sınır 500 metreden 5000 metre uzaklığa çıkarılmıştır. Ayrıca bir köy veya belediye; bağlı bulunduğu belediyenin nüfusu 50.000'den fazla ise ve başka bir belediye sınırlarına 5000 metreden az mesafede ise Danıştay'ın görüşüne sunulmak şartıyla, İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine, ortak kararname ile tüzel kişiliği sonlandırılarak söz konusu belediyeye dahil edilmesi karara bağlanmıştır.

İş gücü planlaması ve liyakata dayalı kadro oluşturulabilmesi amacıyla; 5393 Sayılı Kanun belediye örgütünün, norm kadro doğrultusunda kurulması zorunlu olan fen işleri, mali hizmetler, zabıta ve yazı işleri birimlerinden oluşacağını belirtmiştir. Norm kadro uygulamasıyla, hizmet verilebilmesi için gereken personel alımının doğru belirlenmesi ve kamu kaynaklarının kullanılmasında verimliliğin sağlanması hedeflenmektedir (DPT, 2000, s. 53). Norm kadro ilke ve esasları Devlet Personel Başkanlığı ve İçişleri Bakanlığı tarafından ortaklaşa belirlenmektedir. Belediyelerin norm kadroları ise, bu ilke ve esaslar doğrultusunda belediye meclisleri tarafından oluşturulmaktadır.

Görev paylaşımı müştereklik ilkesi baz alınarak yapılmalıdır (Tortop, Aykaç, Yayman, ve Özer, 2008, s. 71). Adil ve gerçekçi bir görev dağılımı oluşturabilmek adına, 5216

Sayıllı Kanun ile Büyükşehir Belediyelerinin görevleri tek tek sayılmıŐ, diğer belediyelerin görevleri ise belirlenmeyerek genel görevli kabul edilmiştir. 5393 Sayılı Belediye Kanunu, yerellik ilkesine de atıfta bulunarak, belediyelerin vereceği hizmetleri detaylı olarak belirlemiŐ ve bu hizmetlerin halka en yakın mesafede gerçekleŐtirilmesini hükme bağlamıştır.

5393 Sayılı Belediye Kanunu mahalli idareler üzerindeki vesayet denetiminin azaltılması ve daha fazla özerklik tanınmasını sağlayacak hükümler getirmiştir. Belediye b t çelerinin belediye meclisleri tarafından onaylanması yöntemiyle belediyelere finansal açıdan özerklik verilmiştir. Bu sayede bürokratik süreç kısaltılarak b t çenin belirlenmesinde hız kazanılması ve b t çe konusundaki yetki tamamen belediyeye bırakılarak vesayet denetiminin kaldırılması da sağlanmıştır ( nsal, 2009, s. 54).

2.1.2. Türkiye’de Sosyal Belediyecilik ve Sosyal Belediyecilik Alanında Yaşanan Sorunlar

Son yıllarda bir çok belediye, özellikle de büyükşehir belediyeleri, sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde bir çok faaliyette bulunmaktadır. Fakat bu faaliyetlere karşın sosyal belediyeciliğin henüz istenilen seviyeye ulaŐtıđını söylemek oldukça g  tt r.

İlk olarak sosyal belediyecilik, maddi durumları yetersiz ve ihtiyaç sahibi kişilere belirli zamanlarda ayni ve nakdi yardımda bulunmak olarak dar bir Şekilde algılanmakta ve bu Şekilde uygulanmaktadır. Sosyal adalet ve kalkınma üzerinde büyük etkisi olabilecek unsurlardan biri olarak görülen sosyal belediyecilik çoğu belediye tarafından, öncelik sıralamasında geri plana atılmaktadır.

Sosyal belediyeciliğin, dar kapsamda uygulanmasında, belediye başkanlarının sosyal politika konusuna yeterince hakim olmamaları, sosyal belediyeciliğin geniş kapsamına karşı olumsuz yaklaŐmaları ve bu alanda merkezi idarenin sorumlu olduğu Őeklindeki düŐünceleri başlıca nedenlerdendir. Ayrıca, sosyal politika konusundaki harcamaları gereksiz bulmaları, daha ziyade seçimlere yönelik kısa süreli projelere yönelmeleri, sosyal politika ve yardım faaliyetleri açısından rehber olacak bölge halkına ilişkin verilerin doğru Şekilde elde edilememesi, merkezi idare,  niversiteler ve sivil toplum

örgütleri ile işbirliği eksikliği de bu alandaki başarısızlığın diğer sebepleridir (Uçaktürk, Uçaktürk ve Özkan, 2009, s. 5).

Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden elde edilen siyasi fayda da bir başka sorunun ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Belediyeler, uzun vadeli planlamalar yerine, kısa vadede sempati toplayacak ve oy getirecek ihtiyaç sahiplerine kömür, gıda yardımı yahut öğrencilere burs bağlanması gibi kolay hizmetleri tercih etmektedir. Bu durum saydamlık, objektiflik ilkelerinin zarar görmesine ve keyfilik, kayırmacılık, subjektiflik gibi olumsuz özelliklerin benimsendiği sosyal belediyeçilik yaklaşımının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ayrıca sosyal belediyeçilik anlayışı ile sağlanan yardım ve hizmetlerin sosyal ve ekonomik bir hak olarak algılanmaması da bu durumun oluşmasının nedenlerindedir. Bu doğrultuda belediyeler, sosyal hizmet ve yardımları vatandaşlara bir lütuf şeklinde, bir minnet hissi ve siyasi fayda beklentisi ile sunmaktadırlar (Öztürk ve Gül, 2012, s. 386).

Sosyal hizmetler konusunda merkezi idare ile belediyeler arasında yetki ve görev dağılımı ve faaliyetlerin uyum içerisinde sürdürülebilmesindeki karmaşa da bir başka problemdir. Hizmet alanlarının net olarak belirlenememesi kişilerin ve kurumların, yetki ve görev alanlarında karışıklıklara sebep olmaktadır. Sosyal politikalar konusunda çok fazla görevli ve yetkili birimin olması hizmet açısından olumlu bir rekabete yol açabileceği gibi, sorumluluktan diğer birime devretmeye çalışmak suretiyle kaçınma davranışının da oluşmasına neden olabilecektir. Bu durum ayrıca kaynakların verimli kullanılmasına ve hizmetlerin etkisine de olumsuz etkide bulunmaktadır. Kimi zaman da ortaya çıkan çok başlılıktan ötürü farklı ihtiyaç ölçütleri baz alınabilmekte, muhtaç kişilere farklı birimler farklı miktarlarda yardımda bulunabilmekte, bu nedenle sistem kötüye kullanılabilmekte ve sömürülmeye çalışılabilmekte yahut kişileri atalete ve rehavete sürükleyebilmektedir (Seyyar, 2008, s. 37-40).

Düzenleme yapılırken tüm belediyelere eşit oranda sorumluluk yüklenmektedir. Ancak bu sorumluluklar belirlenirken belediyelerin hizmetleri verebilme açısından yeterlilikleri göz önünde bulundurulmamakta ve merkezi idare ayrıca bir bütçe, malzeme veya personel desteği sağlamamaktadır. Belediyeler kendi olanakları dahilinde hizmet sunmaya çalışmaktadır. Fakat, bir çoğu borç içerisinde ve merkezi idarenin sağladığı kaynaklara bağımlı olan belediyeler, sosyal belediyeçilik hizmetleri için

kaynak açısından oldukça yetersiz kalmaktadır. Sosyal belediyeçilikte başarının sağlanabilmesinin en önemli koşulu, belediyelerin sosyal yardım ve hizmetler için yeterli kaynağa sahip olmalarıdır (Ateş, 2009, s. 94).

Dikkat çekilmesi gereken önemli bir nokta da Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki bir çok belediyenin henüz altyapı, su, kanalizasyon gibi temel hizmetleri dahi karşılayabilecek seviyede olmamasıdır. Kimi belediyelerde, çalışanların maaşlarının ödenmesinde dahi sorun yaşanmaktadır. Temel hizmetleri karşılayabilecek seviyeye ulaşamamış belediyelerin, sosyal yardım faaliyetleri için de yeterli kaynağı bulunmamaktadır. Bu belediyeler imkanları doğrultusunda, belirli dönemlerde ihtiyaç sahibi kişilere parasal ve eşyasal yardımda bulunmaya çalışsa da bu yardımlar yeterli olmamaktadır. Bu nedenle sosyal belediyeçilik açısından bölgeler arasında da farklılık yaşandığı söylenebilir (Öztürk ve Gül, 2012, s. 387).

Tüm bu veriler ışığında, Türkiye'de belediyeçilik anlayışı çevre ve zaman koşulları doğrultusunda büyük değişim geçirmiş, şehirlerdeki temel hizmet seviyesinin ilerisine geçen belediyeler, bölge halkına karşı sorumluluklarına farklı bir boyut kazandırmıştır. Fakat sosyal belediyeçilik faaliyetleri, refah devleti seviyesine erişememenin eksiklerini kapatmak amacı doğrultusunda yürütülmüştür. Sosyal belediyeçilik politikaları genel itibariyle, şehre göçün neden olduğu açlık, sefalet ve yoksulluk gibi problemlere veya yaşlılar, özürllüler gibi bakıma muhtaç grupların problemlerine hızlı çözüm geliştirmek amacıyla geçici, sistemsiz, bir kurala yahut düzene bağlı olmayan yardım çalışmaları üzerine inşa edilen faaliyetler seviyesinde kalmıştır. Yiyecek, giyecek, yakacak yardımları, kadın ve çocuk sığınma evleri, mesleki beceri kursları gündelik ihtiyaçları karşılamaya yönelik kısa süreli faaliyetlerdir.

Ayrıca, sosyal belediyeçilik halkın yönetime güveninin kazanılmasında, sosyal patlamanın önlenmesinde, işsizlik ve yoksulluğun azaltılmasında kilit rol taşımaktadır. Sosyal belediyeçilik faaliyetleri, belediyelerin görev ve yetkilerini aştıkları ve kaynak israfına yol açtıkları düşüncesine yol açabilirse de, esasında belediyelerin bu alanda sorumluluk almalarının, demokratik yapılarının ve kuruluş nedenlerinin gereği olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu faaliyetlerin yerindeliği de anlaşılacaktır.

Sonuç itibariyle, sosyal belediyeçilik konusunda karşılaşılan problemlerin çözümü için öncelikli olarak:

- Sivil toplum örgütlerinin ve bölge halkının, bölgesel sosyal politikaların belirlenmesi, icrası ve denetlenmesine aktif katılımları sağlanmalıdır.
- Belediye teşkilatları, sosyal belediyecilik alanında sunulan hizmetlerin şehrin toplumsal dokusuna, kısa ve uzun süreli etkileri hususunda bilinçlendirilmelidir.
- Toplumsal doku ile ilgili çalışmalar artırılmalı, hizmete muhtaç kişiler ile ilgili veriler sürekli güncellenmelidir.
- Merkezi idare ve mahalli idare arasındaki uyum ve işbirliği sağlanmalı ve geliştirilmelidir.
- Belediyelere görevlerini gerçekleştirebilecek ölçüde kaynak tesis edilmeli, finansal açıdan desteklenmeli ve merkezi idareye bağımlılığın mümkün olduğunca azaltılması sağlanmalıdır.
- İhtiyaç sahibi kişilerin belediyelere ulaşabilmesi kolaylaştırılmalı, sosyal belediyecilik hizmetlerinden nasıl faydalanacaklarına dair bilgi edinmeleri sağlanmalıdır.
- Yardımlar geçici nitelikte olmalı, kalıcı çözüm olarak ihtiyaç sahibi kişilerin istihdam edinmesi sağlanmalıdır.

Nakdi yardımlar, çalışabilecek durumda olan bireyler için kısmen geri ödemeli, çalışması mümkün olmayan bireyler için ise geri ödemesiz olarak verilmelidir. Maddi imkanları olmayan girişimciler, makro krediler ile finansal açıdan desteklenmeli yahut teknik destek ve ekipman yardımında bulunulmalıdır (Pektaş, 2010, s. 19-21).

2.2.İsveç'te Sosyal Belediyecilik

2.2.1. İsveç'te Belediyelerin Tarihsel Gelişim Süreci

Kuzey Avrupa'da İskandinavya'da bulunan İsveç'te yerel yönetimler iller (countys), il meclisleri (county councils), belediyeler ve köyler (parishes) şeklinde ayrılmaktadır. İsveç'te iller bölge seviyesindeki merkezi idare birimleri olup (Şataf, Mermer, 2017:19) 21 tanedir (Altuntaş, 2014). 1862'de 2498 belediye bulunan İsveç'te yerel yönetim sınırları 1950'lere kadar hiç değişmedi. 1950'lerden itibaren toplumun sanayileşmesi ve modernleşmesiyle yerel yönetim sınır tanımlamaları değişti. Ekonomik büyüme, göç olaylarının artması, kamu hizmeti sorumluluklarının değişmesi küçük belediyelerin ihtiyaç duyulan hizmetleri sağlamada yetersiz kalmalarına yol açmıştır. 1946 yılında Riksdag ilk ve büyük bir reform niteliğinde olan ve 1952 yılında yürürlüğe giren yerel

yönetimin sınırlarına ilişkin ilke kararını onayladı. Bu karar ile belediyelerin sayısı 1037'ye düştü. 1962-1974 döneminde belediyelerin sayısını 274'e düşüren ikinci sınır reformu hayata geçti (Öztürk, 2003:70). Şu anda sayı 290'dır.

İl meclis bölgeleri, genellikle illerle çakışır. Ancak, Göteborg, Malmö ve Gotland il meclislerinden ayrı olan üç belediyedir. *Köyler, kilise idaresinin mahalli birimleridir.* Sosyal belediyecilik açısından incelendiğinde İsveç'in 1800'li yılların ortalarında büyük bir sosyal değişim geçirdiği görülecektir. Bu dönemde hızlı nüfus artışı yaşanmış, lonca sistemi ile ticaret meslek seçimi üzerinde bulunan sınırlamalar kaldırılmıştır. *1842 yılında zorunlu ilkokul eğitimine, yoksullara yardımın hükümet düzenlemeleri altında verilmesine başlanmış ve 1865 yılındaki reformla parlamento iki meclisli hale gelmiştir.* 19.yy sonunda hızlı kentleşme ile yerel yönetimlerin yeni görevler üstlenmesine yönelik beklentiler ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda da 20.yüzyılın başlarından itibaren yerel yönetimlerin faaliyetleri genişleyerek artmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, İsveç'te artan refah hizmetlerinin gerçekleşmesi artık yerel yönetimlerin görevi olmuştur. Eğitim, refah, sağlık, kültür, konut ve ulaşım alanlarında hizmetler ön plana çıkmış ve sosyal hizmetlerin yerel yönetimlerin harcamalarındaki payı %25'ten %35'e çıkmıştır (Şataf, Mermer, 2017:19).

1989 yılındaki yerel yönetimlere birçok sosyal politika alanında yetki ve sorumluluk veren reform gerçekleştirilmiştir. Bu reformun niteliği, 1992 tarihli Maastricht Antlaşması'nın yerellik (subsidiarity) fikri vasıtasıyla kabul gören yerinden yönetim (decentralization) kavramıyla paralellik göstermektedir. Âdem-i merkezi sistem karar vermede tercih edilen yöntem olup amaç vatandaşa yakın olan uygulamanın hayata geçirilmesidir. Bu anlayış çerçevesinde 1993 yılında Yerel Yönetimler Kanunu (Local Government Act) yürürlüğe girmiş, bu Kanun belediyelerin hangi politikayı takip edeceğine karar vereceği, hizmetleri suacağı ve faaliyetlerini organize edeceği sahaları açıkça genişletmiştir (Taşçı, 2010:189).

İsveç sosyal refah sisteminde merkezi, bölgesel ve yerel yönetimler değişik düzeylerde roller üstlenmekte ve bu rollerini anayasal ve yasal dayanakları çerçevesinde yerine getirmektedirler. Bu bağlamda refah sistemi içerisinde parlamento ve hükümetin yanı sıra diğer merkezi ve yerel sosyal refah kurumları; sağlık, bakım ve sosyal hizmetlerde çalışanlar ve sivil toplum örgütlerinin sorumlulukları vardır. Hükümetin değişik sosyal

politika programları olsa da sağlık politikasında değişiklik yapılmamaktadır. Bununla birlikte vergi ile ilgili değişiklikler yapılabilmektedir (Urhan, 2009).

Tablo 1. İsveç Sosyal refah Sisteminde Farklı Sorumluluklar Üstlenen Otoriteler Ve Görevleri

Kaynak: Gülcan Urhan (2009). “İsveç Sosyal Refah Sistemi ve Sosyal Hizmetler”, https://www.academia.edu/13880192/%C4%B0SVE%C3%87_SOSYAL_REFAH_S%C4%B0STEM%C4%B0_ve_SOSYAL_H%C4%B0ZMETLER-RAPOR

Sosyal refah uygulamalarının artmasıyla beraber İsveç'teki yerel yönetimler, kentsel ihtiyaçların giderilmesinde ve sosyal politika fonksiyonlarının gerçekleşmesinde öncü olmuştur. Yerel yönetimler atık sistemine ilişkin faaliyetlerin yanı sıra halk sağlığını koruyucu önlemlerin geliştirilmesi, yoksullara ücretsiz tedavi sağlayan hastanelerin kurulması gibi görevleri ifa etmişlerdir. Bunların yanı sıra il ve belediye meclisleri faaliyetlerini sözleşmeler yoluyla limited şirketler, kar amacı gütmeyen organizasyonlar, ticari ortaklar, dernekler ve hatta kişiler tarafından da yapılmasına karar verebilmektedir. Bu durumda İsveç'te yaklaşık 1600 yerel yönetim teşebbüsü vardır.

Bunların %85'ini limited şirketler oluşturmaktadır (Acar, Kitapçı, Temmuz-Aralık 2009:93).

Yerel Yönetim Yasası'na göre çocuk bakımı ve okul-öncesi eğitim, ilk ve orta öğretim sosyal hizmetler, yaşlı bakımı, engellilerin desteklenmesi, sağlık ve çevre sorunları, polis hariç acil servis (emergency services) kent planlama, sağlık koruma hizmetleri (Sanitasyon) (katı atık, kanalizasyon atığı)belediyelerin görevleri arasındadır. Bunların yanı sıra kendi sınırları içindeki nüfusu arttırmak ve cazip hale getirmek için bir çok belediye gençlere yönelik boş zaman aktiviteleri, konut edindirme(Urhan, 2009) ve yaşlılara yönelik sosyal hizmet-bakım ve sosyal yardımlardır hizmetleri (Taşçı, 2010:189) gibi faaliyetler de gerçekleştirmektedir.

İsveç'te belediyeler sosyal yardımları evrensel bir hak olarak kabul etmişlerdir. Hükümet her sene standart temel geçim masraflarını karşılamak amacıyla sosyal yardım finansmanı oluşturmuş, belediyeler ise bir yetişkinin yiyecek, giyecek, konut ihtiyaçlarını karşılamak için işsizlik fonu oluşturmuşlardır. *İsveç'te harcama dağılımına genel olarak bakıldığında yerel yönetim harcamalarının toplam kamu harcamalarına oranının %40 düzeyinde olduğu görülmektedir. Yerel yönetimlerin harcamaları gayri safi milli hasılanın %25'ini oluşturmaktadır. İsveç'te sağlık, eğitim ve sosyal koruma harcamalarının çok büyük bir kısmı yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilmektedir. Sağlık harcamalarının %97,3'ü eğitim harcamalarının %75,1'i sosyal korumaya yönelik harcamaların %28,5'i yerel yönetimler tarafından yapılmaktadır (Şataf, Mermer, 2017:19).*

Ülkede refah hizmetlerinin çoğu belediyeler tarafından verilmektedir. 2016 yılının Nisan ayında İsveç Hükümeti Sol Parti'sinin desteğiyle her sene tahsis ettiği mali kaynaklarından yerel refah hizmetlerine katkıda bulunmak için belediyelere 10 milyar kron (yaklaşık 1,1 milyar EUR) pay ayırmıştır. *Bu durum 2015'teki durumla kıyaslandığında, devlet bütçesinden belediyelere tahsis edilen payda % 10'luk bir artış sağlandı. Bununla birlikte, belediyelerin merkezi devletten bağımsız olarak bütçelerinin % 80'inden fazlasını artırma yetkileri vardır. Hükümet ve Sol Parti, refah devleti için 6 yıllık bir süreyi kapsayan 60 milyar kron (yaklaşık 6.3 milyar EUR) yatırım programı başlatmıştır. Bu strateji İsveç Refah Modeli'ni sürdürme vizyonunun bir parçasıdır (Şataf, Mermer, 2017:19).*

2.2.2. İsveç'te Sosyal Belediyecilik Alanında Yaşanan Sorunlar

İsveç'te belediyeler sosyal yardımların evrensel bir hak olduğunu kabul etmişlerdir. Hükümet her yıl standart temel geçim masraflarını uygulamak için sosyal yardım finansmanı oluşturmuşlardır. Belediyeler bir yetişkin için yiyecek, giyecek, konuk maliyetleri için işsizlik fonu oluşturmuşlardır

Belediyeler hali hazırda yaşlılara, temizlik, yıkama, alışveriş gibi sosyal hizmetleri ve yaşlı insanların duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılayan sosyal yardımları içeren ev yardımı yapmakla birlikte zor durumda olan insanlar için özel konutlar da sunmaktadır. Ayrıca, evde yapılan tıbbi hizmetler, tekerlekli yemekler, kişisel güvenlik alarmları, ev uyarlamaları ve ulaşım hizmetleri düzenlenmektedir. Belediyeler, aynı zamanda evde bakım hizmeti veren akrabalar için de bakım yardımı vermekten sorumludur. Aile bakımı sağlayıcıları için ekonomik faydalar yerel sosyal sigorta bürosu tarafından yapılmaktadır

İsveç'teki sosyal hizmetler çoğunlukla vergi finansmanlıdır (% 80'i yerel vergiler,% 16'sı devlet yardımı tarafından ödenir) ve yaşlı bakımı maliyetinin yalnızca küçük bir kısmı (% 4) alıcıların kendileri tarafından ödenen ücretler tarafından karşılanmaktadır. 1990'larda Ekonomik durumun bir sonucu olarak artan ücret miktarını ve herkes için eşit erişime girmek için 2002 yılında tüm yaşlı kişilerin bakım ücreti ödedikten sonra her ay emekli maaşlarına sabit bir miktar ödemeleri gerektiğini belirten bir yasa yürürlüğe girmiştir Amaç, düşük emekli olan bakım alıcılarını aşırı ücretlerden korumaktır

İsveç'teki refah hizmetlerinin çoğu belediyeler tarafından sağlanmaktadır. Nisan 2016'da, Sol Parti'sinin desteğiyle İsveç hükümeti, her sene tahsis ettiği mali kaynaklarından yerel refah hizmetlerine katkıda bulunmak için belediyelere 10 milyar kron (yaklaşık 1,1 milyar EUR) pay ayırdı. Günümüzde sendikalar üyelerine yeni hizmetler sunmak amacıyla yeni teknolojilerden sıkça faydalanmaktadır. İnternet, telefon hizmet hatları ve çağrı merkezleri aracılığıyla üyelerine daha nitelikli hizmetler sunmayı hedeflemektedirler. Gerçekten de son yıllarda yapılan araştırmalarda sendikaların iletişim teknolojisinden oldukça etkilendikleri görülmüştür. Hemen hemen tüm sendikaların daha etkin bir hizmet sunmak ve hem üyeleri hem de kamuoyu ile daha hızlı iletişim kurabilmek için internet üzerinde bir web sayfası oluşturduğu

görülmektedir. Böylece dağınık durumda bulunan ve iletişimde zorlandığı üyelere sendikaların erişebilmeleri ve daha iyi hizmet sunabilmeleri mümkün olabilmiştir. Sendikalar, gerek ulusal gerekse de uluslararası alanda ortaya çıkan gelişmeleri daha kısa zamanda üyelerine Bu durum 2015'teki durumla kıyaslandığında, devlet bütçesinden belediyelere tahsis edilen payda % 10'luk bir artış sağlandı. Bununla birlikte, belediyelerin merkezi devletten bağımsız olarak bütçelerinin% 80'inden fazlasını artırma yetkileri vardır. Hükümet ve Sol Parti, refah devleti için 6 yıllık bir süreyi kapsayan 60 milyar kron (yaklaşık 6.3 milyar EUR) yatırım programı başlattı. Bu strateji İsveç Refah Modeli'ni sürdürme vizyonunun bir parçasıdır (Şataf ve Mermer,2017: 19-20).

İsveç Belediye İşçileri Sendikası (Komunal), ülkede güçlü bir sendika olan Tarım İşçileri Sendikası ile birleşmiştir. Yaklaşık 600 bin üyesiyle Belediye İşçileri Sendikası (Komunal), ILO-İsveç İşçi Sendikaları Konfederasyonuna bağlı en büyük sendika durumuna gelmiştir. İsveç'te diğer bir büyük gelişme, yine ILO'ya üye endüstri sektöründe örgütlü iki büyük sendikanın İsveç Metal Çalışanları Sendikası ile Endüstriyel Çalışanlar Sendikası'nın 2006 yılı başında aldıkları birleşme kararıdır.

Günümüzde sendikalar üyelerine yeni hizmetler sunmak amacıyla yeni teknolojilerden sıkça faydalanmaktadır. İnternet, telefon hizmet hatları ve çağrı merkezleri aracılığıyla üyelerine daha nitelikli hizmetler sunmayı hedeflemektedirler. Gerçekten de son yıllarda yapılan araştırmalarda sendikaların iletişim teknolojilerinden oldukça etkilendikleri görülmüştür. Hemen hemen tüm sendikaların daha etkin bir hizmet sunmak ve hem üyeleri hem de kamuoyu ile daha hızlı iletişim kurabilmek için internet üzerinde bir web sayfası oluşturduğu görülmektedir⁴⁴. Böylece dağınık durumda bulunan ve iletişimde zorlandığı üyelere sendikaların erişebilmeleri ve daha iyi hizmet sunabilmeleri mümkün olabilmiştir. Sendikalar, gerek ulusal gerekse de uluslararası alanda ortaya çıkan gelişmeleri daha kısa zamanda üyelerine bildirme şansı elde ettikleri gibi, eylemleri ve etkinlikleri konusunda da üyelerini daha hızlı biçimde harekete geçirebilmeleri söz konusu olmuştur. Ayrıca, çağrı merkezleri aracılığıyla da üyelerine sürekli bir biçimde danışmanlık hizmeti verebilmeleri de mümkün olabilmektedir. Örneğin İsveç'te bu amaçla "24 saat sendikacılık" denilen yeni bir anlayış geliştirilmiştir (Sapançalı, 2007: 18-20)

BÖLÜM III. STOCKHOLM VE İSTANBUL'DA SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

3.1. Stockholm

3.1.1. Genel Bakış

Stockholm şehri, Baltık Denizi kenarında anakaradaki adalar grubunda yer almaktadır. Saraylar, antik konutlar, parklar, su yolları, birçok köprü ile birlikte büyüleyici bir mimariye sahip, özellikle 1911-1923 yılları arasında inşa edilmiş ünlü Belediye Sarayı ile örnek gösterilebilecek bir şehirdir. Diğer eski Avrupa şehirlerine benzeyen Stockholm, dar sokakların, geniş bulvarların, modern dairelerin, cam gökdelenlerin birleşimiyle birçok stilin bir karışımını oluşturmaktadır. Ancak dünyanın eski şehirleri arasında da kendine has bir yeri vardır. Stockholm yalnızca gelişme kaydetmedi, modern tarihin başlangıcından bugüne kadar her aşaması planlı bir şehir olarak dikkat çekmektedir. Stockholm'ün fiziki, ekonomik ve sosyal gelişimini planlama yeteneği temelde arazinin kamusal mülkiyeti faktörüne bağlıdır. Şehrin yıkıcı yangınları planlamayı gerektiriyorsa, şehirdeki hükümet kontrolü planlamayı mümkün kılmıştır. Bu toprak kontrolünün uzun bir geçmişi bulunmaktadır. Stockholm'ün merkezi adaları kentin en eski ve bilinen kurumlarından birçoğunu ev sahipliği yapmaktadır. Ancak adalar toplam merkezi alanın yalnızca çok ufak bir kısmını kapsamaktadır. Ana ticaret bölgesi anakarada yer alıp, şehrin kuzeyini oluşturmaktadır. Stockholm, dört siyasi partiyi (Sosyal Demokratlar, Liberaller, Muhafazakârlar ve Komünistler) temsil eden 100 üyeye seçilmiş bir şehir meclisi tarafından yönetilmektedir. Belediye başkanları arasında, belirli şehir fonksiyonlarına sahip bir veya daha fazla komisyona başkanlık eden dokuz kişi bulunmaktadır (Sidenbladh, 1965).

Diğer metropollerde olduğu gibi Stockholm bugün otomobillerin saldırısı altında bulunmakta ve bu da kentin ulaşım sorunlarını mantıklı bir şekilde çözebilmesini zorlaştırmaktadır. Diğer metropollerde olduğu gibi Stockholm bugün otomobillerin saldırısı altında bulunmakta ve bu da kentin ulaşım sorunlarını mantıklı bir şekilde çözebilmesini zorlaştırmaktadır. Stockholm şehir merkezinde araç sahibi olma oranı yılda yüzde 12 oranında artış göstermektedir (Sidenbladh, 1965).

Şehrin 15 adaya fiziksel olarak bölünmüş olması ve su ile ayrılmış ana karaların üç uzantısı, otomobil ile seyahat etmeyi oldukça zorlaştırmaktadır. Batı banliyölerinden otomobil ile Stockholm'ün merkezi ticaret bölgesine ulaşmak için iki köprünün geçilmesi gerekmektedir, eğer güney banliyölerden seyahat başlamışsa, bu sayı üçe çıkmaktadır. Her sabah yaklaşık 100.000 kişi yalnızca güneydeki banliyölerden şehrin merkezine çalışmaya gitmektedir. Stockholm'deki metroya 1 Milyar İsveç Kronundan (200 Milyon Dolar) daha fazla yatırım yapılmıştır. Yapılan işlemin maliyetinin beşte dördü gelirler tarafından karşılanırken, geri kalan miktar ise vergilerle karşılanmaktadır. Metro sistemini şehir sınırları dışına doğru genişletmek günümüzde artık bir zorunluluk haline gelmiştir (Sidenbladh, 1965)

3.1.1.1. Tarihi

İsveç'in siyasi gücü yüzlerce yıl boyunca Mälaren gölü çevresinde yoğunlaşmış durumdaydı ancak yükselen kara seviyesi deniz ve gölde büyük teknelerle gezinmeyi imkânsız hale getirince, gölün bittiği noktaya taşınmak zorunda kalmıştır.13. yüzyılın ortalarında İsveç'in en önemli başkanı olan Birger Jarl, tatlı suyun denize döküldüğü stratejik önemi büyük olan adalardan birinde bir kale inşa edilmesini emretti ve su yollarındaki trafik bir çit olarak düzenlenmiş kereste stokları kullanılarak kontrol edilmeye başlandı (Lonely Planet, 2015).

Şehrin en eski kaydı 1252 yılından kalma iki harften oluşmaktadır. Yüzyıllar geçtikten sonra Stockholm, zapt edilemeyen bir kalenin egemen olduğu, savunma surları ile çevrilmiş İsveç'in en büyük şehriydi. Kalmar Birliği döneminde kral valisi kale içerisinden işlerini yürütürdü. Şehir, çatılardaki keresteler tuğlalarla değiştirilene kadar periyodik olarak yangınlarla uğraşmak zorunda kalmıştır. 15. yüzyılın sonlarına doğru şehrin nüfusu 6000 civarındaydı ve Stockholm dünyanın önemli bir ticaret merkezi haline gelmişti. Bakır ve demirin Avrupa'ya gönderilmesi, Alman tüccarların egemenliğinde olan oldukça karlı bir ticaret şekliydi (Lonely Planet, 2015).

1471 yılında Danimarkalı kral Christian I, isyancı Sten Sture'yi bastırmaya çalışırken Stockholm'ü kuşattı ancak 5000 kişilik kuvvetli ordusu, Brunkeberg Muharebesi'ndeki surların hemen dışındaki İsveç ordusu tarafından bozguna uğratılmıştır. Danimarka'nın Kopenhag'a çekilmesinin ardından bile, sendikacılarla bölücüler arasındaki problemler devam etmiştir. 1520 yılında şehirde yaşayan insanlar, piskoposlar ve soylular

Danimarka Kralı Christian II ile Stockholm'de görüşmeye karar verdiler ancak kral onların hepsini bir ziyafetin ortasında esir almıştır. Hızlı bir yargılamadan sonra, İsveçliler Sigtuna yakınlarındaki başpiskopos kalesini yakmaktan suçlu bulunmuş ve ertesi gün Stortorget'te 82 kişi idam edilmiştir. Bu korkunç olayın ardından yağın şiddetli yağmur nedeniyle, cesetlerden akan kan, kalenin etrafından aşağı doğru inen sokakları kırmızıya boyamış ve bu olay Stockholm Kan Banyosu olarak tarihte yerini almıştır (Lonely Planet, 2015).

17. yüzyılda şehir planlamacıları orta çağ şehir merkezlerinden farklı olarak mazgallar hazırladı ve Stockholm 1634 yılında İsveç'in başkenti ilan edildi. 1696 yılının kış aylarında kıtlık nedeniyle İsveç'te 100.000 kişi hayatını kaybetmiştir. 18.yüzyılda kurumların ve göze hoş gelen binaların inşa edilmesine imkan tanıyan İsveç bilimi ve sanatı büyük ilerleme kaydetmiştir. Ancak Kral Gustav III'e yapılan suikast nedeniyle ülke bir kez daha durgunluk dönemine girmiştir ve kralın vaat ettiği 19.yüzyıl reformları asla gerçekleşmemiştir (Lonely Planet, 2015). 1860'lı yıllardan itibaren uygulanan şehir planlaması, günümüzde hala mevcut olan caddeler ve apartman bloklarından birçoğunu ortaya çıkarmıştır. Şehir hızla sanayileşerek gelişmiş ve 1912 yılında Olimpiyatlara e sahipliği yapmıştır. 1915 yılına kadar şehirde yaşayan insan sayısı 364.000 kişi olmuştur. Stockholm'ün bir sonraki büyük dönüşümü, 1960lı yıllarda yaşanmıştır. Şehrin dış kesimlerinde yeni şehirler ortaya çıkmıştır ve büyük gecekondular alanları, ofis blokları, otoyollar ve diğer modern gelişmelere imkan sağlamak için yok edilmiştir (Lonely Planet, 2015).

3.1.1.2. Coğrafi Konumu

Stockholm'ün arazisi yaklaşık 1/3 kentsel, 1/3 su ve 1/3 yeşil alandan oluşmaktadır ve birbirine bağlayan 57 köprü ile 14 adanın üzerine yayılmıştır. Bölgede en fazla balık türünü barındıran Stockholm merkezinden geçen bir boğaza sahiptir (Friberg, 1979).

Bağlantı Koridorları: Şehir, Stockholm banliyölerini şehir merkezine bağlayan bölgesel parklar sunmaktadır.

Parklar: Stockholm'de her birisi 200 hektarın üzerinde 12 büyük park bulunmaktadır. Parklar Stockholm'ün 1/3lük açık alanına denk gelmektedir. Ekoparken, dünyanın ilk şehir parkı olarak 1995 yılında inşa edilmiştir. Parkın yüzölçümü 6,670 metrekaredir.

Ekoparken ekolojik değeri, nadir bulunan böcekler ve kuşlar için bir ev olarak kültürel değere sahip tipik bir İsveç parkıdır.

Doğal Alanlar ve Sahil Şeridi: Ormanlık alanlar ve kamuya ait eski çiftliklerin oranı Stockholm'ün açık alanının 1/5'ini oluşturmaktadır.

Yerleşim Bölgeleri: Yeşil ve yaşanabilir yerleşim bölgeleri programı sayesinde, ev sahibi kişiler evlerinin çevresine bahçe yaratarak kendilerine ufak parklar ve yeşillikler içinde bir yaşam sunabilme imkanına sahiptir.

20.yüzyıla kadar Stockholm kenti çevreleyen boğazı ve koyları aşmayı başarmıştır. Stockholm'ün merkezinde bulunan yaklaşık 30 köprünün yarısı 1920-50 yılları arasında, çoğu 1930lu yıllarda inşa edilmiştir. Bu gelişmenin nedeni 1920li yıllarda yaklaşık beş kat artan araç sayısı nedeniyle ortaya çıkan trafik yüküdür (James ve Lahti, 2004).

3.1.1.3. Nüfus Yapısı

Stockholm'ün nüfusunun 2040 yılına kadar 1,3 milyona çıkacağı tahmin edilmektedir. Bu büyümenin gerektirdiği ihtiyaçları karşılamak amacıyla, 2020 yılına kadar 40.000 ev, 2030 yılına kadar da 140.000 ev inşa edilmelidir. Belediye grubunun bütün şirketleri, konut, yaşlı konutu, okul, okul öncesi ve altyapı, limanlar, su ve kanalizasyon hatları, atık ve geri dönüşüm tesisleri, enerji arzı gibi planlama ve genişletme yoluyla geliştirme çalışmalarına katılmaktadır. Kentte bulunan şirketler de aynı zamanda kültür, iş geliştirme, konut tahsisi ve sigortacılık gibi konularda da hizmet ve uzmanlık sağlamaktadır (Stockholm Stadhaus, 2015).

2015 yılında İsveç'in nüfusu 103.662 kişiyle, 9.851.017'e yükselmiştir. Bu sayı bugüne kadar ölçülen en büyük yıllık artış oranı anlamına gelmektedir. Stockholm idari bölgesi ise 33.395 kişilik bir büyümeyle toplam nüfus olarak 2.231.439'a ulaşmıştır. Böylelikle, Stockholm şehri, İsveç'in toplam nüfus artışının üçte birini oluşturmaktadır. Stockholm şehrinin nüfusu önceki yıllara kıyasla düşük olsa da, 11.526 kişi artmıştır. Böylelikle, yıl sonunda şehrin nüfusu 923.516 olarak ölçülmüştür (Stockholm Stadhaus, 2015).

Stockholm şehrindeki nüfus artışının temelinde devam eden yüksek doğum oranları ve yurt dışından gelen göçler yer almaktadır. Bununla birlikte, yıl boyunca ülke içindeki en net yer değiştirme, 2.723 kişi olarak ölçülmüştür. Bunun nedeni de öncelikli olarak

Stockholm bölgesi sınırları içerisindeki komşu şehirlere taşınan insanların sayısının artması olarak değerlendirilmektedir. 2015 yılında İsveç'teki diğer şehirlerden neredeyse 55.000 kişi Stockholm'e taşınmıştır, ancak aynı zamanda hemen hemen aynı sayıdaki insan da şehirden taşınma kararı almıştır (Ohlsen, 2010).

2015 yılında toplam 162.877 kişi İsveç'e sığınma talebinde bulunmuştur. Bu sayı 2014 yılında 81.301 olarak ölçülmüştür. İsveç Göç Kurulu yeni sığınmacılar ile ilgili olarak herhangi bir istatistik yayınlamamaktadır. Ancak 2016 yılı itibariyle belediye tarafından kaydedilenlerin sayısına ilişkin istatistikler sunulmaktadır. 2015 yılının sonunda 180.651 kişi İsveç Göçmen Bürosu'nun kabul sisteminde kayıtlıydı. Bunlardan 8.119'u Stockholm şehrinde, şehre kayıtlı gözükmeyen ikamet etmekteydi. Bu insanların 5.091'i kendi evlerine sahipti. Stockholm şehrine kayıtlı insanlardan yaklaşık 2000'ini refakatsiz mülteci çocuklar oluşturmaktaydı. Sığınmacıların en çok geldiği ülkeler Suriye, Afganistan ve Irak'tır. Mülteci çocukların %66'sı Afganistan'dan gelmiştir. Sığınma sürecinin iki yıla kadar sürebileceği ve belediyenin kabul sistemindeki artışın muhtemelen 2017 yılına kadar istatistiksel anlamda herhangi bir etki sahibi olmayacağı beklenmektedir (Ohlsen, 2010).

3.1.1.4. Ekonomi

2012 yılında küresel ekonomide zayıflamalar görülmektedir. Her şeyden önce, Euro bölgesindeki gelişmeler zayıflamış ve borç krizi nedeniyle zayıflamaya devam etmektedir. Avrupa Merkez Bankası ve AB'den gelen taahhütler nedeniyle finansal piyasalardaki belirsizlik az miktarda da olsa düşüş göstermiştir ancak Euro ülkelerinde yaşanan problemlerle başa çıkabilmek için birçok şey yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte dünyanın başka ülkelerinde örneğin ABD ve Çin gibi gelişmeler çok net bir şekilde görülmektedir. İsveç ekonomisi, 2012 yılının ilk yarısında zayıf global ekonomiye meydan okuyarak, büyümede de nispeten bir artış göstermiştir. Yaz aylarındaki yavaşlamanın hemen ardından eylül ayında ekonomi çok sert bir şekilde düşüşe geçmiştir. İşgücü piyasasındaki durum kötüleşti ve iş kayıplarının sayısı da artmıştır. İsveç'in 2020 yılı gayri safi milli hasılasındaki büyümesi %0,9 olarak hesaplanmaktadır. 2013 yılındaki gelişmenin zayıf başladığı ve yıl sonuna kadar da gözle görülür bir şekilde toparlanması beklenmemektedir (Stockholm Stadhaus, 2015).

Stockholm'ün ekonomisi büyümeye devam ediyor, ancak büyüme oranında yavaşlamalar mevcuttur. 2012 yılının üçüncü çeyreğinde, bordro giderleri 2011 yılındaki ilgili çeyrekteki göre %4,7 artış göstermiştir. 2012 yılındaki büyüme oranının kademeli bir şekilde düşmesi, ekonomideki yavaşlamanın ana göstergelerinden birisi olduğu çok açıktır. İsveç ve diğer şehirlerdeki gelişme aynı düzlemde ilerlemektedir. Ticaret Odası'nın 2012 yılı üçüncü çeyreği için ekonomik barometresi de Stockholm ekonomisindeki büyümenin beklenenden çok daha zayıf olduğunu ortaya koymaktadır. Stockholm şehrinde istihdam edilenlerin sayısı hala iyi bir gelişme göstermektedir. Nüfus ile ilgili olarak, 2011 ve 2012 yıllarının dördüncü çeyreklerinde istihdam düzeyi 0,7 puan artarak %73,1'e yükselmiştir. Bu, yaş aralığı 15-74 arası olan 13.900 kişinin istihdam edildiği anlamına gelmektedir. Bununla birlikte, bu sayı iş gücü piyasasının daha az sayıda iş olanağı, daha az yeni şirket ve artan iş kayıpları ve şirket iflaslarıyla azalma göstermektedir. İşsizlik oranı, İsveç'in iş gücü anketine göre %6,2'e yükselmiştir. Gençler arasında görülen ve işsiz olarak kayıtlı olanların arasındaki işsizlik giderek azalma eğilimi göstermektedir. Aralık ayı sonunda Stockholm şehrindeki 18-24 yaş arası gençler arasındaki işsizlik, iş gücünün %7'sini oluşturmaktaydı. Bu oran, ülke ortalaması olan %13,1'den 5 puan daha düşük bir seviyededir. Buna göre Stockholm, Kamu İstihdam Hizmetleri'ne göre İsveç içerisindeki en düşük işsizlik oranına sahiptir (Stockholm Stadhaus, 2015).

3.1.2. Yaşlı ve Engellilere Yönelik Sosyal Belediyecilik Hizmetleri

Stockholm şehrinin refah hizmetleri, herkes için en yüksek seviyede kalite sağlamaya odaklanmış, vatandaşların ihtiyaçlarına ve bireysel tercihlerine dayanmaktadır. Yardım konuları nedeniyle, ilçe yönetimleri Sosyal Hizmetler İdaresi ile yakın bir ilişki içerisinde çalışmaktadırlar. Sosyal Hizmetler İdaresi birçok hizmet sunmaktadır, bunlardan en önemlisi şehrin genelindeki refah programlarıdır (City of Stockholm, 2016).

Sosyal Hizmetler İdaresi Stockholm'de faaliyet göstermekte olan 150 sivil toplum kuruluşlarına yıllık 13 Milyon Euro destek sağlamaktadır. Sivil toplum kuruluşları, evsiz kalmaların önlenmesi, eskiden uyuşturucu kullanmış kişileri destekleme, engelli insanlara yardım etme ve kadın haklarını koruma gibi çeşitli konularda faaliyetler içerisindedir. Stockholm'de sunulan sosyal hizmetlerin birçoğu "Sosyal Hizmetler

Yasası" ve "Bazı Engelli Hakları için Destek ve Hizmetler Yasası'na dayanmaktadır. İsveç'teki sağlık hizmetleri il meclisleri tarafından yönetilmektedir (City of Stockholm, 2016).

3.1.2.1. Yaşlılara Yönelik Hizmetler

Stockholm'de yaşlı bakımı, yaşlı insanların ev ortamında kalmalarını ve ihtiyaç duydukları sosyal ve sağlık hizmetlerini almalarını sağlamaktadır. Yaşlılık ya da engellilik nedeniyle evinde sağlık hizmeti alamayanlar, ihtiyaçlarının karşılanabileceği, huzurevi ya da bakım evi gibi alternatif konut talebinde bulunabilirler (City of Stockholm, 2016).

Stockholm Belediyesi, 65 yaşını tamamlayan yaşlılara günlük yaşam ve konaklama konusunda hizmet vermektedir. Yaşlılar için güvenlik alarmı uygulaması geliştirilmiştir. Her yaşlı, evinde güvenlik alarmına sahip olabilir. Tek tuşla acil merkezlerle bağlantıyı seçmeye sağlayan bu güvenlik alarmı, herhangi bir ücret karşılığında ya da şarta bağlı olarak verilmemektedir. Ayrıca kişisel ihtiyaçlarını gidermekte zorluk çeken yaşlılar için Stockholm Belediyesi, evde bakım hizmetleri sunmaktadır. Bu hizmet kişisel bakım, günlük alışveriş, yemek pişirme, doktor ziyaretleri gibi konularda yaşlılara yardımcı olmayı kapsamaktadır (City of Stockholm, 2016).

Temel ihtiyaçların ve güvenliğin yanında, Stockholm Belediyesi sosyal ve kültürel ihtiyaçlar için de yaşlılara refakatçi hizmeti vermektedir. Hiçbir ücret ödenmeden yaşlılar, sosyal ve kültürel etkinliklere bir yardım görevlisi refakatinde katılabilmektedir (City of Stockholm, 2016).

Stockholm Belediyesi, güvenlik alarmı ile kendi dairesinde yaşayan yaşlılar dışında tek başına kalamayacak olan yaşlılar için huzurevi hizmeti de vermektedir. Kira ve temel ödemeler karşılığında yalnız kalamayacak durumda olan yaşlılar, Stockholm Belediyesi yaşlı bakımevlerinde kalabilmektedirler (City of Stockholm, 2016).

Stockholm'deki nüfusun yaklaşık %23'ü (Neredeyse 125.000) 65 yaşın üstündedir. Yaklaşık 18.000 kişi yemek, alışveriş, giyinme vb. günlük işler için yardım alırken, 9000 yaşlı da bakımevlerinde yaşamaktadır (City of Stockholm, 2016).

3.1.2.1.1.Güvenli Yaşlılık

Stockholm yaşayanları, yaşlılık ile ilgili olarak kendilerini güvende hissetmelidirler. Yaşlılara yapılan bakım sürdürülebilir, eşit , ulaşılabilir ve eşdeğer olmalıdır. Her yaşlı insan güvenli iskan ve yüksek kalitede günlük yaşam hakkına sahiptir. Özerklik hakkı kaçınılmazdır. Yaşlılar, hem bakımın içeriğini hem de bakım hizmetini vereni etkilemelidir. Personel için güvenli şartlar güvenli yaşlı bakım hizmeti için önkoşuldur. Bütün yaşlıların bakımı iyi ve güvenilir olmalıdır.

3.1.2.1.2.Ev-yardım hizmetinde yüksek kalite için geliştirme çalışmaları

2015 yılı için İl Meclisi nin bütçe tahsisine dayalı olarak İl, geleceğin yaşlılarının ihtiyaçlarını karşılamak için ev-yardım hizmetlerinin nasıl geliştirilebileceği konusunda yatırım yapmaya başladı. Ev- yardım hizmetlerinde amaçlanan, hem bireysel ihtiyaçların değerlendirilmesinde hem de uygulamanın formüle edilmesinde insan odaklı olmaktır. Personel sürekliliği yüksek olmalı ve ev hizmeti personeline, bireyin günlük ihtiyaç ve isteklerine dayalı çabaları formüle etmede daha özgür eylem imkanı sağlanmalıdır. İl meclisi nin 2015 yılı bütçesi gereğince, bütün ilçe konseyleri, belediyeleri tarafından ev-yardım hizmetlerinin sağlanacağını garanti ettiler. Örneğin, Alvsjö İlçe Konseyi, Eylül'de, ev-yardım hizmetlerini belediye kumandası altında vermeye başladı. Hizmet Komitesinde yaşlıların komuta etmesi, ev-yardım hizmetleri için belediyenin ihmal edilen seçenek olduğuna dair net bilgi sağlamaktadır.

2015'te, ev-yardım hizmeti alanlara iyi bir kalite sağlanması hususunda kayda değer önemlilikte bir devamlılık gerçekleştirildi. Daha yeni kurulmuş olan ev-yardım hizmeti sağlayıcıları eksiklikleri belirlemek için web sitesinde çalışmaya başladı. 2014'te başlayan özel sözleşmeli inceleme 2015'te devam etti. Yıl boyunca 25 sağlayıcı, yedi sözleşmenin iptali ile sonuçlanan teftiş tarafından kapatıldı.

3.1.2.1.3.Teşvik Yatırımı

Hükümet 2015-2018 yılları arasında yaşlıların bakımında daha büyük personel kadrosu oluşturmak için geçici bir girişime karar verdi. Teşvik yatırımı ile, sağlık bakımı ve yaşlılara hasta bakıcılıktaki personeli artırmayı amaçladı. Hedef birey için daha yüksek seviyede güvenlik ve kalite oluşturmak. 2015 yılı için, İl'e 87.8 milyon SEK ayrıldı. İl'in yaşlılar bakımındaki tüm sağlayıcılara, yönetim form ve etkinliklerini dikkate

almaksızın, daha fazla personel oluşturmaları için teşvik fonuna başvurma fırsatı sunuldu. Toplamda yatırım 206 birime ayrıldı.

3.1.2.1.4.Kalite Takibi

Son yıllarda, İl, yaşlıların bakımında baştan başa kalite takibi için, kalite gözlemi denilen bir yöntem geliştirdi. Hasta bakıcılık ve bakım olanaklarında, 2015'teki gözlemler, yemek, açık hava zamanları ve ortak değerlerle çalışma alanlarında iyi örnekler belirledi. Silvia kız kardeşler olarak da bilinen bunama hastalığında uzmanlaşmış yardımcı bakıcıların çalıştığı hasta bakıcılık ve bakım olanaklarında, kişisel bakım ve bunama bakımı teşviki açısından fark edilebilir bir kalite gelişimi var. Gözlemlerde, yemeklerdeki sosyal dürtü ile bağlantılı bir potansiyel gelişmenin olduğu ön plana çıktı. Ev-yardım hizmetlerindeki gelişim için alan uygulama planlarını daha bireysel amaçlı yapmaktadır.

3.1.2.1.5.Güvenlik ve Kalite

2015 baharında, İl Meclisi, yaşlılar bakımı sosyal hizmetlerinde kullanmak için tekrar düzeltme yapılmış kılavuzlar edindi. Yeni kılavuzlar gösteriyor ki yalnızlığın ve ilerlemiş yaşın özel değerlendirmesi, bir bakım ve hasta bakıcılık olanağı için asistan değerlendirilmesinden kaldırılmalıdır. Hizmet bloğu yaşamı değerlendirmesinde, bireyin güvensizlik ve yaş algısı hesaba katılmalıdır.

Birkaç İlçe Konseyi, hasta bakıcılık ve bakım olanaklarındaki kişilerin yemek zamanı şartlarını geliştirmek için, çalışmayı aktif bir şekilde yönetiyor. Yiyecek ve yemekler, örneğin, Hagersten Liljeholmen İlçe Konseyinde, yaşlıların bakımında odak noktası oldu. Konsey diyetisyeni, desteğin, işte ve bütün birimlerde rehberliğin diyetin tipik bir örneği olduğunu ispatladı. Yemek zamanı şartları bütün ilçe konseyleri için bir gelişim alanı olarak kalmaktadır.

Sene boyunca, Kıdemli Meclis Üyeleri ve İlçe Konseyleri, hasta bakıcılığı ve bakım olanaklarını kullanan bireylere, açık hava zamanına yönelik açık(net) bir hak hazırlamak için çalıştı. İlçe Meclisleri ayrıca açık hava zamanı haklarını güvenceye almak için somut adımlar attı. Örneğin, Hasselby-Vallingby İlçe Konseyi, Koppargarden Hasta Bakıcılığı ve Bakım Evi nde güzel açık hava çevresi açık hava zamanı için bir girişimi idare etti.

3.1.2.1.6. Bakıcılar için Beceri Gelişimi

Yıl boyunca, yaşlıların bakımını yapan bakıcılar için bir girişim yönetildi. Daha eski bir eğitimi olan ve belirli becerileri eksik olan bakıcılara derecelerini lisans seviyesine getirebilmeleri için ek bir çalışma(eğitim) fırsatı verildi. Şehrin kendi işletmelerinden 6 bakıcı, yaşlıların bakımında uzman bakıcılığa başladı. Ayrıca Silvia bakıcılığı (bunama hastalığında uzman bakıcı) eğitimine de yatırım yapıldı.

Tablo 2. Hizmet Verim Göstergeleri

Gösterge	Yıllık Hedef	Sonuç	Amaca Ulaşma
Hizmet alanların memnuniyet yüzdesi -Bakıcılık ve bakım hizmetleri(Yaşlı Bakımı) Hizmet alanların memnuniyet yüzdesi	85%	80%	Karşılanmadı
Hizmet alanların memnuniyet yüzdesi -Sıradan konutlandırmada ev-yardım hizmetleri (Yaşlı bakımı)	85%	84%	Kısmen karşılandı
Hizmet alanların güvenlik algısı Gün bakım hizmeti sosyal yardımı (Yaşlı bakımı)	95%	95%	Karşılandı
Sıradan konutlandırmada ev-yardım hizmetleri (Yaşlı bakımı) Hizmet alanların güvenlik algısı	86%	80%	Karşılanmadı
Bakıcılık ve bakım hizmetleri(Yaşlı Bakımı) Hizmet alanların yardımın nasıl sağlanacağını ne şekilde etkileyebileceği algısı	90%	88%	Kısmen karşılandı
Yemek saatleri gün boyunca güzel zamanlardır -Sıradan konutlandırmada ev-yardım hizmetleri (Yaşlı bakımı)	77%	85%	Karşılandı
Bakıcılık ve bakım hizmetleri(Yaşlı Bakımı) Hizmette süreklilik	77%	67%	Karşılanmadı
-Sıradan konutlandırmada ev-yardım hizmetleri (Yaşlı bakımı) Sakinler için açık hava zamanı yüzdesi	En fazla 10 kişi	9.3	Karşılandı
-Bakıcılık ve bakım hizmetleri(Yaşlı Bakım)	95%	93.4%	Kısmen karşılandı

Kaynak: City of Stockholm(2016: 52)

3.1.2.2. Engellilere Yönelik Hizmetler

Yıllar içerisinde Stockholm'de yaşayan engelli insanlara önemli ayrıcalıklar tanınmıştır. Stockholm'deki engelli politikalarının temel amacı, herkesin topluma eşit olarak erişebilmesi ve katılabilmesidir. Şehrin engelli insanlara katılım programlarının temelinde İnsan Hakları ilkeleri yatmaktadır. "Bütün insanlar eşittir ve eşit haklara sahip olmalıdır" (City of Stockholm, 2016).

Yakın tarihli bir mevzuat, engelli insanların normal bir çevrede yaşayabilmeleri için haklarını daha da genişletti ve engelli insanlar hak ettikleri hizmetleri ve desteği rahatlıkla elde edebildiler. Ek destek hizmeti, kişiyle irtibat kurma, ev ayarlama hibeleri ve özel konut hizmetlerini kapsamaktadır (City of Stockholm, 2016).

Stockholm Belediyesi, belediye bakım hizmetleri ile ilgili konularda destek veren ve şikayet durumlarında, engelli kişilere yardım eden bir kamu denetçisine sahiptir (City of Stockholm, 2016).

3.1.2.2.1. Herkes İçin Ulaşılabilir Bir Şehir

Yeterlik gözetmeksizin herkese bütünlük, kişisel kararlılık ve toplumda eşit şartlarda yer alma imkanı sağlanmalıdır. Engelli insanlar için destek ve hizmetteki amaç, toplum ve bağımsız yaşama katılımı engelleyen şeyleri tanımlamak ve ortadan kaldırmaktır. Engelli insanlar, iskan, kısa süreli iskan ve gün etkinlikleri, ev yardım hizmetleri, refakat etme, rahatlama ve kişisel yardım sağlayıcılarını kendileri seçebilmelidir.

3.1.2.2.2. Kalite, Denklik ve Rekabet Tarafsızlığı

İlçe Konseylerinin sosyal psikiyatriye sahip engelli insanlar için, destek ve hizmette kendi etkinliklerinin görev tanımları yıl boyunca hazırlandı. Hedef, çeşitli tercih sistemlerindeki kaliteyi, denkliği ve rekabet tarafsızlığını garanti etmek için il in kendi işletmelerindeki sağlayıcıların koşullarını açıklığa kavuşturmak. 2016 daki ilgili çaba için, koşullar, talep belgelerinde belirlenenlerle ve Kamu Sektöründe sistem Seçimi için Eylem (LOV) e göre olan anlaşmalarla uyumalıdır. 2016 daki girişten önce, Belirli İşlevsel Bozuklukları olan Kişiler için Destek ve Hizmet Eylemi -12 yaşın üzerindeki okul gençliğinin kısa dönem gözetiminin sistem seçimi(LSS)-, İl, kaynak ölçümü ve temini için formatlarda çalışmalar yaptı. Her bireysel kullanıcı için tazmin seviyesi değerlendirme hazırlıkları sene boyunca gündemdeydi ve ölçüm şablonları, otizm spektrumlarındaki insanları daha iyi kapsasın diye tamamlandı.

3.1.2.2.3. Engelli İnsanlar İçin Sağlık Hizmeti

1 Ekim de, İl, belediye bünyesinde, ev olanakları ve gün etkinliklerinde sağlık hizmeti sağlamaya başladı. Bunu Belirli İşlevse Bozuklukları Olan İnsanlar İçin Destek ve Hizmeti Eylemi'ne göre yaptı. İl konseyinden geçiş öncesi planlama, yıl boyunca gündemdeydi. Operasyonlar, başlangıçta, uzun vadede nasıl organize edileceği ve

yönetileceği kararı verilmeden önce, proje formatında sosyal Hizmet Komitesi bünyesinde idare ediliyor. Lisanslı bakıcılar, psikoterapistler ve mesleki terapistler, birim yöneticisinin yanı sıra LSS Sağlık denilen sağlık hizmeti birimine dahil edildi.

3.1.2.2.4.Koordine Beceri Gelişimi

Şehirdeki işçiler devamlı olarak Corpe Forumu yoluyla beceri gelişimine katılıyorlar. 2014 e kadar proje şeklinde yönetildikten sonra, şuanda şehrin belli başlı sıradan etkinliklerinin bir bölümü ve ilçe belediyeleri tarafından finanse ediliyor. Carpe Forum u beceri gelişimini operasyonel alanda koordine ediyor ve beceri gelişimine katkıda bulunuyor. Ayrıca İl Meclisi ndeki bütün organlardaki otoritelerin yanı sıra , hem özel hem de belediye sağlayıcılarındaki her seviyeden işçi tarafından yönetiliyor. Operasyonel fikir, engelliler alanına ışık tutabilmek için beceri gelişimini yönetmek ve iyi örnekler vermek için etkinlikleri koordine etmektir.

3.1.2.2.5.Kanıtı Dayalı Uygulama

Engelli insanlar için destek ve hizmet alanında, kanıtı dayalı uygulama girişimi (EBP), SALAR adına yıl boyunca devam etti. Girişimdeki öncelikli alanlar, engelli çocuklar ve gençler için katılımı ve etkiyi güçlendirdi.ayrıca kullanıcı katılımı, sistematik takibi başlatma ve geliştirmeyi de kuvvetlendirdi.

Engelli insanlar katılım programı İl operasyonlarına entegre ediliyor. İl, engelli insanlar kanıtı dayalı uygulama tabanlı çabaları alabilsinler diye çalışıyor. Şehirdeki bütün komite ve şirketler bu program ile erişilebilirlik üzerinde çalışmaya teşvik ediliyor ki bu program, Stockholm deki herkesin toplumda eşit şartlarda yer alabilmesini hedefliyor.

Tablo 3. Hizmet Verim Göstergeleri

Gösterge	Yıllık Hedef	Sonuç	Amaca Ulaşma
Şehir personeli tarafından iyi muamele gördüğünü düşünen engelli insanların yüzdesi	85%	89%	tamamı karşılandı
Kendilerine yönelik çabaların formülasyonunu etkileyebileceğine inanan engelli insanların yüzdesi	68%	76%	tamamı karşılandı
Kullanıcıların güvenlik algısı- LSS konutlandırma , Yetişkinler ve çocuklar	89%	92%	tamamı karşılandı
Memnun kullanıcılar- gündüz aktiviteleri	85%	86%	tamamı karşılandı
Memnun kullanıcılar- kısa dönem iskan	88%	89%	tamamı karşılandı
Memnun kullanıcılar- LSS konutlandırma,yetişkinler ve çocuklar	83%	86%	tamamı karşılandı

Kaynak: City of Stockholm (2016: 79)

3.2. İstanbul

3.2.1. Genel Bakış

İstanbul, stratejik açıdan ve jeopolitik konumu itibariyle dünyanın en önde gelen şehirlerinden biridir. Tarih boyu bir çok medeniyete ev sahipliği yapan şehir, Avrupa ve Asya kıtalarının birleştiği noktada bulunması ve şehrin içinden deniz geçiyor olması gibi dünyada başkaca örneği olmayan özellikleriyle tanınmaktadır. Araştırmalar, şehrin tarihinin 300 bin yıldan beri yerleşim yeri olarak kullanıldığını göstermektedir. Haliç, Boğaziçi ve Marmara Denizi'nin çevrelediği bir yarımada üzerine kurulan İstanbul, boğazı ile de Avrupa ile Asya kıtaları arasında köprü işlevi görmektedir. Tarihin en önemli ticaret yollarından İpek Yolu'nun, İstanbul üzerinden geçerek Avrupa'ya uzanması ise, şehrin konumunun tarihi açıdan önemini göstermektedir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2009).

Osmanlı, Bizans ve Roma gibi döneminin en büyük üç imparatorluğuna toplamda 1600 yıl boyunca başkentlik yapan İstanbul, tarihe şahitlik etmesi açısından dünyada eşi görülemeyecek bir şehirdir. Konumu itibariyle her dönem medeniyetlerin elde etmek istediği şehrin etrafı, saldırı ve kuşatmalardan korunabilmek amacıyla surlarla çevrilmiştir. Fakat zaman içerisinde şehrin nüfusunun artması ve buna bağlı olarak şehir

yerleşiminin genişlemesi sebebiyle surlar yetersiz kalmış ve batıya doğru 4 defa daha inşa edilerek genişletilmiştir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2009).

Bizans İmparatorluğu zamanında Hristiyanlığın merkezlerinden biri olan şehir, Osmanlı İmparatorluğu tarafından fethi ile beraber İslam dini açısından da önem taşımaya başlamıştır. Bir çok tarihi zenginliği barındıran İstanbul'un hemen her köşesinde, dönemini mimari açıdan en iyi şekilde yansıtan kiliseler, saraylar, camiler, hamamlar, sarnıçlar gibi bir çok eserle karşılaşılabilir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2010).

3.2.1.1. Şehrin Tarihi

İstanbul, konumu itibariyle taşıdığı önem ve içerdiği doğal güzellikler göz önünde bulundurulduğunda, neredeyse tarihin her döneminde dünyanın en önemli şehri olarak kabul edilmiştir. Bu unvanı ilk olarak coğrafi konumu ile kazanmıştır. Daha önce de açıklandığı üzere Avrupa ile Asya kıtalarını birbirine bağlayan şehir, bu sebeple de askeri ve ticari açıdan her zaman çok kritik bir nokta olmuştur (İstanbul Büyükşehir Belediye, 2006).

İstanbul, ev sahipliği yaptığı medeniyetler açısından, bir çok tarihi döneme ayrılarak incelenmelidir. Kronolojik açıdan, ilk başta Roma Dönemi incelenmelidir. Roma'nın Doğu ve Batı Roma olarak ayrılması ile İstanbul'da Bizans dönemi başlamıştır. Bizans İmparatorluğu zamanında şehir, 14 farklı bölgeye ayrılmıştır. Çemberlitaş, Galata, Beyazıt ve Ayasofya başlıca bölgelerdir. Roma ve Bizans döneminden kalma kuleler ve surlar, tamamen yahut kısmen de olsa halen ayaktadır. Bu yapıların en bilinenleri Topkapı Surları ve Kız Kulesi'dir. Bu yapılara ek olarak şehirde bol miktarda o dönemden kalma kilise, sarnıç, bend, su kemeri gibi yapılara da rastlanılır (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2010).

İstanbul, 29 Mayıs 1453 tarihinde Fatih Sultan Mehmed önderliğindeki Osmanlı Ordusu tarafından fethedilmiştir. İstanbul'un fethi, Türk tarihi açısından adeta bir dönüm noktasıdır. Bu fetih ile birlikte İstanbul'da da Türk/Osmanlı dönemi başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğuna yüzyıllarca başkentlik eden şehir; Cumhuriyet'in ilanı ile her ne kadar başkentlik vasfını yitirse de sosyal, kültürel ve siyasi açıdan her zaman başı çekmiş, gün geçtikçe de kendini geliştirmeye devam etmiştir. Bu durumda şüphesiz ki Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte müzeler, sergiler açılması gibi faaliyetlerin rolü büyüktür

(İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2009).Böylelikle cumhuriyet kurulduktan sonra İstanbul başkent olma vasfını kaybederek Türkiye Cumhuriyeti'nin sadece illerinden biri olmuştur.

3.2.1.2. Coğrafi Konumu

İstanbul, Avrupa ve Asya kıtalarının kesişim noktasında, çok büyük stratejik öneme sahip bir konumda bulunmaktadır. Şehir, Çatalca ve Kocaeli Yarımadaları olarak adlandırılan iki yarımadadan meydana gelmektedir. Bu yarımadaların arasından İstanbul Boğazı geçmektedir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2014).

Boğazın şehrin ortasından geçmesi, Anadolu ve Avrupa adı verilen iki farklı yakanın oluşmasına sebep olmuştur. Şehrin güneyinde Marmara Denizi, kuzeyinde Karadeniz olmak üzere iki farklı denize kıyısı mevcuttur. Şehrin komşuları doğuda Kocaeli, batıda Tekirdağ, ve Kırklareli'dir. Bu nedenlerden ötürü, halihazırda siyasi, ekonomik ve kültürel açılardan üstünlüğü bilinen İstanbul, konumu itibariyle de Marmara Bölgesinin merkezi konumundadır. Şehrin doğal sınırları batıda Ergene Havzasının sularının ayırdığı çizgi, doğuda ise Kocaeli Sıradağları'nın tepeleridir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2014).

İstanbul yüzey alanı olarak 5.512 km²'lik bir alana yayılmıştır. Toplamda 72.115 km² lik yüzölçümüne sahip olan Marmara Bölgesi'nin %7.7 lik bir kısmını kaplamaktadır. Toplamda 769.604 km² lik yüzölçümüne sahip Türkiye içerisinde ise %0.8 oranında paya sahiptir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2010).

3.2.1.3. Nüfus Yapısı

İstanbul, bilindiği üzere Türkiye'de en çok nüfusa sahip olan şehirdir. 2016 yılı TÜİK verilerine göre, Türkiye'nin toplam nüfusu 78.741.53 kişi iken, İstanbul nüfusu da 14.377.18 kişiye ulaşmıştır. 1980'li yıllarda nüfusu yaklaşık 3 milyon kişi olan şehrin nüfusu, ivmesi gittikçe artan bir hızda göç olarak bugünkü rakamlara ulaşmıştır. Ülke tarihi boyunca her zaman en kalabalık şehir olma ünvanını elinde bulunduran şehir, bu sebeple ülkenin çeşitli yerlerinden göç almaktadır. Nispeten küçük yerlerde yaşayan insanlar, şehrin kendilerine sunacağı imkanların fazlalığını düşünerek, İstanbul'a çalışmak amacıyla göç etmişlerdir. Bu durum şehirde gecekondü oranını bir hayli arttırmıştır. Yine İstanbul birazdan açıklayacağımız üzere siyasal, kültürel, ekonomik

açılardan ülkemizde başı çekmektedir. Bu sebeple şehre işi, okulu yahut sair sebeplerle göç edenlerin sayısı da bir hayli fazladır. Yine takdir edileceği üzere, ülkemiz şehirlerinin doğum oranlarını aynı farz edersek, en kalabalık şehrin nüfusunun diğer şehirlere nazaran daha fazla artması beklenen sonuçtur (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2014).

İstanbul'un 25'i Avrupa yakasında, 14'ü ise Anadolu yakasında olmak üzere 39 ilçesi vardır. En kalabalık nüfusa sahip olan ilçeleri Bağcılar, Esenyurt ve Küçükçekmece, en düşük nüfusa sahip olan ilçeleri ise Adalar, Çatalca ve Şile'dir. Şehrin nüfusunun bu denli yüksek olması, hem bir çok açıdan avantaj hem de bazı açılardan dezavantajları da beraberinde getirmektedir. Nüfusun getirdiği dezavantajların en önemlileri, şehrin trafik sorunuyla boğuşması, toplu ulaşım araçlarının yetersiz kalmalarıdır. Bu sorunların çözülebilmesi adına yapılan her girişim, örneğin; şehrin yerleşim alanının genişletilmesi veya yol, köprü, üstgeçit gibi yapılar inşa edilmesi, şehrin cazibesinin daha çok artmasına ve buna bağlı olarak daha çok göç almasına neden olmaktadır. Nüfusun beraberinde getirdiği avantajların en önemlileri ise, aşağıda ekonomi başlığı altında daha detaylı olarak belirtilmiştir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2009).

3.2.1.4. Ekonomi

Şehrin tarihi zenginliği ve sahip olduğu doğal güzellikler yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmekte, kısa ve ya uzun konaklamaları sayesinde şehrin ekonomisine önemli katkıda bulunmaktadır. Ayasofya Müzesi, Galata Kulesi, Topkapı Sarayı gibi yapılar sahip oldukları tarihi değerlerle, şehrin turizm gelirlerine katkıda bulunurken, Kapalı Çarşı, İstiklal Caddesi, Bağdat Caddesi gibi yerler dünyadaki önemli alışveriş merkezlerindedir. İstanbul Arkeoloji Müzesi, İstanbul Modern gibi sanat merkezleri camianın ilgisini çekerken Eyüp Sultan Camii, Süleymaniye Camii, Sultanahmet Camii, Aya Yorgi Kilisesi, Anglikan Kilisesi, Aşkenazi Sinagogu gibi daha sayılamayacak bir çok kutsal mekan, şehrin dini boyutunu da öne çıkarmaktadır (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2010).

Saymakla bitirilemeyecek bir çok alanda cazibe merkezi olan İstanbul, bu durumun da etkisiyle üretimin ve sanayinin de merkezi konumundadır. Şehrin konumunun jeopolitik önemi ve sahip olduğu kalabalık nüfusun sağladığı işgücü kaynakları ile yerli ve yabancı bir çok firmanın; üretim merkezlerini, fabrikalarını, yönetim merkezlerini,

şubelerini kurmak için ilk tercihi konumundadır. Yapılan araştırmalara göre İstanbul, her ne kadar sıralamada zaman zaman ufak farklılıklar olsa da marka değeri açısından Tokyo, Roma, Milano, Berlin gibi dünyanın önemli şehirlerini geride bırakmaktadır.

3.2.2. Belediye

3.2.2.1. Kurumsal Yapısı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi: "5393 sayılı Belediye Kanunu" ve "5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu" belediye idaresinin; belediye başkanı, belediye encümeni ve belediye meclisinden oluşacağını belirtmiştir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2010).

Belediye Meclisi: İstanbul Büyükşehir Belediyesinin karar vermeye yetkili organı, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisidir. (İBBM) İBBM üyelerinin 4/5'i halkoyu ile göreve gelmekte 1/5 i ise ilçe meclislerinden gelmektedir. Büyükşehir içinde yer alan ilçelerin belediye başkanları başkaca bir işlem olmaksızın meclis üyeleridir. Büyükşehir Belediyesi Başkanı, aynı zamanda Belediye Meclisinin de başkanıdır. 3030 sayılı kanun meclisin yılda 3 kere toplanmasını öngörürken, şu an yürürlükte olan 5393 sayılı kanun ise meclisin her ay toplanacağını hükme bağlamıştır. Bu hüküm belediyenin daha aktif ve verimli çalışması amacıyla konulmuştur. Her ayın ikinci haftasında 5 gün toplanan meclis, ağustos ayın boyunca tatil yapar (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2014).

Başlarda üye sayısı 207 olarak belirlenen meclis, belediye sınırlarının genişletilmesi ile birlikte 348 üye sayısına ulaşmış idi. 5747 sayılı kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte İstanbul il sınırlarındaki ilk kademe belediyeleri kaldırılarak ilçe belediyelerine bağlanmış, buna bağlı olarak ilçe sayıları da değişmiştir. Bu durum meclisin üye sayısının 301 olarak düşürülmesi sonucunu da doğurmuştur (İstanbul Büyükşehir Belediye, 2006).

Belediye Meclisinin aldığı kararlar arasında, faaliyet raporları ve stratejik planların tasdiki, performans kıstasları ve bütçenin belirlenmesi, şehrin çevre düzeni planlamasının ve imar planlarının tasdiki gibi geniş kapsamlı hizmet politikaları ve yürütme stratejilerine yönelik kararlar olduğu gibi, kendi iç teşkilatlanmasına ilişkin norm kadro gibi kararlar da mevcuttur. Belediyeye bağlı işletmelerin özel kurumlara devredilmesi yahut bu işletmelerin sermayelerinin arttırılmasına ilişkin kararlar,

belediye adına imtiyaz verilmesine ilişkin kararlar, borçlanmaların onaylanmasına ilişkin kararlar da Belediye Meclisinin görev ve yetkileri arasında sayılabilir (İstanbul Büyükşehir Belediye, 2006).

"5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu", mecliste temsil edilen siyasi parti gruplarından seçilecek üyelerin ve bağımsız üyelerin iştirakiyle ihtisas komisyonları kurulacağını hükme bağlamıştır. (15.madde) Bu maddeye göre kurulması zaruri olan komisyonlar; İmar ve Bayındırlık Komisyonu, Plan ve Bütçe Komisyonu, Ulaşım Komisyonu, Çevre ve Sağlık Komisyonu, Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu şeklindedir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2014).

Belediye Başkanı: İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı, Belediye Meclisine başkanlık eder, belediyenin kamu tüzel kişiliğini temsil eder ve belediye idaresini yönetir. Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde kalan seçmenlerin oyuyla göreve gelir. Büyükşehir Belediye Başkanının görev ve yetkileri, belediye idaresini stratejik planlamalar doğrultusunda yönetmek, belediye gelirlerini ve yapılanmasını sevk ve idare etmek, Belediye Encümeninin ve Belediye Meclisinin aldığı kararların icrası olarak sayılabilir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2009).

Encümen: Büyükşehir Belediye Encümeni, Belediye Başkanının yönetiminde, Belediye Meclisi üyeleri içinden gizli oyla bir seneliğine seçilen beş üye ile bir tanesi genel sekreter, bir tanesi mali hizmetler birim amiri olacak şekilde Belediye Başkanının her sene birim amirleri içinden seçeceği üç üyeden oluşan toplamda 11 üyeden ibarettir(İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2009).

Belediye Encümeni: Encümenin başlıca görevi; bütçe, kesin hesap ve stratejik planı inceleyerek Belediye Meclisine görüş sunmaktır. Ayrıca ihale ve kamulaştırma kararların alınmasından, denetimler neticesinde verilecek olan cezaların belirlenmesinden, Boğaziçi imar uygulamasının kararlaştırılmasından, gayrimenkul alım satım ve trampasına ilişkin Meclis kararlarının icrasından ve Yüksek Disiplin Kurulu kararlarının icrasından sorumludur. Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı sayısı, norm kadro cetvelinin A5 çizelgesinde belirtildiği üzere, nüfusu 7.5 milyonu aşkın şehirler için 7 olarak düzenlenmiştir. Kamu hizmetlerinin efektif ve hızlı bir şekilde görülebilmesi için, bürokratik yapılanmada bazı düzenlemelere gidilerek organizasyonel yapı geliştirilmiştir(İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2009).

3.2.2.2. Misyonu ve Vizyon

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, misyonununu “Medeniyetlerin buluşma noktası İstanbul’a karşı tarihi sorumluluğumuzun gereğini yerine getirerek şehrin yaşam kalitesini artırma, özgün kimliğini pekiştirme ve saygın bir dünya şehri haline gelmesine katkı sağlama adına; yerel hizmetleri adaletli, kaliteli, gelişime açık, verimli ve etkili bir yönetim anlayışı ile sunmak.” olarak belirlemiştir(İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2010).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi vizyonunu “Türkiye’nin görünen yüzü ve dünyaya açılan penceresi olan İstanbul’un eşsiz mirasına sahip çıkarak, yaşam kalitesi yüksek, sürdürülebilir bir dünya şehri yapan öncü ve önder belediye.” olarak belirlemiştir(İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2010).

3.2.2.3. Stratejik Amaçları

Afet Yönetimi: İstanbul Büyükşehir Belediyesi bu bağlamda, afet ve acil durum esnasında uygulanacak planların hazırlanması, acil durumların ustalık ve soğukkanlılıkla yönetilmesi, bu konularda bilinçlendirme eğitimleri düzenlenmesi gibi çalışmalar yapmaktadır (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2009).

Çevre Yönetimi: Globalleşen dünya ekonomisinin beraberinde getirdiği artan üretim ve tüketimin bir sonucu olarak, çevre sorunları ortaya çıkmıştır. Bu sorunlar sadece gelişmiş ülkelerde değil, az gelişmiş yahut gelişmekte olan ülkelerde de artan sanayileşme arzusu sebebiyle görülmektedir. Çevre sorunları günümüzde milletlerarası boyutta önem arz etmektedir.

İmar Yönetimi: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, dünyanın en güzel ve önemli şehirlerinden olan İstanbul'un hayat standartlarını yükseltmek amacıyla çalışmalar yapmaktadır. Şehrin bir plan doğrultusunda gelişiminin sağlanması, insanların hayat kalitesi açısından büyük önem taşıyan ormanlar, tarım toprakları, su havzaları, deniz gibi doğal kaynakların ve tarihi öneme haiz kültürel alanların korunması amacıyla haritacılık, imar, planlama ve kentsel dönüşüm çalışmaları yapılmaktadır(İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2009).

Kent ve Toplum Düzeni Yönetimi: İstanbul an itibariyle 14 milyonu aşkın nüfusuyla devasa bir şehirdir. 2004 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa ile İstanbul Büyükşehir Belediyesinin yetki alanı 1832 km² den 5344 km² ye çıkarılarak üç kat arttırılmıştır. Belediye, Kent ve Toplum Düzenini sağlayabilmek adına, gün geçtikçe nüfusu artan şehrin hayat kalitesini yükseltmek ve şehir insanına sağlık ve huzur dolu bir yaşam sunmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda önümüzdeki dönemlerde de düzenlenecek etkinlikler ve projeler ile bu alandaki çalışmaların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması planlanmaktadır(İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2014).

Kültür Hizmetleri Yönetimi: İstanbul, neredeyse üç yüz bin yıldır yerleşim yeri olarak kullanılmaktadır. Bu sürenin son üç bin yılında İstanbul üzerinde şehirleşme başlamıştır. Bin altı yüz yıldır farklı devletlerin başkentliğini yapan şehir, tarih boyunca bir çok farklı kültürü ve medeniyeti barındırmış, bir çok farklı din, dil ve ırktan insana ev sahipliği yaparak eşsiz bir mozaik halini almıştır. Tarihi boyunca neredeyse her alanda dünya merkezi olan sayılı şehirlerden olan İstanbul, Avrupa ve Asya Kıtalarının kesişim noktasında iki farklı kıta üzerine kurulmuş nadide bir kenttir. Çeşitli kültürel alanların ortasında konumlanan İstanbul'un tarihi dokusu şehir kimliğinin en karakteristik özelliklerindedir. Şehrin tarihi dokusunu; Tarihi Yarımada, Haliç ve Galata'nın bulunduğu merkez; Boğaziçi surlar, korular, mesire alanları gibi nadide yerler ve değerler, İstanbul'un kendine has karakterini en iyi şekilde yansıtmaktadır(İstanbul Büyükşehir Belediye, 2006).

Sağlık Hizmetleri Yönetimi: Bu alan daha ziyade merkezi idarenin görev ve yetkisinde olduğundan, sağlık politikalarının belirlenmesi ve yürütülmesi gibi genel kapsamlı işler merkezi idarenin sorumluluğundadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi ise merkezi idare ile uyum içerisinde, belirlenmiş politikaları destekleyecek mahiyette koruyucu, tedavi edici sağlık hizmetleri ile çevre sağlığına yönelik ilk derece sağlık işleri ile ilgilenmektedir(İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2014).

Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, şehir insanının sosyal gereksinimlerini karşılamaya yönelik hizmetlerin kalitesini artırmayı ve bu hizmetlerin daha çok insana ulaşmasını sağlamayı hedeflemektedir. Bu hedefle dünya çapında bir metropol olmanın beraberinde getirdiği sorumluluklara ve Sosyal Belediyecilik ilkesi doğrultusunda insan merkezli bir İstanbul için projeleri ve

girişimlerini gün geçtikçe daha üst bir noktaya taşımaktadır. Bu doğrultuda sürdürülen politikaların 2015-2019 Stratejik Plan döneminde de dönemin ihtiyaçlarına paralel olarak devamı ve geliştirilmesi beklenmektedir(İstanbul Büyükşehir Belediye, 2006).

Ulaşım Hizmetleri Yönetimi: Şehir halkının buldukları çevrenin sosyal, kültürel ve ekonomik yaşantısına dahilini, kendi aralarında etkileşimini ve haberleşmesini sağlayabilmek manasına gelen ulaşım, şehirleşme bakımından ise halkın yanı sıra ürünlerin, bilginin ve hizmetlerin canlılığını ve yayılmasını kolaylaştırmak, ulaşılabilirliğin artırılmasına katkıda bulunmak anlamına gelir. Günümüzde her açıdan devasa bir şehir olan İstanbul'un an itibariyle en önemli problemlerinden birisi de bu şehrin idaresi ve şehir içi ulaşım hizmetlerinin yeterli boyuta ulaşmasıdır. Bu yükümlülüğün farkında olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi, halk ve nitelik odaklı bir bakış açısı ve ulaşımın devam ettirilebilirliğini sağlamaya yönelik planları ile halihazırda *“vatandaşların kent içi ulaşımdan hızlı, ekonomik, güvenli, konforlu bir şekilde istifade edebilecekleri erişilebilir yeni ulaşım politikalarını geliştirmek”* olarak belirlediği mottosunun hayata geçirilebilmesi hedeflerini önümüzdeki 2015-2019 Stratejik Plan döneminde de bir numaralı öncelikleri olarak belirlemiştir. Önümüzdeki dönemde İstanbul ulaşım planlarının yenilenmesi ve geliştirilmesi, şehrin tamamına yönelik yeni planlar ve projeler ile ulaşım altyapısının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır(İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2009).

3.2.3. Sosyal Belediyecilik Hizmetleri

3.2.3.1. Evde Sağlık Hizmetleri

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sağlık Daire Başkanlığı, hastaneye gidebilecek durumda olmayan hastaların evinde tedavi edilebilmesi amacıyla 2001 yılında Evde Sağlık Hizmeti projesini başlatmıştır. Bu proje ile (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2010);

- Hastanede hizmet alma imkanı olmayan hasta, yaşlı yahut engelli vatandaşlara hizmet götürülmesi
- Bu kapsamda hizmet alan kişilerin tedavilerinin düzenlenmesi, konuya ilişkin eğitimin verilmesi

- Şahsi bakımlarını kendileri yapamayan kişilerin bakımlarının sağlanması, yaşadıkları ortamın sağlıklı hale getirilmesi
- Hasta ve yakınlarına gerekli eğitim verilerek, bilinçsiz uygulamalarının önüne geçilmesi ve istenmeyen sonuçların önlenmesi
- Hastanın evinde tedavi imkanı ile hem hastanelerdeki kalabalığın azaltılması hem de hastanede yatış masraflarının azaltılması suretiyle ülke ekonomisine katkıda bulunulması hedeflenmektedir.

3.2.3.2. Engelli Hizmetleri

1994 senesinde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, alanında öncü bir girişimde bulunarak Engelli Koordinasyon Merkezi'nin kurarak bu merkez aracılığıyla engelli insanlara yönelik hizmetlerin layığıyla görülmesini sağlamıştır. Zaman içerisinde artan etkinlikleri ve gelişen teşkilatı ile şehirdeki tüm engellilere ve ailelerine buldukları yerde hizmet götürmeyi hedefleyen merkez, 2006 yılında bir dizi yeni düzenleme ile daha da geliştirilerek İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sağlık Daire Başkanlığı içerisinde bir müdürlük olarak hizmetlerine devam etmektedir (İSMEK, 2013).

18 Ocak 2013 tarihinde ve 230 sayılı karar ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclisi, müdürlüğün ismini İstanbul Engelliler Müdürlüğü (İSEM) olarak değiştirdi. Sürekli kendini geliştirme ve yenilikleri yakalayabilme hedefini taşıyan İSEM; an itibariyle İstanbul'un her köşesinde 27 merkez büroya ve 9 da irtibat bürosuna sahiptir. Bu bürolar, uzman görüşleri ile engellilikle alakalı bilgilendirme ve rehabilitasyon çalışmaları yapmaktadır (İSMEK, 2013).

Müdürlük 18 Ocak 2013 tarih ve 230 sayılı İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclis kararı ile Engelliler Müdürlüğü (İSEM) adını aldı. Yeni projelerle sürekli gelişim ve yenilenme içinde olan İSEM; 2016 yılında İstanbul'un çeşitli noktalarına yayılan 27 merkez ve 9 İrtibat Bürosuna ulaşarak, profesyonelleşmiş tecrübesiyle engellilikle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermektedir. Müdürlük, gelişime açık bakış açısı ile engellilere ilişkin projeler açısından devlet kurumları arasında başı çekmektedir (İSMEK, 2013).

Ayrıca İSEM, sahip olduğu yenilikçi anlayışı ile engelliler ile ilgili yapılan projelerde kamuda öncü rol üstlenmektedir. Amacı; engellilerin, kendi ayakları üzerinde durabilmelerini sağlamak, yaşadığı koşulların iyileştirilmesine destek olmak, potansiyellerini açığa çıkarmak, ülkedeki gelişmelerden kendi üzerlerine düşen payı almalarını sağlamak, üretim ve iş hayatına dahil olmalarını sağlamak, bakıma muhtaç olanların hayat standartlarını iyileştirmektir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2010). Bu projeler:

Zihinsel Engelliler Gösteri Sanatları Topluluğu: Sayısı yer yer değişse de takribi 80 kişi olan topluluk, 7 yıldır faaliyet göstermekte yabancı dillerdeki şarkıları, yöresel müzikleri uyarlayarak kendilerine has bir tarz oluşturmaktadır. Topluluk üyeleri Müdürlüğe bağlı merkezlerde eğitim görmekte olan zihinsel engelli çocuklardır (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2010).

Küçük Adımlar Erken Eğitim Projesi: Program 0-6 yaş arası zihinsel sorunları olan çocukların ebeveynlerine hitap eden erken eğitim hizmeti vermektedir. Macquarie Üniversitesinin (Avustralya) 1995 yılında hazırladığı programı, büyükşehir belediyesi 2001 yılından beri üniversitelerle işbirliği içerisinde uygulamaktadır. Programın amacı zihinsel gelişimini tamamlayamamış çocukların, aileleri ile işbirliği içerisinde, aynı yaştaki çocukların edindiği becerileri yakalamalarını, ve ailenin çocuğun eğitim sürecine dahil olmasını sağlamaktır (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2010).

ESHA Projesi (Engellilerin Sosyal Hayata Adaptasyonu ya da Toplumun Engellilere Adaptasyonu): 2000 yılında, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile büyükşehir belediyesi tarafından imzalanan protokolle kurulan ESHA projesi, lise öncesi eğitim düzeyindeki öğrencilerin engellilik hakkında bilgi edinmesini ve engellilerin yaşadığı zorlukların daha iyi idrak edilebilmesini hedeflemektedir. Bu doğrultuda kurulan gönüllülerden oluşan bir ekip, engelliliğin özellikle gençler tarafından daha iyi anlaşılabilmesi için okulları ziyaret ederek yahut bu öğrencilerin İSEM'e daveti ile öğrencilerin konuya dair bilinç kazanmalarına yönelik çalışmalarda bulunmaktadır. Günümüzde çalışmalarının kapsamını genişleten oluşum, yetişkinlere yönelik sunumlarında din adamlarına, taksi şoförlerine, üniversite öğrencilerine, İETT personeline hitap ederek toplum geneli bir bilinç kazandırmayı hedeflemektedir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2010).

Bu Yaz Birlikte Gülelim AB Projesi: İSEM'in hizmet kapsamında bulunan MEB'e bağlı ilköğretim okullarında eğitim görmekteki 8-13 yaşları arasındaki görme, işitme, ortopedik ve hafif zeka geriliği tanısı koyulmuş ancak eğitim hayatına devam eden çocuklara erişerek, birlikte çeşitli etkinliklerde bulunarak sosyalleşmesine, öğrenim hayatında başarılarının yükselmesine yönelik kolay ve eğlenceli yöntemleri öğrenmelerine yönelik çalışmalarda bulunulan projedir. Proje kapsamında Yaz Okulu Uygulaması gerçekleştirilmektedir. Gelişimi normal seyreden yaşlılarıyla beraber eğitim alan engelli çocuklar, hem zihinsel kapasiteleri hem de dış görünüşleri dolayısıyla büyük sorunlar ile karşılaşmaktadırlar. Bu çocuklar zaman zaman yaşlıları tarafından dışlanmakta ve psikolojik açıdan yıpranmaktadırlar. Proje ile, bu yıpranmanın etkilerinin en aza indirgenebilmesi için; engelli çocukların gereksinimlerinin belirlenerek giderilmesi ve öğrenme isteklerinin tekrar kazandırılmasına yönelik çalışmalarda bulunmaktadır. Üniversite öğrencilerinin de sorumluluk bilinci kazanmasını sağlayabilmek adına projeye gönüllü katılım imkanı da bulunmaktadır (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2010).

3.2.3.2.1.İBB 2016 Yılı Faaliyetleri

Engellilere; yaşam koşullarını iyileştirmek, toplumsal üretime katkıda bulunmalarını sağlamak, bakıma ve korunmaya ihtiyacı olan engelli bireylerin özel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla psikolojik ve sosyal destek, eğitim, kamp, rehabilitasyon, ulaşım, çağrı merkezi, erişebilirlik, istihdam, sağlık, spor, danışmanlık ve toplumun bilinçlendirilmesi hizmetleri sunulmaktadır. İstanbul Engelliler Merkezi (İSEM) tarafından, İstanbul da ikamet eden, tam teşekküllü bir hastaneden %40 veya üzeri vücut fonksiyon kaybı olduğunu bir sağlık kurulu raporuyla belgeleyen; görme, işitme - konuşma, ortopedik ve zihinsel engeli olan bireyler ile ruhsal-duygusal rahatsızlığı veya süregelen hastalığı olan tüm engelli bireylere yönelik hizmetler verilmektedir. Bu hizmetlerde 2016 yılı itibariyle kayıtlı 168.519 engelli bireye ulaşılmıştır. Engelli vatandaşlarımıza yönelik hizmetler, idari hizmetlerin gerçekleştirildiği müdürlük binası, yaz kampı ve akademi/ mesleki eğitim hizmet binası dâhil olmak üzere, toplam 27 merkez bina ve 8 irtibat bürosunda yürütülmektedir (İBB Faaliyet Raporu, 2016: 141).

Tablo 4. İBB Engelliler Müdürlüğünde Kayıtlı Engelli Sayısı (Kişi)

2012	112.337
2013	121.551
2014	155.566
2015	161.234
2016	168.519

Kaynak: İBB Faaliyet Raporu, (2016: 141)

3.2.3.2.1.1. Psikolojik Destek Hizmetleri

Engelli ve ailesinin toplumsal hayata katılımının artırılması, bireysel ve çevresel sorunlarla başa çıkma becerileri kazandırılması amacıyla, engelli bireylerin; eğitsel, mesleki, duygusal ve sosyal gelişimlerine katkı sağlanmasına yönelik psikolojik destek çalışmaları yürütülmekte, gerektiğinde aile üyelerinin psikolojik yönden güçlendirilmesi sağlanmaktadır. Psikolojik destek hizmetleri kapsamında; bireysel ve grupla danışmanlık hizmetleri, aile eğitimi ve seminer çalışmaları, aile erken eğitimi ile konuşma ve dil terapisi hizmetleri verilmektedir (İBB Faaliyet Raporu, 2016: 141).

Tablo 5. Psikolojik Destek Hizmetleri

	Ölçü	2012	2013	2014	2015	2016
Konuşma ve Dil Terapisi	Seans	549	138	99	1.690	1.288
Psiko-Sosyal Servis Danışmanlığı	Kişi	7.955	8.389	6.204	6.966	9.066
Psiko-Sosyal Servis Eğitimi	Kişi	20.769	16.648	12.698	13.621	2.124

Kaynak: İBB Faaliyet Raporu,(2016: 141)

3.2.3.2.1.2. Eğitim Hizmetleri

İBB engelli vatandaşlara yönelik çeşitli eğitim programları ile destek vermektedir. Bunlardan bazıları şunlardır (İBB Faaliyet Raporu, 2016: 142-143) ;

Zihinsel Engelliler Beceri Kazandırma ve Mesleki Rehabilitasyon Merkezleri: 17-35 yaş arasında, hafif veya orta düzeyde zihinsel engellilere ve otizmli bireylere; mesleki becerilerinin artırılması ve yeteneklerinin geliştirilmesi amacıyla öz bakım, el ve sosyal becerilerini arttıran rehabilitasyona yönelik eğitimler verilmektedir. Merkezlerimizde yıl içerisinde 1.036 kişiye 379.854 saat eğitim hizmeti sunulmuştur.

Toplumun Bilinçlendirilmesi Projesi (ESHA): ESHA (Engellilerin Sosyal Hayata Adaptasyonu ya da Toplumun Engellilere Adaptasyonu) projesi, ilk ve ortaöğretim öğrencilerini engellilik hakkında bilinçlendirmeyi amaçlayan bir faaliyet olup, okulları ziyaret etme veya öğrencileri davet etme şeklinde gerçekleştirilmektedir. Ayrıca; taksi şoförleri, İETT çalışanları, halk otobüsü şoförleri ve din görevlisi gibi toplumun farklı kesimlerinde de benzer bilinçlendirme çalışmaları sürdürülmüştür. 2016 yılında ulaşılan 42.670 kişinin farkındalık çalışmalarına katılımı sağlanmıştır.

Mesleki ve Kişisel Gelişim Eğitim Hizmetleri: Temel amacı, tüm engel gruplarından engelli bireylere mesleki bilgi ve beceri kazandırarak üretkenliklerinin artırılmasıdır. Engelli bireylerin, engel durumu, vasıf ve yetenekleri göz önüne alınarak düzenlenen kurslarda Grafik, Otelcilik, Aşçılık, Resim, Film Stüdyosu, Bahçıvanlık vb. 14 alandan oluşan teorik ve pratik eğitim sınıfı bulunmakta olup, özellikle Diksiyon, Görme Engellilere Yönelik Bilgisayar Kullanımı, E-KPSS, Fotoğraf Çekimi, Tiyatro, WEB Tasarım vb çeşitli eğitimler verilerek başarılı olan bireylere sertifika verilmesi sağlanmaktadır.

Türk İşaret Dili Eğitimleri: İşitme engelli insanlarla sağlıklı iletişim kurulması, bu dilin eğitim sistemi içerisinde yer almasının sağlanması amacıyla, işitme engellilerle iletişim kurmak isteyen herkese Türk İşaret Dili kursları ücretsiz olarak verilmektedir. Türk İşaret Dili Eğitimi kurslarında, Türk İşaret Dili Alfabesi, Türk İşaret Dili'nin gramer yapısı ve günlük işaret dili konuşma teknikleri üzerine eğitimler gerçekleştirilmektedir.

Yaz Okulu Hizmetleri: Örgün eğitime devam etmelerine rağmen çeşitli nedenlerle yeterli eğitim desteği alamamış olan 8-13 yaş arası çocuklar ve gençlere destek eğitimleri verilmektedir. 2016 yılı yaz döneminde 757 çocuk ve genç yaz okulu eğitimlerine katılmıştır.

Özel Eğitim Hizmetleri: Fatih, Esenyurt ve Kadıköy başta olmak üzere 15 hizmet merkezinde 0-12 yaş arası çocuklara özel eğitim hizmeti verilmektedir. Eğitsel ve gelişimsel tarama ve değerlendirme yapılarak, yoğun bireysel eğitim, kaynaştırma destek programı, kaynaştırmaya hazırlık programı, spor ve temel hareket programı, müzik ve ritim programı, ev eğitimi programı ve aile eğitimi programları uygulanmaktadır. Yıl içerisinde 360 kişiye özel eğitim hizmeti sunulmuştur.

E - KPSS ve Hazırlık Kursu Eğitimleri: İSEM bünyesinde hizmet veren Engelli Merkezlerinde Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı (E – KPSS) ve çeşitli sınavlara yönelik hazırlık kursu eğitimleri verilmektedir.

3.2.3.3. Yaşlı Hizmetleri

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 1998 yılında 46.000 m² si kapalı, toplamda 151.000 m² alandan müteşekkil Türkiye'nin en büyük bakım ve huzurevi olan Darülaceze Müdürlüğü'nü kurmuştur.1000 kişiye kadar hizmet veren kurumda kalan yaşlılar, fiziksel ve zihinsel durumlarına göre sınıflandırılarak kendilerine en uygun hizmeti almaktadırlar (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2000).

3.2.3.3.1.İBB 2016 Faaliyet Raporunda Yaşlılara Yönelik Hizmetler

3.2.3.3.1.1.Darülaceze Hizmetleri

Yaşlılara yönelik hizmetler; Kayışdağı Darülaceze Kampüsü, Dr. Beşir Akınal Huzurevi, Akseki Ormanalı Abdullah ve Nerime Turan Huzurevi ve Yaşam Evleri'nde verilmektedir. Tüm huzurevlerinde; Sosyal Hayata Adaptasyon, Yaşlı Danışma Hattı, Aktif Yaşlılık, Manevi Destek, Sosyal Bakım Projeleri ile Ergoterapi Çalışmalarına yönelik hizmetler sunulmaktadır. Ortak yürütülen bu hizmetlere ek olarak Kayışdağı Darülaceze Kampüsünde, Darülaceze Dostluğu ve Gönüllülüğü Projesi ile Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon hizmetleri de yürütülmektedir. Sakinlerimizin yaşam kalitesini artırmak amacı ile yürütülen proje ve faaliyetler: Sosyal Hayata Adaptasyon Projesi, kurum içi ve dışı sosyalleşme çalışmalarını içermektedir. Kurum içi sosyalleşme

çalışmaları kapsamında; sakinler için doğum günleri, piknikler, site yönetim kurulu seçimleri, geziler gibi faaliyetler düzenlenmektedir. Kurum dışı sosyalleşme çalışmaları kapsamında ise; sakinlerin önceki kültürel ve sosyal faaliyetlerini devam ettirebilmeleri ve kurum dışındaki toplumsal hayata katılıp, sosyalleşmelerini sağlamak amacıyla kurum dışı geziler, kutlamalar gibi etkinlikler düzenlenmektedir (İBB Faaliyet Raporu, 2016: 135).

Yaşlı Danışma Hattı Projesi, kapsamında; yaşlılık veya sosyal hizmet alanında hizmet veren kuruluşlara, insanların daha kolay ulaşabilmesini sağlamak için bilgi havuzu oluşturularak, telefonla danışmanlık hizmeti verilmektedir. Aktif Yaşlılık Projesi ile düzenli egzersiz ve spor yapılarak, yaşlanma ve yaşlılıkla birlikte ortaya çıkan sorunların azaltılması ve sakinlerin yaşam kalitesinin artırılması hedeflenmiştir. Yıl içerisinde 310 sakinimiz düzenli olarak egzersiz ve spor faaliyetlerine katılmıştır. Ergoterapi Çalışmaları kapsamında, ahşap boyamacılığı, seramik, örgü ve koro gibi ergoterapi çalışmalarına sakinlerimizin katılımı sağlanmıştır. 2016 yılında ahşap boyama kursunda 32, seramik kursunda 49, müzik kursunda 10, şiş ve örgü kursunda 44, takı boncuk kursunda 38 sakin olmak üzere toplam 173 sakinimiz ergoterapi çalışmalarında yer almıştır. Manevi Destek Projesi kapsamında, İl Müfülüğü görevlilerince dini ve ahlaki konuların işlendiği programlar düzenlenmektedir. Yıl içerisinde 26.148 sakinin katıldığı, 264 adet program düzenlenmiştir. Sosyal Bakım Projesi kapsamında, ilgili uzmanlar (sosyolog, psikolog, diyetisyen, sağlık personeli, hastabakıcı, doktor vb) tarafından, her sakin için ayrı ayrı durum analizi yapılmakta, ihtiyaçları belirlenmekte, gerekli hizmet önerilerinin yapıldığı sosyal bakım planı oluşturulmaktadır. Sosyal bakım planı; iletişim, meşguliyet, günlük yaşam aktiviteleri, sosyal hayat, manevi bakım, sağlık durumu, beslenme, tuvalet ihtiyacını giderme, hareket, dinlenme ve uyuma bölümlerini içermektedir. Darülaceze Dostluğu ve Gönüllülüğü Projesi kapsamında, özellikle üniversite ve lise öğrenci grupları ile gönüllü olan kişilerin sakinlerle iletişim kurması ve sakinlerin sosyal hayata adaptasyonları sağlanmaktadır. 2016 yılında projeye katılımcı sayısı 438'dir. Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hizmetleri kapsamında, kurumdaki sakinlere yönelik fonksiyonel kapasiteyi artırma, yaşlı kişilerde kontraktür risklerini azaltma ve immobilizasyona bağlı komplikasyonları önleme amaçlı programlar uygulanmaktadır. Yıl içerisinde, Kayışdağı Kampüsü, Yaşam Evleri, Dr. Beşir Akınal Huzurevi, Sanatçı Yaşam Evi ve

Misafirhanede ikamet eden toplam 1.011 sakine yönelik bakım ve yemek hizmeti ile tıbbi malzeme desteği verilmiştir (İBB Faaliyet Raporu, 2016: 135).

3.2.3.3.1.2.Kayışdağı Darülaceze Kampüsü

Türkiye'nin en büyük huzur evi olan ve 151.000 m²'lik açık, 46.000 m²'lik kapalı alanda hizmet verilen Darülaceze Kayışdağı Kampüsümüzde; bakacak kimsesi olmayan yaşlılarımız, cinsiyetlerine ve sağlık durumlarına göre farklı sitelerde, sürekli ya da sınırlı süreli olarak ikamet edebilmekte, barınma, beslenme, giyim, sağlık, eğitim ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik hizmetler sunulmaktadır. 2016 yılında hizmet alan sakin sayısı 835 kişidir (İBB Faaliyet Raporu, 2016: 136).

3.2.3.3.1.3.Akseki Ormanalı Abdullah-Nerime Turan Huzurevi/ Sanatçı Yaşamevi

Kartal-Yakacık mevkiinde, 3.200 m² 'si kapalı, 3.800 m² 'si açık olmak üzere toplam 7.000 m² 'lik bir alan üzerinde kurulmuş olan Akseki Ormanalı Abdullah-Nerime Turan Huzurevi; 76 kişi kapasiteli, 44 adet oda ile topluma mal olmuş sanatçılara hizmet veren bir yaşam evi olup, 2016 yılı sakin sayısı 25 kişidir (İBB Faaliyet Raporu, 2016: 136).

3.2.3.3.1.4.Dr. Beşir Akınal Huzurevi

Kendine yetebilen, fiziksel ve zihinsel herhangi bir sorunu bulunmayan sakinlere ücret karşılığı hizmet verilen, 74 kişi kapasiteli Kartal ilçesindeki Dr. Beşir Akınal Huzurevi'nde, 2016 yılı sakin sayısı 70 kişidir (İBB Faaliyet Raporu, 2016: 136).

3.2.3.3.1.5.Yaşam Evi Hizmetleri

Uygun profildeki yaşlı sakinlerin sosyal ortamlarından ayrılmadan yaşamlarını sürdürmeleri amacıyla mahalle içlerinde kurulan Yaşam Evleri'nde;

- Sakinlerin bundan sonraki yaşamlarını mutlu ve huzurlu geçirmeleri sağlanarak,
- Çalışabilir nitelikte olanlara kendi mesleklerini icra etme olanakları hazırlanarak,
- Doğal motivasyon kaynakları ile rehabilitasyonları sağlanmaktadır. Türkiye'de ilk ve tek olan bu proje kapsamında yılsonu itibariyle 25 adet yaşam evi mevcut olup, 45 sakine hizmet verilmiştir (İBB Faaliyet Raporu, 2016: 136).

3.2.3.3.1.6.Sosyal Yaşam Merkezleri

İBB tarafından, emeklilik yaşantısını daha aktif geçirmek ve kendine yeni uğraşlar edinmek isteyen, herhangi bir sağlık sorunu bulunmayan 60 yaş üstü vatandaşların sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak için Kartal ve Küçükçekmece ilçelerinde Sosyal Yaşam Merkezleri yıl içerisinde hizmete alınmıştır. Sosyal Yaşam Merkezlerinde; katılımcıların müzik dinleyebilecekleri, uygulamalı müzik etkinliklerine katılabilecekleri, enstrüman çalmayı öğrenebilecekleri müzik atölyesi, resim yapabilecekleri resim atölyesi, yeni beceriler kazanabilecekleri el sanatları atölyesi ve yorgunluklarını atabilecekleri, gazete okuyup sohbet edebilecekleri dinlenme ve okuma odaları bulunmaktadır. 2016 yılı içerisinde Sosyal Yaşam Merkezlerinden 254 kişi faydalanmıştır (İBB Faaliyet Raporu, 2016: 13

SONUÇ

Şehir bazında inceleme yapılmadan önce, ülke bazında Türkiye ve İsveç'in genel itibariyle kıyaslanması yerinde olacaktır. Bilindiği üzere İsveç, refah düzeyi konusunda Dünya'nın ve Avrupa'nın önde gelen ülkelerinden olup, düzenli olarak bir çok alanda reformların ve yeniliklerin yapılmakta olduğu bir ülkedir. Öte yanda gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Türkiye'de, toplumun refah düzeyi her ne kadar ilerleme kaydetse de henüz istenilen seviyeye ulaşabilmiş değildir. Buna karşın Türkiye'nin ve özellikle İstanbul'un nüfus yoğunluğu, İsveç ve Stockholm'ün nüfus yoğunluğu ile karşılaştırıldığında bir hayli yüksektir. İsveç'teki nüfus azlığının sosyal politikaların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması hususunda büyük kolaylıklar sağladığı yadsınamaz bir gerçektir. Bunların dışında, İsveç'in Avrupa Birliği üyesi bir ülke olması, -Türkiye henüz Birliğe üye değildir- komşularının ekonomik ve siyasal istikrarlarını sağlamış Avrupa ülkeleri olmaları ve aralarındaki iyi ilişkiler, konum itibariyle jeopolitik önem arz etmeyen bir bölgede konuşlanmaları sayesinde iç işlerine yoğunlaşma imkanlarının bulunması gibi faktörler göz önüne alındığında, İsveç merkezi idaresinin ve yerel yönetimlerinin sosyal politikaların geliştirilmesine dair çalışmalarda bulunmakta Türkiye'ye nazaran bir çok avantajı bulunduğu görülecektir.

Sosyal politika geniş anlamıyla, toplumun refah düzeyini ve sosyal adaleti sağlama amacı taşıyan, toplumun sorunlarını çözmeye yönelik, ülke ekonomisinin toplumun ihtiyaçları doğrultusunda yönetimini hedefleyen ve toplum dengesinin sağlanmasına dönük bir bilim dalıdır. Günümüzde gelişmiş toplumlarda sosyal politikalar, özellikle korunması gereken sınıflar (yaşlılar, engelliler vb) etrafında şekillenmektedir. Gerçekten de, gelişmiş şehirlere bakıldığında, öncelikle yaşlılar ve engellilerin hayatlarının kolaylaştırılması ve toplumun geri kalanına adapte olabilmelerinin sağlanması adına faaliyetler yürütülmektedir. Sosyal açıdan desteğe ihtiyaç duyan vatandaşların ihtiyaçlarına yönelik faaliyetler istenilen seviyeye gelindiğinde, toplumdaki her sınıfın ve her bireyin ihtiyaçları gözetilerek bir denge oluşturulması hedefi ile çalışmalar yürütülmektedir.

Stockholm Belediyesi, şehrin sahip olduğu avantajları iyi değerlendirmektedir. Sosyal politikalar bağlamında modern devletlerdeki yerel yönetimlerin sahip olması gereken standartları sağladığı gibi, muadili bir çok şehirde bulunmayan uygulamaların hayata

geçirilmesi açısından da bu alanda öncülük etmektedir. Özellikle geri dönüşüm hizmetlerine, şehir halkının büyük bir bölümüne sosyal ve ekonomik desteklerde bulunulmasına, gençlerin bilinçlendirilmesine yönelik faaliyetler açısından bir çok dünya şehri için örnek teşkil etmektedir.

Öte yandan İstanbul Belediyesi'nin, sahip olduğu kaynakların sınırlı olması ve nüfus yoğunluğu gibi dezavantajları göz önünde bulundurulduğunda, sosyal politikalar açısından oldukça başarılı olduğu gözlemlenmektedir. Bahsedildiği üzere sosyal politikaların öncelikle korunması gereken sınıflar olarak belirlediği kesime yönelik faaliyetler, imkanlar doğrultusunda diğer dünya şehirleri ile kıyaslanabilecek seviyededir. Ancak kabul edilmelidir ki, İstanbul altyapısının kaldırabileceğinin çok ötesinde bir nüfusa sahiptir ve toplumun her kesimine hitap eden politikaların günümüzde başarıyla uygulanabildiğini savunmak güçtür. Yine de, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, gelişmiş toplumlardaki sosyal politikalar örnek alınarak, İstanbul'un tarihine yakışır biçimde saygın bir dünya şehri olarak anılmasına hedefiyle, şehrin bütün sakinleri açısından yaşam kalitesinin yükseltilmesi, adil, yenilikçi, kaliteli ve etkili bir yönetim anlayışı olarak belirlemiştir. Bu doğrultuda Evde Sağlık Hizmeti, Zihinsel Engelliler Gösteri Topluluğu, Engellilerin Sosyal Hayata Adaptasyonu, Küçük Adımlar Erken Eğitim Projesi, Bu Yaz Birlikte Gülelim AB projesi gibi öncelikle korunması gereken kesime yönelik projeler başarıyla yürütülürken, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hayat Boyu Öğrenme Merkezi gibi toplumun her kesiminin faydalanabileceği genel çaplı projelerin de benzerlerinin hayata geçirilmesi yakın dönem planları içerisinde.

Belirtmelidir ki, bu verilerden yola çıkarak İstanbul Büyükşehir Belediyesinin toplum geneline hitap eden sosyal politikalar açısından sınıfta kaldığı sonucuna varmak sağlıklı bir değerlendirme olmayacaktır. İBB imkanları ölçüsünde şehrin her bölgesine belirli alanlara ilişkin eğitim merkezleri, yürüyüş alanları, bisiklet yolları, aşevleri, bakım merkezleri gibi sayılamayacak bir çok alanda hizmet götürmektedir. Varılmak istenilen nokta, bu faaliyetlerin dünyanın önde gelen şehirleri örnek alınarak daha üst noktalara taşınması gerekliliğidir.

KAYNAKÇA

- ACAR, İbrahim Atilla,İsmail KİTAPÇI; (2009), “Bir Mali Yerelleşme Deneyimi Olarak İsveç”, *Maliye Dergisi*, Sayı:157, s.85-104.
- ADIGÜZEL, Şenol; (2008), "Toplumcu Anlayıştan Neo-Liberal Anlayışa, Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Dönüşümü, 18. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Kamu Yönetiminde Reform" ,Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Ankara
- ADAMAN, Fikret, ve Çağlar KEYDER; (2006), *Türkiye’de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çökün tü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma*, Avrupa Komisyonu ve Türkiye Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İstanbul
- AKDOĞAN, Yalçın; (2002), "Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik", *Eminönü Bülteni*, Sayı:5, s.11-17.
- AKDOĞAN, Yalçın; (2006), "Sosyal Belediyecilik", *Yerel Siyaset*, 3, Sayı: 3 ,s. 41-50.
- AKGÜNDÜZ, Ahmed; (2005), *Osmanlı Devletinde Belediye Teşkilatı ve Belediye Kanunları*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul
- AKGÜNDÜZ, Ahmed, ve Said ÖZTÜRK; (1999), *Bilinmeyen Osmanlı*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul
- AKTEL, Mehmet, veDilek MEMİŞOĞLU; (2005), "Yerel Yönetim Reformlarının Başarısızlık Nedenleri", Nobel Yayınları, Ankara.
- ALAM, S., SULTANA, A., ve BUTT, M. S. (2010). Does Social Expenditures Promote Economic Growth? A Multivariate Panel Cointegration Analysis for Asian Countries. *European Journal of Social Sciences*,vol. 14(1), pp.44-54.
- ALTUNTAŞ , Atila (2014), “Yeni Dünya Düzeninde İsveç’te Sosyal belediyecilik”, <http://www.haberisvec.net/yazar/5315-atila-altuntas-yeni-dunya-duzeninde-isvecte-belediyecilik.html>, 05.05.2017
- ARICI, Kadir; (2005), "Primsiz Ödemeler Kanununun Getirdikleri", *TİSK İşveren Dergisi*, s. 80-82.
- ATEŞ, Hamza; (2009), Sosyal Belediyecilik, *Çerçeve Dergisi*, Cilt:17, Sayı:49, s.88-95.

- AYSAN, Ferda; (2007), "Belediyelerin Üstlendikleri Yeni Rol: Sosyal Belediyecilik", *Sosyal Politikalar Dergisi*, Sayı: 2, s.26-29.
- BARRIENTOS, Armando, HULME, D., ve SHEPHERD, A.; (2005), "Can Social Protection Tackle Chronic Poverty?", *The European Journal of Development Research*, Cilt:1, Sayı: 17, s. 8-23.
- BEKİ, Abdülhakim; (2009), *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Ümraniye Belediyesi Örneği*. Sena Ofset, İstanbul.
- BUĞRA, Ayşe, ve Çağlar KEYDER; (2005), "Sosyal Politika Nedir?", *İktisat İşletme ve Finans Dergisi*, Cilt: 20, Sayı:227, s 5-33.
- CITY OF STOCKHOLM; (2016), "Avfall och återvinning, Stockholms Stad", <http://www.stockholm.se/ByggBo/Avfall-och-atervinning>, 20.03.2017
- CITY OF STOCKHOLM; (2016), "Begravning ve Kyrkogårdar, Stockholms Stad" <http://www.stockholm.se/FamiljOmsorg/Begravning-och-kyrkogardar>, 20.03.2017
- CITY OF STOCKHOLM; (2016), "Family and Social Welfare, Stockholms Stad" <http://international.stockholm.se/governance/family-and-social-welfare>, 21.03.2017
- CITY OF STOCKHOLM; (2016), "Äldreomsorg, Stockholms Stad" <http://www.stockholm.se/FamiljOmsorg/Aldreomsorg>,21.03.2017
- CITY OF STOCKHOLM; (2016), "Funktions-nedsättning, Stockholms Stad" <http://www.stockholm.se/FamiljOmsorg/funktionsnedsattning>, 20.03.2017
- CITY OF STOCKHOLM; (2016), "Gator Och Torg . Stockholms Stad" <http://www.stockholm.se/TrafikStadsplanering/Gator-och-torg>, 21.03.2017
- CITY OF STOCKHOLM; (2016), "Kultur ve Fritid , Stockholms Stad" <http://www.stockholm.se/KulturFritid>, 24.03.2017
- CITY OF STOCKHOLM; (2016), "Socialt Och Ekonomiskt Stöd, Stockholms Stad" <http://www.stockholm.se/FamiljOmsorg/Socialt-och-ekonomiskt-stod>,25.03.2017

- CITY OF STOCKHOLM; (2016), "Stöd ve Omsorg , Stockholms Stad"
<http://www.stockholm.se/FamiljOmsorg>, 25.03.2017
- CITY OF STOCKHOLM; (2016), "Stöd- Och Krisjourer, Stockholms Stad"
<http://www.stockholm.se/FamiljOmsorg/Socialt-och-ekonomiskt-stod/Stod--och-krisjourer>, 25.03.2017
- CITY OF STOCKHOLM; (2016), "Stöd Till Unga, Stockholms Stad"
<http://www.stockholm.se/FamiljOmsorg/Stod-till-unga>, 27.05.2017
- CITY OF STOCKHOLM; (2016), "Trafik Och Resor , Stockholms Stad"
<http://www.stockholm.se/TrafikStadsplanering/Trafik-och-resor-/>,27.03.2017
- COMİTE, U. (2013). The Introduction of Accountability Into Political Parties By Way of A Social Budget: The Italian Experience. *Business ve Management Review*, 3(5), 25-36.
- ÇETİNKAYA, Alper Cihan; (2017),"Yerel Yönerimlerin Toplumsal Politikaya Etki ve Katkıları", Ondokuz Mayıs Üniversitesi, https://personel.omu.edu.tr/docs/ders_dokumanlari/1282_41518_1655.pdf, 28.03.2017
- ÇİTÇİ, Oya; (1989), *Yerel Yönerimlerde Temsil: Belediye Örneği*, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, Ankara
- DEMİR, İrfan; (2006), *Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Fonksiyonları, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Kocaeli
- DEMİRCAN, Esra; (2003), "Finansal Katılım İçinde Belediye Vergilerinin Payı ve Merkezileşme", *İktisat Dergisi*, Sayı: 439, s.51-58.
- DPT; (1994), Mahalli İdareler ve Büyükşehir Yönetimi. *DPT Özel İhtisas Komisyonu Raporu*: Ankara.
- DPT; (2000), Kamu Yönetiminin İyileştirilmesi ve Yenien Yapılandırılması. *Özel İhtisas Komisyon Raporu*: Ankara.

- DURAK, Mithat; (2004), Yaşadığı Ortamda Yaşlıya Hizmet Modeli: *Ankara Büyükşehir Belediyesi*, Yaşlılara Hizmet Merkezi Yayınları, Ankara
- EKİN, Nusret, Yusuf ALPER , ve Tekin AKGEYİK; (1999), *Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Arayışlar: Özelleştirme ve Yeniden Yapılanma*, İTO Yayınları, İstanbul.
- ERENÇİN, Arif; (2004), Türk Yerel Yönetim Sisteminin Kısa Tarihi ve 2004 Yılı Reformu, Pozitif Matbaacılık, Çanakkale.
- ERKAN, Birol, Mehmet ŞENTÜRK, Yusuf Ekrem AKBAŞ ve Saadettin PAKSOY; (2012), Dünyada ve Türkiye’de Sosyal Bütçeleme (Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme) Yaklaşımı, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 9, s.85-104.
- ERSÖZ, Halis Yunus; (2011), *Sosyal Politikada Yerelleşme*. İTO Yayınları, İstanbul.
- ERYILMAZ, Bilal; (1995), "Yerel Yönetim Sendromu", *Yeni Türkiye*, Sayı:4, s.340-346.
- ERYILMAZ, Bilal, (2007), *Kamu Yönetimi*, Nobel Yayınları, İstanbul.
- ESOYBEM, (2015), "Yaşlılık ve Bellek Uygulama ve Araştırma Merkezi", <https://esoybem.ogu.edu.tr/Sayfa/Index/3/yaslilik-nedir>, 15.07.2017
- FRİBERG, P. (1979). The Parklands of Scandinavian Cities. I. C. Laurie içinde, *Nature In Cities*. Chichester: John Wiley ve Sons.
- GÖKBAYRAK, Şenay; (2010), "Türkiye’de Sosyal Güvenliğin Dönüşümü", *Çalışma ve Toplum*, Cilt: 25, Sayı: 2, s.141-162.
- GÖRMEZ, Kemal; (1997), *Yerel Demokrasi ve Türkiye*. Vadi Yayınları, Ankara.
- GÖZÜBÜYÜK, Şeref; (2006), *Türkiye’nin Yönetim Yapısı*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- SALLAN GÜL, Songül; (2004), *Sosyal Devlet Bitti, Yaşasın Piyasa!*, Etik Yayınları, İstanbul.
- GÜLER, Birgül Ayman; (1998), "1998 Reform Tasarısı Üzerine Bir İnceleme" *Çağdaş Yerel Yönerimler Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 4, s.3-25.

- GÜLER, Birgül Ayman; (2005), *Devlette Reform Yazıları: Dünya’da ve Türkiye’de Ekonomik Liberalizasyondan Siyasi İdari Liberalizasyona*, Paragraf Yayınevi, İstanbul.
- HEPER, Metin; (1985), "Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Yerinden Yönetim Sorunu ve Bazı Öneriler", *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, Cilt:6, Sayı:1-3, s.171-180.
- HUZUREVLERİ;http://www.huzurevleri.org.tr/docs/shcek_yasliliga_genel_bakis.pdf, 15.07.2017
- ILO; (2010), *World Social Security Report 2010/2011: Providing Coverage in Time of Crises and Beyond*.
- İSMEK; (2013), "Hayat Boyu Öğrenme Merkezi", ismek.ist/tr/default.aspx 15.02.2017.
- İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ; (2006), İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2007-2011 Stratejik Planı, <http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/2dWVM+IstanbulBuyuksehirSP20072011.pdf>, 03.02.2017
- İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ; (2000), "Sağlık Hizmetleri Yaşlı Hizmetleri", ibb.gov.tr/sites/SaglikVeSosyalHizmetler/evdesaglik/Pages/H%C4%B0ZMETLER%C4%B0M%C4%B0Z.aspx, 02.02.2017
- İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ; (2009), "Performans Programı", <http://www.ibb.gov.tr/trTR/kurumsal/Birimler/StratejikPlanlamaMd/Documents/performans2009/performansprogrami2009.pdf>, 03.02.2017
- İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ; (2010), "Bu Yaz Birlikte Gülelim" ibb.gov.tr/sites/SaglikVeSosyalHizmetler/isom/Pages/Buyazbirliktegulelimprojesi.aspx, 03.02.2017
- İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ; (2010), "Vizyon", <http://www.ibb.gov.tr/sites/SaglikVeSosyalHizmetler/kurumsal/Pages/Anasayfa.aspx> , 03.02.2017

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ; (2010), "Sağlık Hizmetleri İSEM",
[ibb.gov.tr/SITES/SAGLIKVESOSYALHIZMETLER/ISOM/Pages/HIZMETLER
RİMİZ.aspx](http://ibb.gov.tr/SITES/SAGLIKVESOSYALHIZMETLER/ISOM/Pages/HIZMETLERIMIZ.aspx), 03.03.2017

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ; (2010), "Küçük Adımlar Erken Eğitim
projesi", [ibb.gov.tr/sites/SaglikVeSosyalHizmetler/isom/Pages/KucukkAd%C4%
B1mlarErkenProjes%C4%B1.aspx](http://ibb.gov.tr/sites/SaglikVeSosyalHizmetler/isom/Pages/KucukkAd%C4%B1mlarErkenProjes%C4%B1.aspx), 03.02.2017

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ; (2010), "Zihinsel Engelliler Gösteri
Sanatları Topluluğu",
[ibb.gov.tr/sites/SaglikVeSosyalHizmetler/isom/Pages/Z%C4%B1h%C4%B1nse
l%20Ozurluler%20Goster%C4%B1%20Sanatlar%C4%B1%20Toplulu%C4%9
Fu.aspx](http://ibb.gov.tr/sites/SaglikVeSosyalHizmetler/isom/Pages/Z%C4%B1h%C4%B1nse
l%20Ozurluler%20Goster%C4%B1%20Sanatlar%C4%B1%20Toplulu%C4%9
Fu.aspx), 03.02.2017

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ; (2010), "Engelliler Müdürlüğü",
ibb.gov.tr/sites/SaglikVeSosyalHizmetler/isom/Pages/AnaSayfa.aspx,
03.02.2017

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ; (2010), "Evde Sağlık Hizmeti",
[http://www.ibb.gov.tr/sites/SaglikVeSosyalHizmetler/evdesaglik/Pages/AnaSayf
a.aspx](http://www.ibb.gov.tr/sites/SaglikVeSosyalHizmetler/evdesaglik/Pages/AnaSayfa.aspx), 03.02.2017

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, (2014), "Stratejik Plan 2015-2019",
[http://www.ibb.gov.tr/tr-
TR/kurumsal/Birimler/StratejikPlanlamaMd/Documents/2010_2014/stratejikpla
n15_19.pdf](http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Birimler/StratejikPlanlamaMd/Documents/2010_2014/stratejikplan15_19.pdf), 03.02.2017

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ; (2010), "Vizyon",
[http://www.ibb.gov.tr/sites/SaglikVeSosyalHizmetler/kurumsal/Pages/Anasayfa.
aspx](http://www.ibb.gov.tr/sites/SaglikVeSosyalHizmetler/kurumsal/Pages/Anasayfa.aspx), 03.02.2017

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ; (2016), Faaliyet Raporu,
<https://www.ibb.istanbul/Uploads/2017/4/2016-Yili-iBB-Faaliyet-Raporu.pdf>,
17.07.2017

JAMES, Sarah ve Torbjörn LAHTİ; (2004), *The Natural Step for Communities*, New
Society Publishers, Gabriola Island.

- KARAKIŞ, Engin; (2009), *Küreselleşen Dünya Yönetiminde Yerel Yönetimler Bağlamında Sosyal Politika*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- KAYA, Emin; (2003), *Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanm*, İlke Yayıncılık, İstanbul.
- KAZICI, Ziya; (2014), *İslam Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi*, M. Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- KELEŞ, Ruşen; (1998), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. Cem Yayınevi, İstanbul.
- KESGİN, Bedrettin; (2012), Kentsel Yoksulluğa Yerinden ve Yerel Yönetim: Sosyal Belediyecilik, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 26, s.169-180.
- KORAY, Meryem; (2005), *Sosyal Politika*. İmge Kitabevi, İstanbul.
- KORAY, Meryem, ve H.E. Temiz,. ;(2014), Merkezi Yönetimle İlişkiler, Kısıtlar ve Harcamalar Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik ve Dört Büyükşehir Belediyesi Açısından Uygulamalar. *Çalışma ve Toplum*, Sayı: 3, s. 11-59.
- KORAY, Meryem, ve Alper TOPÇUOĞLU; (1993), *Sosyal Politika*, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- KOSOR, Davut; (2011), *Engelli Çocukların Ağız Ve Diş Sağlığının Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi
- LONELY PLANET; (2015), *Scandinavia - Sweden*.
- OHLSEN, Becky; (2010), *Stockholm Encounter*, Lonely Planet Publications, Hong Kong.
- ÖZVAR, Erol, ve Arif BİLGİN; (2008) *Selçukludan Cumhuriyete Şehir Yönetimi*, Türk Dünyası Belediyeler Birliği Yayınları, İstanbul.
- ORTAYLI, İlber; (1985), *Tanzimattan Cumhuriyete Yerel Yönetimler Geleneği*, Hil Yayınları, İstanbul.
- ORTAYLI, İlber; (1992), *İslam Ansiklopedisi*. Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara.

- ORTAYLI, İlber; (2015), *Batılılaşma Yolunda*, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- ÖKMEN, Mustafa; (1999), "Yerel Yönetimlerde Yeniden Düzenlenme Girişimleri ve Reform Tasarısı Üzerine Bazı Düşünceler", *Türk İdare Dergisi*, Sayı: 422, s.132-151.
- ÖKMEN, Mustafa, ve Bekir PARLAK; (2008), *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönerimler: İlkeler, Yaklaşımlar ve Mevzuat*, Alfa Aktüel, Bursa.
- ÖZCAN, Güngör; (2014), "Sosyal Bütçe Teorik Yapısı ve Türkiye’de Anayasal Temelleri", *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt:21, Sayı: 2, s.99-108.
- ÖZDEMİR, Süleyman; (2004), "Sosyal Refah'ın Sağlanmasında Yeni Bir Anlayış:“Refah Karması” ve Sosyal Refah Sağlayıcı Kurumlar", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı: 48, s.97-127.
- ÖZGÖKÇELER, Serhat; (2006), Sosyal Dışlanma Sorunsalı ve Engellilerin Sosyal Politikası Bağlamında Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZTÜRK, Azim; (2002), *21. Yüzyıl Türkiyesi için Yerel Yönetim Modeli*. Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul.
- ÖZTÜRK, Feyza (2003), “Ülke Ülke Yerel Yönetimler, İsveç’te Yerel Yönetimler ”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt:12, Sayı:3, s.68-84
- ÖZTÜRK, H., ve Gül, H.; (2012), "Sosyal Belediyecilik Sosyal Devlete ve Sosyal Haklara Bir Alternatif mi?" *IV. Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu*, s. 377-392, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- PEKKÜÇÜKŞEN, Şerife; (2004), "Sosyal Belediyecilik ve Selçuklu Belediyesi Şefkat Evleri Örneği" *Yerel Yönetimler Kongresi Bildiriler Kitabı*, s. 450-459.
- PEKTAŞ, Ethem Kadri; (2010), "Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar", *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt:5, Sayı:1, s.5-22.
- POLATOĞLU, Aykut; (2000), "Yerel Yönetim Reformu Üzerine Düşünceler", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 1, s.3-24.

- SAPANCALI, Faruk; (2005), "Avrupa Birliği'nde Sosyal Dışlanma Sorunu ve Mücadele Yöntemleri", *Çalışma ve Toplum Dergisi*, Cilt:3, Sayı: 6, s.51-105.
- SAPANCALI, Faruk; (2007), "Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerde Sendikal Örgütlenme, Sorunlar ve Yeni Stratejiler", *Çimento İşveren Dergisi*, Cilt:5, Sayı: 21, s. 4-23.
- SCHOLZ, W., HAGEMER, K., ve CİCON, M. ;(2001), Social Budgeting. *International Social Security Review*, vol: 54, s. 191-215.
- SEYYAR, Ali; (2008), "Yerel Yönetimin Gelişiminde Sosyal Politikaların Önemi", *Sosyal Siyaset Dergisi*, Sayı: 25, s.30-44.
- SEZER, Yasin, ve S.Evinç TORLAK; (2005), "Belediye ve Büyük Şehir Belediyesi Kuruluş Kriterleri", *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:9 , s.515-531.
- SİDENBLADH, Gören; (1965), Stockholm: A Planned City. *Scientific American*, vol: 212, s.106-121.
- STOCKHOLM STADHAUS; (2015), *City Annual Report*, City of Stockholm.
- ŞATAF, Ceyda, ve Düriye TOPRAK; (2009), "Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Anlayışı", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1, s.11-24.
- ŞATAF, Ceyda ve Bilgehan MERMER; (2017), "Avrupa'da Sosyal Belediyecilik Anlayışı Ve Türkiye", *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, Yıl: 2017, Cilt: 8, Sayı: 17, s.13-33.
- ŞEKER, Murat; (2011), *Yerel Yönetimlerde Sosyal Bütçeyi İzleme Raporu*, Tesev Yayınları, İstanbul.
- ŞEN, Mustafa; (2007), "Bütüncül Belediyecilik Yaklaşımı Kültürel Belediyeciliğe Giden Yolda Bir Aşama: Sosyal Belediyecilik" *Sosyal Politikalar Dergisi*, Sayı: 2, s.30-42.
- TÜRKİYE VE ORTA DOĞU AMME İDARESİ ENSTİTÜSÜ; (1992), *Kamu Yönetimi Araştırması: Genel Rapor*, TODAİE Yayınları, İstanbul

- TALAS, Cahit; (1992), *Türkiye'nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi*. Bilgi Yayınevi, İstanbul
- TARTANOĞLU, Şafak; (2011), *Sosyal Dışlanma Sosyal Politika*, Dora Yayınları, Bursa
- TAŞCI, Faruk; (2010), "Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: İsveç, Almanya, İngiltere ve İtalya Örnekleri", *Çalışma Ve Toplum*, Sayı: 24, s.175-202.
- TOBB; (1996), "Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılması (Yerel Yönetim Reformu)", *Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, TOBB.
- TOKOL, Aysel ve Yusuf ALPER; (2014), *Sosyal Politika*, Dora Yayıncılık, Bursa
- TORTOP, Nuri, Burhan AYKAÇ, Hüseyin YAYMAN, ve Mehmet Akif ÖZER; (2008), *Mahalli İdareler*, Nobel Yayınları, Ankara
- TUNA, Orhan ve YALÇINTAŞ, Nevzat; (1991), *Sosyal Siyaset*, Filiz Kitabevi, İstanbul
- UÇAKTÜRK, Tülay, Ahmet UÇAKTÜRK ve Mehmet ÖZKAN.; (2009), "Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Bağlamında Sosyal Belediyecilik: Biga Belediyesi Örneği" *VI. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi*, On Sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale
- ULUSOY, Ahmet ve Tekin AKDEMİR; (2013), *Mahalli İdareler*, Seçkin Yayıncılık, Ankara
- URHAN, Gülcan (2009). "İsveç Sosyal Refah Sistemi Ve Sosyal Hizmetler", https://www.academia.edu/13880192/%c4%b0sve%c3%87_sosyal_efah_s%c4%b0stem%c4%b0_ve_sosyal_h%c4%b0zmetler-rapor
- UNITED NATIONS; (2000), *Enhancing Social Protection and Reducing Vulnerability in a Globalizing World: Report of the Secretary General*, United Nations, New York
- URHAN, Vahide Feyza; (2008), "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması", *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 80, s.85-102.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı; (1988), *Osmanlı Devleti'nin İlmîyye Teşkilatı*, Türk Tarih Kurumu, Ankara

ÜNSAL, Hilmi; (2009), "Türkiye'de Yerel Yönetim Reformunun Mali Boyutu: Kavramsal Bir Analiz", *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, Cilt:46, Sayı:530, s.49-58.

WORLD BANK; (2017), *Social Exclusion and the EU's Social Inclusion Agenda*.
World Bank:
<http://siteresources.worldbank.org/INTECONEVAL/Resources/SocialExclusionReviewDraft.pdf>, 03.03.2017

YAYLA, Yıldızhan; (1987), *Belediye Nedir?*, Birlik Yayınları, İstanbul

YAZICI, Erdinç; (1999), *Sendikal Hareketler ve Yeni Misyon Arayışları*, Şeker-İş Yayınları, Ankara

YILDIRIMALP, Sinem ve Cihan SELEKÖZ; (2009), "Türkiye'de Kentsel Yoksullukla Mücadelede Sosyal Belediyeciliğin Rolü", *Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu*, Kocaeli Üniversitesi

YILDIZ, Selver (2014), "Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar" Sosyal Politika, Ed:Aysen Tokol, Yusuf Alper, Dora Yayıncılık, Bursa, s.404-421.

ÖZGEÇMİŞ

17.03.1978 tarihinde Yalova 'da doğdum.Ortaöğretimimi Yalova Lisesinde tamamladım
Lisans egitimi olarak Anadolu Üniversitesi İşletme Bölümünü bitirdim.Evli ve bir kız
çocuğuna sahibim.

